سپین

لیکونکی

نور محمد تره کی

د افغانستان د علومو اکاډمي

خپرونه

۱۳۵۷

AFGHANISTAN CENTRE AT KABUL UNIVERSITY
3 ACKU 00031698 3

خلق

سپین

PROPERTY OF ACKU
31698

لیکونکی
نور محمد تره کی

دافغانستان دعلومو اکاډیمی
خپرونه

۱۳۵۷

دچاپ شمیر: شل زره

دوهم چاپ

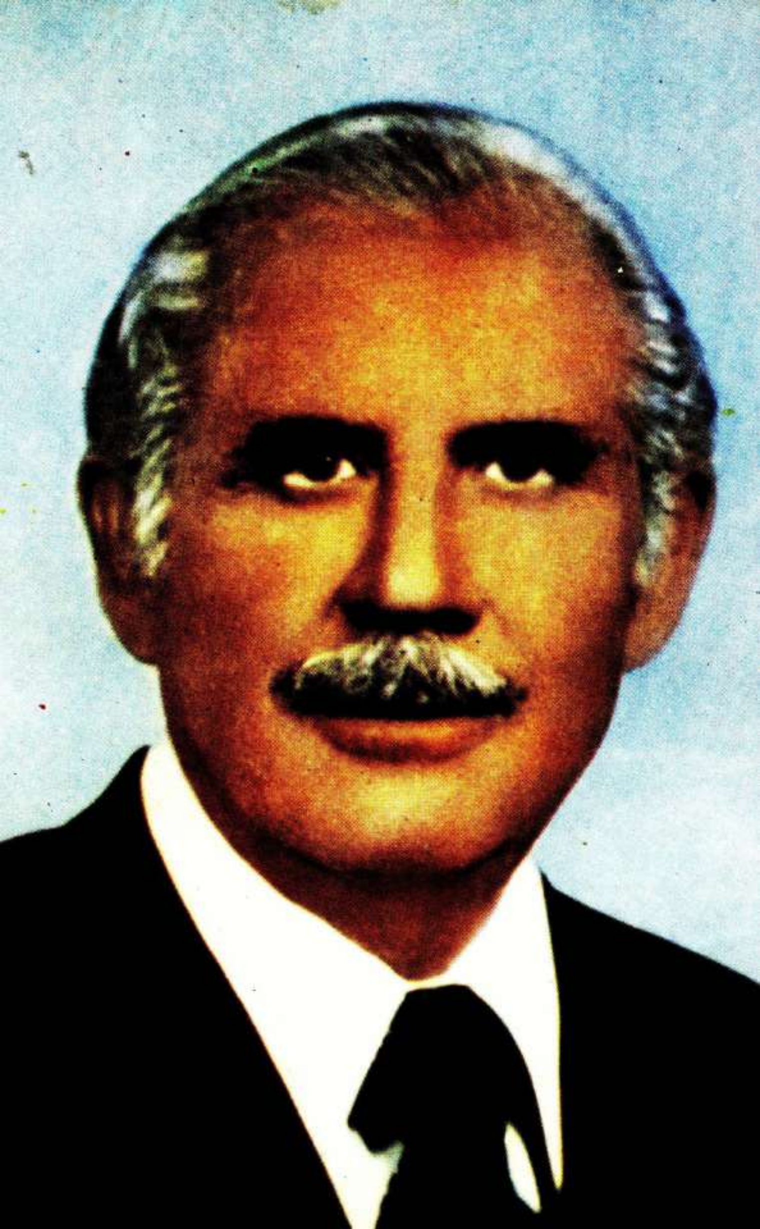

څو لنډې خبرې

مونږ ولې تل په خپل مشر ملګري نورمحمدتره کي
باندې وياړو ؟ مونږ څه عقيده چې لرو دهغې ريالستيك
دلايل وجودلري. زمونږ ستر مشر چې دافغانستان دخلکو
دموکراتيك ګوند موسس ، د افغانستان په سياسي
تاريخ کښې دځليدونکي جريدې، د «خلق» دجريدې
موسس ، دافغانستان د دموکراتيك جمهوريت موسس
او تر دغو ټولو روميې د افغانستان د ليکوالۍ په جهان
کښې دنوي سبك موسس اوخاونددی، هغه سبك چې په
افغانستان کښې په خپل پيل سره يې دافغانستان د زيار
ايستونکو دخلاصون دلارې وهل پيل کړل .
دافغانستان دليکوالۍ په نهضت کښې دملګري تره کي ابتکار
پهدې کښې و، چې دعلمي سوسياليزم له قوانينوسره سم يې
دهيواد دخلکو حال په طبقاتي لحاظ راوسپړه.

کله چې دظاهر ـ داود لخوا کورنۍ ملګری تره‌کی په دې مقصد ترسخت تعقیب لاندې ونیوه چې دافغانستان په اجتماعی ژوندکې ژور انقلابي اثر وانه چوي ملګري تره‌کي خپل دغه ارمان دداسې طبقاتي ادبیاتو په خپرولو سره سرته ورساوه چې دزیار ایستونکو مدافعان یې راوښن کړل ، سیاسي او طبقاتي مبارزوته یې ورپام کړ او په افغانستان کښې یې دطبقاتي مبارزو ددېرو پراخیدلو او ژوریدلو لپاره لار خلاصه کړله. دده له‌دغه شان انقلابي او طبقاتي آثارو څخه یوهم دغه ناول دی چې د «سپین» په‌نامه یې لیکلی دی. ملګري تره‌کي خپل دغه طبقاتي اثر په‌ډېر تکلیف په پټه په هیوادکې چاپ او خپور کړ. «سپین» داستثمارګرو اواستثمارکیدونکو ترمنځ مبارزه اوداستثمار کوونکو پـه خپل منځ کښې تضادونه ډېر ښه ښکاره کړي‌دي.

«سپین» دځوانانو دطبقاتي شعور په وده‌کښې ډېر

ستر اثر پیداکړ. هغوي په «سپین» پسې په‌مینه مینه تږي گرځیدل. سپین په لاس گرځیده او ډیرو نورو به ورته انتظار ایسته. سپین دځوانانو صحبتونه تاوده کړي وه اوټل‌به‌خبرې ورباندې کیدلې. پـه تیره بیـاد۱۳۴۳ کال دجدي له ۱۱ نیټې وروسته ،چې‌په دغه‌ورځ دافغانستان دخلـکو دموکراتیك گوند جوړ اوملگری تره‌کی‌دعمومي منشي‌په توگه وټاکل شو ، سپین دگوند دغړو په روزنه کښې دملگري تره‌کي دنورو طبقاتي اوانقلابـي آثارو په شان ډیر پراخه‌او ژور رول لوبولې دی.

ددې له پاره چې د«سپین»طبقاتي‌اوانقلابي‌ناول پسې دافغانستان دخلـکو دموکراتیك گوند غړي اود گران افغانستان پـه زیار ایستونـکو میـن اودطبقاتي مـبارزو دلارې فدائیان ځوانان ستړي‌ستومانه گرځې اوله هرې خولې د هغه پـوښتنه کیږي ، نـو د افغانستان دعلومو اکادیمی چې‌دملگري تـره‌کي، دافغانستان ددموکراتیـك

جمهوریت دانقلابي شورا رئیس اوصدراعظم په ابتکار اولار ښوونه جوړه شوی، تصمیم ونیو چې دغه انقلابي ناول یو ځل بیا چاپ کړي چې زموږ دمبارز و ځوانانو دتند ې دغه ناخه لري کولوله پاره یې کار کړې وي.

زه په داسې حال کښې چې «دافغانستان دعلومو اکاډیمۍ» دغه ډېر دقدروړ کاردزړه له کومې ستایم او په درنه سترګه ورته ګورم، خپلو ټولو قهرمانو اومهربانو ملګرو دوستانو اووطنوالو ځخه هیله لرم چې زرترزره دنهلو ټولوعلاقمندانوپام «سپین» ته راوګرځوي. سره له دې چې دهغو په طبقاتي روزنه کښې به ستر اثروا چوي ددې پوښتنې له پاره به هم ډېر معقول ، منطقي او په زړه پورې ځواب پیدا کړي چې «موږ ولې په خپل ستر مشر ملګري نورمحمدتره کي باندې ویاړو؟» . په درناوي

ستـــاســـو

حفیظ الله امین

سپین

په‌تهول کلي کې خورا لوی شخول‌دی. هرې خواته زوزه ده، څوك یوې خواته په بیړه درومي او څوك بلې خواته ځغلي. څوك دچا په خبره نه نه پوهیږي اوهر یوسرگردانه ښکاري.

دیوه ښکلي چمبر له مخه چې له کلي څخه لږ څه وتلی دی، یوه لویه دله خلك ناست دي. چاسر کښته اچولی دی ، څوك بیا دخپل ارخ لـه سرې سره ورو ، وروپسیږي او یو څه و رته وایـي. په‌دې دله خلکو کې زیا تره سپین پگړي دي چې له‌نوروشاو خوا کلیو څخه‌راغلي دي. دچاږیرې شناوې دي، دچا داتکې سپینې او اوږ دې دي، دچاږیرې بیا تورې دي. دایـوازې د تورو ږیرو څښتنان دي چې سرونه‌یې ډیر نه‌دي ځړولي او یو څه په هسکه غاړه گوري. په‌دې دلـه‌خلکو کې چوپه چوپایـي ده‌چې بوازی کله کله بنهاری‌ارویدل کیږي او هم د ځینو تسپو د تکهار په‌اثر آرامه فضالږ څه سره ووهله شي ، او هم کله کله له ناستو کسانو څخه کوم یوار میږی وکاږي اولږ څه په زوره ووایـي: «توبه خدایه! توبه!»

داچې سړی دکلي شخول اوزوزې ته وګوري اوددغه ځای سکوت اوآرامۍ ته نظر وکړي حیرانیږي چې هلته ولې داسې حال دی اودلته ولې دومره پهادب سره خلك ناست دي اودیوشي دپاره انتظار باسي.

کوم وخت چې څوك دچمبرلوی ور پرانیزي نودننګو اوور و دژړاو اوکوکاروخوړالویه څپهړا ووزي اودحاضرینوسکوت اوآرامي مختله کړي. په کلي کې زوزه له دې جهته ده چې دشاوخوا دیاره څخه یوګڼ شمیر رانده خواران، وږي، تږي راټول شوي دي اوددې انتظار باسي چې دحاجي... مړی به څه وخت ښخیږي چې دوی یې اسقاط واخلي اوخیرات یې وخوري. دغه خواران نه پهاسمان کې ستوری لري اونه پهمځکه کې سیوری. دوی په رسم ورواج دومره پروانه کوي اولـکه سپین پګړي او سپین کالي دومره مقیدنه دي.

په کوڅه کې ځای په ځای ددغوخوا رانو کوچنۍ ډ لـې نا ستې دي اویوبل ته کیسې اونکلونه کوي. ددوی زیاتره نـکلونه پهدې برخه کې وي چې پلانـکی سړی چې مړشونوخوړانیه خیرات اواسقاط یې پسې کړی و اویا دا چې پلانـکی کنجوس و په خپل مړي پسې یې هیڅ ونه ښندل.

پـه دغه وخت کې لـه چمبره دمرحوم یوسپین زیری ورور چې په کلوکلوورسره مرورو راووت اوسترګې یې منبلې. داسې ښرګندیدـ له چې ګوا کې خو را ډیر یې ژړلي دي او اوس لاهم ډیرغریب ورته

دریږي او خپله ژړانه شي کنټرو لولای او پر خپلمر ورتیایي افسوس کاوه.
له حاضرینو څخه یو معمر سړي مخاطب کړ او پوښتنه یې ورځنې وکړه چې :

ـ مری خو لا پخوا پر یمنځل شو، نوولې جنازه نه را باسئ؟

اخند زاده صاحب ددغه معمر سړي خبره پرې کړه او د مرحوم ژړغونکي وررورته یې وویل :

ـ کتاب وایي هر څومره چې مړی ژر ښخ شي ثوابونه یې هغومره ډیروي نو که تلوار پرې وکړي دابه دمرحوم دروح دآرامۍ دپاره خورا ښه وي.

ـ موږ خو دصاحبزاده صاحب راتګ ته انتظار باسو چې د جنازې لمونځ ورکړي. سړی مولا پخوا یې استولی دی، ګوندې اوس را ورسیږي.

ډیره موده لا نه شوه تیره چې له لیرې یوه ډله خلك را څرګند شول.

یوه له حاضرینو څخه وویل :

ـ دا ډله چې راځي دصاحبزاده صاحب ډله راته ایسي. راځئ چې موږ ورته تیاری وکړو، څوك که اودس نه لري هغه دې ژر اودسونه تازه کړي څکه چې لمونځ به سمدلاسه کیږي.

وروسته له هغه چې د ټولو حاضرینو مخونه د هغې ډلې خواته وروا وښتل نودغه ناست کسان تقریباً په یوه پلا ولاړ شول. څوك دکاریز د اوبو خواته داودس د تازه کو نو دپاره لاړل او څوك دصاحبزاده صاحب مخې ته ورو، ورو رهي شرل چې دهغه هرکلی وکړي.

صاحبزاده صاحب پریوه خورابنه چاغ سره آس باندې سپور دی.
ده خورا لویه پنده تـکه سپینه پګړۍ داسې ترلې ده چې یو ول یې پربل
ونه باندې دومره ښه نه دی راغلی خو دپګړۍ اخیرې ولونو یې بیا
انتظام موندلی دی . د صاحبزاده صاحب کوچنی ټک سور مخ په سور-
بخونه لویه ږیره او بیا په سپینه پګړۍ کې خورا کوچنی برېښي او سرې باید
دده دمخ دلیدو دپاره ښه څیر شي . ده پرخپله پګړۍ باندې سپین څادر هم
غوړولی دی چې دده سریې ښه ګرد او مسطح غوندې کړی دی. دی په
عمر د یوش یادو دیرش کلن بـــــریښـــې. دصاحبزاده ترشا څو نور
کسان دي چې څوك پر پښو ځي او څوك پرخرو سپاره دي. څو څوتنه
چې دهغوی پګړۍ هم سپینې دي دصاحبزاده صاحب د آس پریوه او
په بل اړخ روان دي او خپل قدمونـه په خورا اوچت ډول د آس له
قد موسره برابر اخلي . هغه خلکو چې مخې ته یې ورغلي وه دصاحبزاده
صاحب خورا تود هرکلی وکړ او هر یـوه دده لاس ښکولاوه.

صاحبزاده صاحب بې له دې چې له آس نه څوړ شي خپل دواړه
لاسونه یې یو ي خواته او بلې خواته خلـکو ته دمچیدو دپاره څرولي وه
او دآس ملونه یوه مر ید نیولی وه .

صاحبزاده صاحب پرآس سپور په ګنبو خلـکوکې دچمبر مخې ته را ورسید
او لومړی تر دې چې له آس نه کوزشي یوه مرید ته یې وویل چې:

- ورته وو اياست چې جنازه راو باسي.

وروسته له هغه يې خپله يو ه پښه د آس له رکابه راوکښله او د مـريد پـراوږه يـې کښيښو دله او بيا په وقار سره له آس څخه را کښته شو.

دمرحوم ورور دده لاس ونيو اوهغه يې مچې کړ اووروسته له هغه څوقدمه پرشاولاړ. بيا نودچمبر دوره خوانه رهي شو. څونورکسان هم وروسې لاړل چې له هغه سره دجنازې په را ايستلوکې مرسته وکړي.

صاحبزاده صاحب د ګڼو خلکو په منځ کې ولاړوه او څو تنـو ملا دولو اومعمرو کسانو چې دده په خواکې په تعظيم سره ولاړوه دده دښه صحت او دده د کاله او ټبر دښه والي پوښتنه اوګرويږنه په خورا مينه سره کوله چې ده به ورته ويل : «د الله فضل دی، په هر حال شکر دی بـې له کفره» .

په دغـه حـال کـې جنازه راوايستلـه شوه . څرنګـه چـې دچمبرور پر انستـل شو د ژړا او کوکو څپـه پـه خـور اشـدت سـره راووتلـه .

اديره له کلي څخه ډيره ليرې نه ده. جنازه دمخه شوه او صاحبزاده صاحب اونور مشايعين په پسې روان دي.

داديرې تر څنګ پر يوه پلن ځای باندې چې شګې يې پرې اوارې کړې وې ، جنازه په معمولو تشريفاتو سره کښيښودله شوه.سپين پګړې اوسپين کالي تهول دجنازې، سره نژ دې شاوخوا ولاړ دي اوسمدلاسه يې

دلمانځه د پاره صفونه سم کړل. خوخواران او پښې لوځې لږځه ارت و لاړون .

وروسته ترهغه چې دجنازې لمونځ دصاحبزاده صاحب په امامت ادا کړی شو نو ټول حاضرین د یوې حلقې پـه تـوګه د قبض د پاره کښیناستل اودقرآن کریم دوره شروع شوه.

دمرحوم ورور او ځوزامن یې چې عمریې ۱۰-۱۱ کلوته رسیده صاحبزاده صاحب ته نژدې ناست دي . د مرحوم تر ټولو مشرزوی کوزملك ته تللی دی اودلته حضور نه لري. دخدای ښنلي یوزوی لومړی د دورې دمرا سموتر ختمیدو، ولاړشواودخپل اکا دهدایت سره سم کورته په دغه مقصد ولاړچې له هغه ځای نه داسقاط دپاره روپۍ راوړي. تقریباً نیم ساعت وروسته دمړي یوبل زوی ولاړ شواودکورپه لوري رهي شو.

یـوځه وخت لا نـه وتیرشوی چې یوبـل زوی یې هم لـه دورې ځخه جګ شواود کورخواته روان شو.

د دورې مراسم لـه معمول وخت نه زیات اوږده شول. دا ځکه چې د وېشلو دپاره پیسې نه وې را رسیدلې. صاحبزاده صاحب دمړي وروړته سرورنږدې کړ اوورته یې وویل چې :

ـ کوم شی د اسقاط دپاره حاضردی اوکه یه ؟ که وي نورولې یې نه ویشی، چې مړی له ښېره سره ښخ شي.

هغه ورته وویـل:

ـ هلـکان تللي دي چې پیسې راوړي، گوندې اوس راورسیږي.

له پنځلسو دقیقوو روسته صاحبزاده صاحب بیا په یوه معنی داره کتنه ورته و کتل او دی سمدستي له حلقې څخه ولاړ شو چې پـه هلکانو پسې ولاړشي او پیسې ژرراوړي.

کوم وخت چې دخلـکو له نظره د کوڅو په دیوالو کې نهام شونو یې خپل تنگ شدید کړ او تقریباً په منډه دخپل ورورد چمبر خواته روان و. په سوې ساپه انگړ ورننوت او په‌وچ زغ یې ناري کړې:

ـ کاښی! سمته! څه‌شواست؟ خـدای مو خـوار کړه، ژرشئ‌چې دصاحـبزاده صاحب طبیعت ختته شو او نـور خلـك هم سترې شول راوځئ‌چې ځو!

خو دده زغ دښځو په ژړا او دکوچنیانو په نارواوانگولاکې‌هیڅ اغیزه نه کوي. په یوه خونه چې هغه‌تشه وه ورننوت. څوك یې مونده نه کړل او بلې کوټې‌ته ورغی‌چې یوه ورنداریې دبرج له زینو څخه په منډه او په نیو لې اوسوې سارا کښته شوه اوچې په خپل لیوره یې سترگې ولگیدلې نولویه چیغه یې وکړه اووې ویل چې:

ـ کورخومې سپیره شو! هلـکانو سره مړه کړل، هله ژرشه‌دوي ټول په برج کې دي، ترسرویې سره نیولې دي اوسره‌څکوي.

میر امد (دمړي وروور) په بیړه او تعجب او خواشینۍ دبرج پهزینوکې وروخوت او په ډیر تعجب یې ولیدل چې ښځې او هلکان پر له کښې تړی دي او یوبل سره کښوي. (میرامد) پهزوره چیغه کړه اودوی یې له دغهناوړه عمل څخه منع کړل اولاسونه یې یودبل له څخونه وکښل. بیا میرامد پهقهر پوښتنه وکړه چې:

- دادکور دورانولوحرکاتاوجګړه دڅه دپاره ده؟ ولې مو پیسې رانه وړې چې خلکو تهمو ویشلې وای؟ تول زموږ پهانتظارکې دي.

سمت (۱۱) کلن په داسې حال کې چې خوله یې لهوینو ډکه وه او دسر شکیدلي ویښتان یې په مخ او پوزه پراته وه، ورته وویل چې:

- داحرمونی ګوره! (کاسې ته اشاره) دخپلې شریرې مورپهمرسته غواړي چې نغدې روپۍ وتروښوي او هم ځینې غمې اودسرو زرو شیان پټ وساتي او وروسته له ویش څخه هغه دخپل ځان په ګټه استعمال کړي.

خودکاسې مورسمدلاسه ځوګامه پرمخ راغله اوپرسمت باندې یې توکړل اوورته یې وویل چې:

- ددروغجن مخ تور دی. ستا خپلې مردارې موردا کار کړی دی اوس غواړې چې دنورو سپین کالي ورمردارکړې. نازك! (لیوره تهخطاب) چې دهلکانو دپلارسالانه وه ختلې چې دغه پلیته (خپلې بنې ته اشاره) راولاړه شوه اودخپل میړه په جیبو کې په کلي پسې ګرځید له چې

دکو چنی خوني ورخلاص کړي اوهلته نغدي او جنس دزوی په‌واسطه دخپلې پلار گنی کره وباسي. خوزه په‌دې پوه شوم اودامې له‌دغه ناوړه کار څخه راوگرځوله. خو اوس چې (کاښی) پيسو بسې راغلی‌او۱۰ غونبتل چې ده ته پیسې ورکړم چې تا ته يې دروړي نوسمدلاسه مور اوزوی را باندې حمله وکړه اووې ويل چې موږ غواړو ددوی حق پټ کړو .

میرامد ددغو خبرو په اوریدو سره نورهم خواشینی اوغمجن شو او پرك پرك يې وژړل او په ژړا او سلگیوکې يې وویل :

ـ لالاجان پر دړه پروت دی‌اوتراوسه لانبخ شوی‌نه‌دی چې زامنو اوما ینو یې دغه حال اچولی دی . تهول سیا لان اونا سیاً لـه پرا دیره ناست دي او تهولي بنځې پـه خونـواوانـگـر کـې دوير کولـو دپاره نـاستې دي او هـر يې يـو يې په ژړا ستونی څیري کړی، خو دخدا ی بنځي مايـنې او زامن په پيسوسره خوري. اوخدا یه ! دا څه حال دي؟ اوس کـه دوست اود ښمن راخبرشي خوپوزه به مې شل‌ځایه پرې شي . دتهول‌عمر اوتهول کاله‌نوم به مې بربادشي.

دمرحوم‌تهولي څـلورمایني وې . ددوو ماینویې دلته‌دغـه حال دی او دوې نورې ما ینې‌يې له ياتا خوانو سره‌ناستې‌دي، خودوی جسماً هلته ناستې‌دي اوروحاًخورا په عذاب‌دي. ځکه چې‌هره يوه دا تصور کوې چې هغو نورو دووینويې ځانو نه ماړه کړل او ډیر مال‌اوجنس‌به‌يې ایستلی‌وي

اودوی دواړه تش لاسونه پاتې شوې .

(میرامد) په بیړه یو موټې پیسې را واخستلې اوپه تاخت دادیرې خواته را روان شو ، په سوې سایبې ځان ور ورساوه او سمدلاسه یې د پیسو په ویشلو پیل وکړ.

هر کله چې دده ټول معنویات خراب شوي وه ، نوده دپیسو په ویشلو کې دومره دقت ونه کړای شو او ددې متل په مطابق یې رفتار ونه کړ چې وا یي: (برخه ویشه مړ ونه ګوره) .

داسقاط په وروستنې مرحله کې دملایانو او طالبانوزوړه پورته شوه او دغه کلمات اورېدل کېدل چې:

ـ په سپیدوکې ورته‌راغلې یو ، ټوله‌ورځ موورته تیره کړه‌خوآخر یې دومره شی‌راکړ چې هیڅ مناسبت راسره نه لري.ارمان‌مې هغه سرګرداني وه چې د مړي په پریمنځلواوکښته او پورته کولو کې موتیره کړه.

یوبل‌ملا وربانديږ زغ کړ چې:

ـ څه وکړوورو ره! داسې بده زمانه‌ده‌چې هیڅ تصوریې نه کیږي. دسپین پګړو او سپین کالیو قدر له منځه ولاړ ، اوس یې څوک د پیاز له نرخه نه پوښتي، عالمانو ته اوس‌چې د انبیاوو وارثان دي څوك دوه توته اهمیت نه‌ورکوي. خدا ی دې خیر کړي ، بیر یږم‌چې پر دغو خلکو دخدای قهر نازل نه شي.

داسې ځرګندېږي چې کومه برخه چې صاحبزاده صاحب ته رسیدلې وه هغه دده په طبیعت نه وه برابره اودغه پیسې یې چې ده ته ورکړې شوې وې د ځان ترحیثیت اومقام اودمړي تر بدایې توب ډېرې ښکته ګڼلې.

- دخپل نارضایت د ځرګندولو د پاره یې فرصت مونده کاوه.

بیا ده خپل یونږدې مرید ته وویل چې:

- ډرې را باندې وهي. دومره یې سرګردانه اولالوانده کړو آخر ګوره څه یې په لاس کې را کړلې!

دغومره اندازه پیسې خوخلك دحجرې چړې تــه ورکوي او پـایوه بل خیر غوښتونکي ته یې ورکوي. داخو دلنګر دیوې ورځې خرڅ هم نه کیږي .دغو خدای خوار کړ وته دغـه حقیقت په یو چـل سره ورسوه اوښه یې پوه کړه چې څه باید وکړي؟

په دغه حال کې د پیسو ویشلو کار چې په خواره دله کې توزیع کیده هم پای ته ورسید اوخلکو دې ته هڅه وکړه چې مړی قبر ته یوسي.

وروسته تردې چې مړی ښخ شو، دکلي ملا، صاحبزاده صاحب دې ته راوباله چې دمرحوم دژوندپه باره کې څه ووایي او دده ښه سړي توب ثابت کړي . ده لږ څه تندی تریو کړ اوورویې له ځان سره وویل چې څه خیر مې ورځنې ولید چې دغه خدمت هم ورته وکړم ؟ بیا یو څو ګامه وروسته ولاړ غاړې یې تازه کړې او په وینا یې پیل وکړ:

ـ مرحوم خو را ښه سرى و. خپـل ځنځه وختـه لمونـځ يـې كاوه بداى سړى و داخوځرگنده ده چې دخداى رضا او بيا جنت‌په بدايـى گټل كيږي ځكه چې بدا يان كولاى شي چې ښه خر اتونه وركړي او په دې توگه دخلـكـو اودخداى تعالى رضا حاصله كړى . . .

مرحوم‌دغه‌دخير كارتر يوحده پورې كړى‌و ، خواوس‌دده‌دوروسته‌پاتې كسانو وظيفه ده چې‌دغه دخيركارونو ته‌دوام وركړي اودهغه‌روح آرام وساتي.

بيايـې لاس پورته كړ اودعا يـې وكړه ټول حاضرين په خورا بيړه او شوق سره بيرته د كلي خواته رهي شول اودمعمول سره سم دوى‌ته ښوروا، غوښې او ډو ډى‌وركول كيدله.دغوړې ډو ډى او غوښو دخوړلـو پـه اميد دهغوخوارانو زړونه چې په‌هفتو، هفتويـې ځه نه و- ليدلي او تود او غوړنگولى يـې خوړلى نه و، خوشالـه اوتاوده و . .

عاموخلـكوته‌په كوځه كې ډوډى وركول كيدله‌اوخواصوته داسې ترتيب نيول شوى و چې د مرحوم په‌كوركې ډوډى وخوري .

كوم وخت چې خلك له اديرې ځخه بيرته د كلي خواته راگرځيدل نودمړي ورور (ميرامد) دهغه مريد له خوا چې دصاحب زاده صاحب له پلوه ورته هدايت‌وركړى شوى و پوه كړى شوچې د ده‌عطيه (اسقاط) لږه وه اوبايدددې تلافي خورا په بيړه وشي . له‌دې جهته كوم وخت‌چې ډو ډى‌وخوړ له شوه نو(ميرامد) يوموټى‌نورې پيسې هم‌وركړې اوهمدا

دول یې نوررو معتبرو او مشهورو ملا یانو ته هم یوځه پیسې بیا ورکړې. داچې صاحبزاده صاحب ته دوهمه پلا بیا لاس ونیول شو او هم نوررو ملا یانوته تکرار یوځه ورکړی شول نوسمد لاسه یې دمرحوم نور دیر صفتونه او خصایل رابرسیره کړل او هریوه دده دسخاوت او میرانې په یادولو پیل وکړ اوپه دغه باب کې یې یوزیات شمیر مثالونه راوړل او یوه بناغلي وویل :

ـ صاحبزاده صاحب! زماله زبانه یې کوه چې یوه ورځ دجمعه خان دکلالمرخ ریکې ته بنه ډیرخلك سره ناست وو چې مشکونډ ی توری (یوه کونډه وه) راغله اوټول حاضرین یې مخاطب کړل چې ورته (۳۲) افغانۍ په پور ورکړي چې دیوه پوروري غاړه په و باسي ځکه چې هغه عرض وربانډې کړی دی اوما سلان یې په پسې کړي دي .ددې خوارکې اوبه په هیڅانه پورې وتلې ترڅو چې دغه مرحوم جیب ته لاس کړ اوهغه روپۍ یې ورله ورکړې. په دې کې شك نه شته چې دغې توری بیادرې چرګان او (۵۰) دانې هګۍ ده ته ورکړې اوهم یې یوپاو کوچ وروړل، خودلته خبره دده په دې مړانه ده چې ده بې له کوم ځند څخه دا خواره دما سلانو له غمچینې څخه وژغورله او دده مرسته دهغې دزړه داد شوه.

یوبل سري بري را درسته کړه چې :

خدای بنبلی خوددغه تهول کلی اود یارپوزه و. موزاو تاسې ته خو داسې و. دیوغره په شان. لږاودر مانده یې هیڅ وخت نا امینده نه‌دی پرې اینبی. ده به هر چاته په پسرلې کې په سلم غنم ورکول. اوپه رشه به‌یې ورځنې بیرته اخیستل. دده سلم‌تر نوروتولو بدایا نوګتهور و. سوی سړی هم‌نه وکه به چاپه خپله تا کلې نیته پورورونه‌رساوه نوپه پوره‌زړه اوورین تندې به یې‌تر کاله پورې پرینبوداو بوازې دسلم‌تفاوت به یې بو په‌دوه وشمیره چې البته دغه کار یې طبیعې‌اودمعمول اورواج سره سم و.

له دغو دول وینا ګانوځخه وروسته حاضرین ولاړشول. دتهولو ناستو کسانوموچنې په وره‌کې ورسمې کړی شوې.

صاحبزاده‌صاحب دمخه اونور تهول‌خلك وربسې‌شول، په‌داسې حال کې چې تهول‌حاضرین پرې راتبول وه، دی په ډیر وقاردمریدانو په مرسته براس‌باندې سپور راوورو. وروله‌خپلو مریدانوسره‌له دلې ځخه‌لیرې کیده.

نورخیرات خوار ه‌هم‌سره‌تیت‌او پر کشول‌اوسباته دپاتاتهغرونه‌وغوړول۔ شول چې له‌ځلو بنبتو شپوویراوپا تا نه وروسته تهغرونه بیرته تهول‌شول.

دپا تا اخستلو په موده کې دمړي زامن، ماینې اولونې خوپه آرامه‌نه وې ناستې. دوی‌به‌هره ورځ دیوشې‌اویا دبل شي په پلمه په‌خپلوکې سره وهل او تل به خوار اوسپین زیری(میر امد) له‌دوی سره په عذاب و.

کوم وخت چې دوی تیغرونه تېول شول ، نو (میرامد) خپل ور یرونه اوورېرې اوورېندار گانې را وغوښتلې ، ودوی ته یې په نصیحتونو او وینا کولو شروع وکړه.

(میر امد) ددوی دغه ناوړه حرکتونه او په خپلو کې پر له پسې جګړې خورا وغندلې اودوی ته یې وویل چې:

- پلارمو دومره مال اونغدې پیسې درته راتېولې کړي دي چې هغه نه یوازې تاسې نشئ تمامولای، زه پوره یقین لرم چې ستاسې لمسیانیې هم نه شي خلاصولای. نو ستاسې څه بې بختي په وارده چې په خپلو منځوکې سره خورئ او تېول دیار پر ځان باندې خندوئ تاسې خوزما اوزما د تېول کاله او تبر پوزه هغه وخت راغوڅه کړه چې مړی لاپر د ره پر وت واو تاسو د میراث اخستلو اودلویې بر خې دپه لاس راوړلو دپاره جګړې کولې. ښځویوې دبلې کوڅې وشکولې او هلکانو یو دبل څخنې غنچه ، غنچه وکښلې. ځان دې وخورې دغه مر داره دنیا چې تاسې یې په سرگردا نې اوجګر-خونې اخته کړي یاست. په دې باید تېول پوه شئ چې زه اوس دخپل مرحوم مشر ورور پر ځای ناست یم باید تاسې تېول زمادوینا اوتوصیو احترام وکړئ، اوپس له دې داسې کار ونه کړئ چې هغه ستاسې دتېول کالـه په زیان تمامیږي.

دمړي مشرې ښځې یعنې لومړنی مایني پرونی سره راتېول کړ اوپه داسې

حال کې چې دخپل تکري يوغوزی يې په خوله کې نيولی و، په يوه لوړ خوږ ږغونکي غونډې ږغ ورته وويل :

- دروپو دصندوق کلي دګلالی (دمړي دکشرې ياوروستني مايني) سره ده او هم د قبالواو نورو سندوکلي دښايسنوګی (دمړي دريمه ماينه) سره ده، موږ په تير وخوشپوکي وليدل چې دوی دواړ وخپله چاره وکړه او هرڅه چې يې زړه و هغومره اندازه مال يې ترګوندې لاندې کړ. هرڅومره چې موږ لاس و پښې وهلې خو چاراته غوږ ونه نيو اوزموږ دغه اظهارات يې سپين سترګي و بلله . خوآخر موږ هم دخدای بښلي په نامه يو او زوزادلرو اوپه دغه کورکې مو پوره حق شته. په دې زموږ بشپړ يقين دی چې که وضعيت هم دغسې پسې دوام وکړي نوموږاوکمکيان به موسره لمرته ووځي ، نوهغه وخت خوبه بياسيال اوناسيال په تاسې خاندي. خدای مې دې خپل زوی (سپين) ژرراولي.

دوهمې وريندارې يې ورته وويل چې :

- ته بايد موږ ټول په يوه سترګه وګورې دخدای بښلي اولادستا زامن اولونې بللې کيږي. داسې نه وي چې څوك دې دزړه ټوټه وي او څوك دې دپرين. ترټولو ښه خبره داده چې زموږ لاسونه سره وکاږې څکه چې هلکان ټول کمکيان دي اوپته يې تر ده زماهلکی خوتر ټولوکمکی هم دی موږ بنې هم يوه دبلې خبره دومره نه شوسره زغملای. خدای دې

نه‌کړي یوه ورځ چې ته راځې نو پر سر وکو پر یو به‌راشې.

په دغه مجلس اویادکوراوکاله په‌خبروکې دمړي له (۱۴) زامنوچې یوېې‌هم له۱۰-۱۱ کلونه دیرعمرنه درلود - او څلورو لوښو څخه‌شپږ زامن اودرې لوښې‌حاضرې وې. دوی به کله کله په‌خبروکې ورولویدل اودخپلو میندوپه تائید او دمیرو گانو په تردید به یې په عصبانیت سره خبرې کولې. دلس دولسو کلو هلکانوخوبه لاسونه سوك کړل او پورته به یې ونیول اوناره به یې‌وکړه چې :

- موږ به خپل‌حق چاته نه پرېږدواوکه څوك ددې کار دکولو هڅه وکړي نوماغزه به یې ورباندې توی کړو.

(میرامد) وویل‌چې: « اوس یوپربل‌مه سره غورځې زه به‌ستاسې چیته (فیصله) ژردروکړم. کوم وخت‌چې‌نورهلکان هم راشي‌نوزه به‌تاسو ټول یوځای سره کښینوم اوستاسې حقیقي وضعیت به تثبیت کړم.»

په‌دغه وخت کې ددې بدای کاله وضعیت ورځ په ورځ خرابیده او دهغه د اعضاو ترمنځ بې‌اعتمادي دیریده.دښځو دعوې اودهلکانو دکور اوصحرا جګړ ودټول کلي په‌تیره بیا دخان اودکلي دملاتوجه ځان ته راوګرځوله. هغوی غوښتل چې ددوی له جګړ وڅخه ناوړه ګټې‌وکړي او په دغه ډول خپل نس او جیب ډك کړي.

د میرامد مشره ورېندارڅلور زامن لري چې مشریې(۲۳) کلن او

کشریبې لس کلن دی. دمشر زوی نوم یې (سپین) دی چې دپلار دمړینې
په وخت کې دلته نه و. دی خورا زړه ور، په زړه کلك اوبې مینې غوندې
سړی برینبي او په خپل ټول کاله کې هم په دغو خویو مشهور دی. دغه
زلمی که څه هم باید دزلمیتوب ټول صفتونه ولري خوخورا حریص
اوپه دنیا مین دی. خوراټینګ هم دی او دغه یې عادت دی چې په هر څه
اوپه هره توګه چې وي باید پیسه لاس ته راوړي. دده مور هم دده په شان
ده اودخپلو بنواو بنزیانو وجود یې خورا بـدایسي اودوی ټول دخپلې
هوسایـی دپاره یولوی مانع ګنـي .

کوم وخت چې د(سپین) پلار لاژوندی و، ده او مور به تل داسې
لارې اوچارې لټولې چې دهغو په واسطه وکړای شي چې خپل دښمنان
(بنزیان) او (بنې) له منځه لیرې کړي اویایـې څه ناڅه ترخپل کامل
نفوذ لاندې راولي. دموراومشر زوی دغه فکرپه تیره بیا په هغه وخت کې
خورا شدیدشوی دی چې د(سپین) پلار مړشوی دی. دوی خپل دزړه
خواله دبل هیچا سره نه کوي او نه کوم بل زوی او لور په خپلو دغو
خواهشاتو خبروي. دوی دواړه بې له دې چې یوټاکلی پلان جوړ کړي
دې ته امیندواره دي چې یوه ورځ نه یوه ورځ به خپل مقصد ته ور سیږي
اویو خورا مسعود ژوند به یې په نصیب شي .

ځکـه چې (سپین) ترټولو سکه او ناسکه وروڼو نه مشر دی نو ځکه

تر (میرامد) وروسته ټول ده ته يوڅه په درنه‌سترګه ګـوري. خو په دې هم‌مشهور دی چې که يې لاس ورسيږي خپلې نا سکه خوينديې، ميندې او وروڼه به الوی کړي او خولې ته به يې واچوي.

د دوی چمبر دوه انګړه لري چې يو يې دننه انګړ دی او بل يې دباندې، اوښي خواته يې دميلمنو کوټه‌ده. د(مرحوم) دوې مابنې‌په دننه انګړ کې دي اودوې‌نورې يې په دباندې انګړ کې. هره ښځه جلا جلا کوټه لري خود دوی پخلی ټول‌په يوځای کې‌کيږي اووارپه وار يې پخوي دکوراوکاله شيان‌په دوی کې ويشلی شـــوي دي. مثلاً د اوړو دکوټې‌کلي ديوې ښځې‌سره اودلاندي‌اونګولي دشيانوکلي دبلې‌ښځې‌سره همدا ډول‌چای اوبوره‌له‌بلې‌سره‌او ودشيدو اومستو‌واك او اختيار دبلې‌سره‌دی.

د دوډ ی دپخلي پـه وار ، دځای دجارو کيدلو په وار، اودپسو نو اوغوا ګانو دزيرمې‌کولو په‌وار باندې‌هره ورځ داسې‌جنجال، دعوې او حتی جنګونه وي چې يو قيامت جوړ کړي دادعوې اوجګړې اوس‌تر پخوا بيخي ډيرې شوي دي. او کوم وخت چې دوې بنې‌دعوې سره شروع-کړي نو دهغوی لوښي اوزامن‌هم راټول شي‌او په خو را نفرت‌او کينه د خپلې ميرې په مقابل کـې دريږي او هغه ډول سپکې خولې ورته‌پرې-کوي چې په هيڅ کتاب کې روا نه وي. کله کله‌خو داسې وي چې دښځو کوڅه‌وخيژي او دهلکانوسرونه مات شي‌اووينې پرې وبهيږي. ځکه چې

د(مري) دوهمه بنځهیوازې یوزوی اویوه لور لري چې هغه هم(٦) کلن او لوریې(۸) کلنه ده نوځکه داتل دخپلو بنز یانو اوبنوله لاسه وهلې رټلې وي. دابنځه که یوه ورځ دعوی وکړي نودوی درې شپې په خپله ییکسی ژاړي او دانګرېه منځکې ناسته وي او سوتونه کوي او ددې په ســوتوکې چې زوی اولور هم برخـهواخلي نویـوعجیبه منظـره جوړه شي.

(سپین) دخپلې مور، ورونو اوخوینډوسره پهدننه انګرکې استوګنه کوي. یوه ورځ یې مور ورته وویل چې:

- ترڅو به دغه خوار اودشته زړه ژوند تیر وو. زما دیرې بدې طالع دیځواني مې دې دپلارسرهخاورې کړه. کوم وختچې یې زه راودولم پلار دې هیڅ شی نهدرلود، یو زوړ یابویـېوچېیوځه دمنجاریتوب سودا به یې پهشاوخوا کـلیوکې وربانـدې ګرځوله اوخرڅوله به یـې. یوځه لږ ځـمکهیې چې درلـوده هغه یـېزما دولورداد اکـولو د پـاره خرڅه کړه. دیر تریخ ژوند اوتنګسیاوې را باندې تیرې شوې. خدای پاك زما پلواوکوځی ستاپه پلار پورې نیکمرغه کـړې او یوواریـې بیری وچلیدله اوپه څو کلوکې د دودی خاوند شوچې بیا البته خوراغښ بدای وګرځید. دده بدایې زمادبد بختۍموجب شوه، هرڅومره چې یې دنیا دیـر یـد لـه هغومره دده دبنځو کـولـوهوس زیاتیده، ترڅـو چې

خبره دې اندازې ته ورسیدله . چې زه یې اوس دداسې مشکل سره مخامخ کړې یمه. هر څه چې دې دلاسه کیږي ژر یې وکړه چې لږ څه موغوږ ونه په آرام شي او پاتې شپې ورځې مې په هوسا یې تیرې شي.

سپین په مینه خپلې مور ته وکتل او په پوخوږ اوله مینې ډك ږغ یې ورته وویل :

ـ زه په دغه خصوص کې له خپلو ځینو نیتیا نو سره پسه صلاح او مشوره اخته یم. زمادغه دوستان او اشنایان ماته سمې لیارې لټوي او غواړو چې دغسې یو چل جوړ کړو چې دښتمنۍ ډیره برخسه موږ واخلو ، داځکه چې ته پخپله وایې چې له پلار سره مې دې سختې او نا آرامه شپې تیرې کړي دي اوداوسنۍ شتمنۍ بنسټ تاایښی دی. نو ترټولو موږ زیات استحقاق لرو چې دمیراث لویه برخه موږ واخلو.

دسپین دغه خبره پر مور باندې ډیره ښه ولگیدلسه او په دې چې زوی یې هسم له مور سره همفکره دی ډیره خوشاله شوه. موریې پسه داسې حال کې چې خپلې لور (توریپکۍ) تسه یې دچایو دپساره ږغ کاوه داسې وویل چې:

ـ رښتیا خبره خو داده زویه ، چې اوس نو له خدای پاك نه داغواړم چې خپل ځانته کو رولرم اوخپلواکسې ژوندیکې وکړم اوله دادومره کړ پ اوکړوپ څخه مې غوږونه په آرام شي خپلې نږندې راته گرځې او زه دهغوی

زیر مه کوم. دامې په تېنګه‌پټیلې ده زویه! چې څرنګه له‌دغه مردار ډنده څخه‌خلاصه‌شمه‌دستي به کوز ده‌درکوم‌چې‌خدای‌مې په‌لمسیانو پته کړي.

په‌دغه وخت‌کې (تورپیکی) راننوتله اودوې پیالې او یوه شنه پینلۍ چاینکه یې دمو راو مشروورور په مخکې کېښودلې اوسمدلاسه یې په سوك سوك پیل وکړ اوپه ژړغونکی زغ یې مورته وویل:

- (خر) په چاپېره ووهلم او پخپله یې منده کړه دباندې ووت. ماته په لاس‌را نه غی‌که‌نه نومابه یې‌حق په لاس‌ورکړی وای، که لالاجان (مقصدیې سپین‌و) دده غوږ ونه‌تاونه‌کړي نو والله، خوبه‌یې کلك‌ووهم.

موریې‌پربار خوښکل‌کړه اودهغې‌سریې به‌خپل تټر پورې ونیو اوپه مینه یې ورته وویل:

دزړه سره مه ژاړه ، هغه شیطان خوزه پېژنم. کورته چې راشي ستا کسات‌به‌ورڅخني واخلم‌ته‌چې زما غونډې مورکی‌لرې‌څه‌غم‌یې ژاړې.

دوی په دغو خبروکې ووچې د(سپین) یوکوچنی ورور په منده را غی او سپین ته یې وویل چې:

- خانصاحب په ورهکې ولاړدی اوتاغواړي.

ده سمدلاسه‌دچایو پیاله کېښېښودله او ژرژریې موچنې‌په پښو کړې اوپه زغر ده‌وره ته ورغی. له روغبړ اوهرکلي‌نه وروسته یې‌ور ته‌وویل چې:

PROPERTY OF ACKU 31698

را ځه دننه کور ته لاړ شو. دمیلمنو خونه لږ ځه ښه نه ښکاري ځکه چې هره ګړۍ لوی اوواره په وځي او نکوځي غادې ښه چای هم پوخ کړی دی او ځای هم ییغمه دی.

په داسې حال کې چې خانصاحب یې تر ځنګ راروان دی دوی دواړه دخونې و ره ته راغلل او (سپین) مورته زغ وکړ چې خانصاحب ورسره دی باید ژر نیالی اوځنګوانبی بر ابر کړې.

بیا یې خانصاحب ته وویل چې: «بسم الله درننوځی». هغه هم چې ور دیرتیت و، سر کښته کړ اوپه خونه ورننوت. لوړی دې چې پرتازه اچول شوې نیا لـی بانـدې کښیني، خانصاحب نوک و نیواو د (سپین) مورته یې وویل چې:

- سپین سرې ستړې مشې! له رنګه خواوس ښه راته ایسې. ګوندې دمړي له غمونو اوخواشینیونه اوس خلاصه شوې یې. خدای دې زامن لره؛ ته باید ددوی په وجـودژوندی پاتې شې او هم خـوشحاله اوسې چې زامن دې ځینې زلمیان دي او ځینې دغویو له پښو نه وتلي دي.

له د غې وینا نه وروسته یې لوړی د اوږې څا در پر ځنګـوانبی ور واچاوه اوبیا پر نیالی باندې کښیناست، خپله مشهدی لونګی یې چې پر یوه کلـکه چکښې خولی باندې یې تړلې وه له سر نه راکښته کړه او پر خپله ګونده باندې یې کښیښودله. لوړی تر هغه چې خانصاحب بـیا په وینا

خوله پرانیزی د(سپین) مورورته وویل چې:

ـ خدای دې تاغوندې ننګیالي خانان ددغوخلکولەسره نه کموي. په تاسوموآب خوندي‌دی. دقوم دعزت لمن تاسې پاکه‌ساتی، ستاهغه‌نیکی اوښې مرستې چې د(سپین) لەپلارسره‌دې کړي‌دي زموږ نه‌هیریږي. دسپین پلار (خدای‌تعالی دې یې وبښي) په‌محکموکې دوېره لاس اوپښې نمشوای کولای اوتل بەيې له تاسې نه مرسته غوښتله. اوسنی‌زمانه‌خو خورا خرا پەزمانه ده. کەدې چاته پورورکړنوداسې یې وګڼه لکه پەخره سپره بدې چې رانیسې.

بیايې زوی ته مخ راواړاوه اوپه یوه دغونـدې آواز یې ورته وویل چې:

دغه لوڅ لپړ، پښې‌لوڅې چې ګدلې يېپه شلو لارو سره تللې اود ګدلې په هرکوټ کې يېپه زرهاو سبزې دي‌داسې ساده اومـازې شیان مه ګڼه. دوی هیڅ وخت زموږ په شان خلکو سره چې یوڅه ګوله دو دی‌خدای‌ورکړې ده‌دوستان نه‌دي. که زموږ مال‌په لاس‌ورشي‌هغه بیاپه اسـانی بیر ته‌نه ورکـوي .کومـه ورځ چې ا رشي اوکوچنیان يې له لوږې ناري ورته وهي‌اوپخپله هم پەنس‌نوکارې لګوي نودښې‌ننوا تې راشي اویوڅه په سود وسلم غواړي. خوهغه‌وخت چې‌دسلم داد اکولو او یا دسود ورکولـونیته یې راشي‌نـوځان یوې خوا اوبلـې خواته کوي

اوپه زور پلمې جوړې کړې چې هیڅ وربانديې نه شته. نو په دغسې حال کې هم دغه خانان صاحبان دي چې زموږ سره مرسته کوي او دغه ډول خدای خوار کړي خلك محکمې ته سپاري او هلته یې په یوه گړي ورځخه واخلي. ځکه چې په شریعت او اصولو دواړو موږ ته پړه وي او هم دخپل حاکم په خوله کې یوڅه وروا چوو. نو ددغه خانصاحب هغه ښیگڼې او مرستې چې په سوو پلاړیې ستاله پلاره سره کړې دي موږ نه شو هیرولای. که دوی نه وای او حکومت (چې دخدای دعدالت سیوری دی) نه وای نو دا لوچکانو او مزدورانو به زموږ بدایه طبقه بیخي ورکه کړې وای او نن ورځ به موږ دغه ځمکې، باغونه، نغدې پیسې او جنس نه درلودای.

دې ستاینې اونرمو او پستو خبرو خانصاحب ډیر خوشحاله کړ او ده ته یې زړه ور تـول کړ او په خوړا خوشحالۍ یې وویل :

- هو! ستا پلار دې خدای وبښي په دې ښه پوهیده چې خپل غنم څه وخت باید خرڅ کړي او په چاپې باید وپلوري . ده خدا ی بښلي هیڅ وخت په منې چې ریشې به واخیستلې شو ې غنم بـه چا که څه هم په سروزرو به یې غوښتل نه خرڅول. ځرنگه چې به د (بچه گرو) وخت شو د کندوگانو خولې به یې ایله کړې. هره ورځ به دده د کور مخ ته خوړا لویه ډله ښځې اونرناست و اودا ټول به ده ترله تیر کړه. که څه هم

په دغو معا ملوکې موږ هم ترده وروسته نه پا تې کیدو خوده ته خدای
عجیبه ستاره ورکړې وه خوچې ددنیاله کارودې رایستلی وای نوداسې
یې وبوله چې دعلاقه‌دار دلیکونکې په مخ نه شو ورتلای اوخپله‌خبره یې
نه‌شوه ادا کولی نوپه دغه‌وخت کې به یې لمما څخه‌مرسته‌وغوښتله‌اومابه
هم په‌دغه نسبت‌چې یوآبداره سړی اوددونه دنیا ښښتن‌وملا ورسره وتړله
او هرچاچې به لږ څه‌مزغی‌کږ اوه اویا به یې دخپل سلم په اداکولو
کې ځان دورې ، دورې کاوه نوسمد ستې به مې د ماسلانو پـه لاس
ورکړ او ترهغه به یې دباوه چې دده سره بـه یې سمه لاره ونیوله
اودابه یې ومنله چې په‌هره‌توگه چې وي دده پور ورکړي. نودلته چې
کوم شی‌ستامورووایه هغه مازې و ینانه وه بلکه‌دغه تهولې رښتیادي.
که موږ یو پربـل ښنگ سره ونـه لـگوو، نودغه خدای خوارکړي
بزگران بـه موژوند تریـخ کړي، ځکه چې دوی دیر دي او موږ لږ.
دیوه او سلو خونه ده سره برابره، خوددوی‌په خوله‌کې خوراښه ملونه
زما اودماسل غمچینه‌ده اوبس. . . . .

بیا وروسته له هغه چې د نسوارو یوه لویه کپه یې خولې ته اچول
غوښتل و ویل‌چې :

ـ اوه! زما خود چایو پیاله سړه شوه. په‌خبروکې مې هرڅه‌هیرشول.

نسوار یـې بیرته په دبلي کـې واچول او بیایـې وروسته‌له هغه‌چـې

دچایوبو غرپ یې وکړ او پیاله یې پیرته پرمحکه کښیښودله وویل :

ـ داچا ی خوسوړشوی دی! ښهماوتاڅو پلادمخه یوڅوخبرې سره کړې دي اوپه دې برخه کې موخبرې کړې وې چې اوس ستاسي دکورنۍ جنجالونه چې ترپخوا ډیرشوي دي څه ډول ورك کړو اوستا دمیندو او میریزوورو سوچیتهڅه ډول وکړو. بیازه ولاړم محلي حکومت ته، محکهچې دهغوخلکو په فقره خو به خبر یې چې هغوی څه وخت لومړی یوڅو مړي کړي و فرصت مې ونه موند چې بیاله تاسره په دغه خصوص کې مفصل وغږیږم.

(سپین) چې دمړو دقتل خبرواوریده نو په مینه یې پوښتنه ورڅخه وکړه چې :

ـ رښتیا هغه موڅرنګه کړه؟ خلکو ویل چې خورالویه فقره وه او بیخي درنه شوې وه خورا ډیر خلك پکښې نیول شوي وه .

خانصاحب په یوه داسې ږغ ورته وویل چې له هغه څخه دده او دده په شان دنوړو خانانو فتح اوبری څرگندیده:

ـ سپینه! داخبره بیخي رښتیاده چې زمه تل شپه په کارلري. که شپانه په منځ کې نه وي نو ومنه چې دپسه سابه دنړی لهمخ څخه واخیستله شي. همدا ډول که موږخانان او خانزاده گان پهمنځ کې نهیو، نو د دغوخلکو حال اواحوال به خورا را ته پریشانه ښکاري اوماسلان به یې داسې سره

څیري‌لکه لیوان چې میزې سره څیري. تر ټولو لا عجبه داده چې موږ دغه خلك له دومره لویو باروا وله دونه لویو مسئولیتو څخه خلاص کړو بیاهم دمصر فوجلاوې نه‌پرې کوې اوهر څوك لاوایي چې (هه‌خانه! کور دې خراب شه ،هه خانه! ستاار تینه ....) نو ددغو مر وفقره خورا لویه اودر نه‌فقره وه. ډیرغټ غټ مامورین دیو پیاوړي هیئت په‌تو گه راغلي وه خو دخدای په فضل او دمیړ و په بر کت دالویه قضیه موداسې فیصله کړه چې والله که هیچا ته‌چاداویلي وې‌چې له‌دغه ځای نه ولاړ شه‌هلته کښینه.

هو! داټول دمړ و برکت دی که نه‌نوموږ څه‌شی یو ،خوالبته په‌دې کې شك نشته چې لگښت او مصرف نو هم ښه بې دریغه وشو. ته پوهیږې چې داسې فقرې خوبې له‌لوی او درانه مصرف نه‌دډیر و خلکو په پښوکې زولنې وراچوي . موږ دخدای په فضل داسې سوك تر ویوست چې والله که یې‌بیاڅوك نوم واخلي.

(سپین) په داسې حال کې چې مورته‌یې ویل چې لږ څه تود چای راوړي‌خانصاحب‌په مینه مخاطب کړ اوو یې‌ویل :

ـ فتح او بری! داخوجوته‌خبره ده‌چې خوله اوږ به خورا لوی کارونه کوي. تورسپین‌اوسپین‌تورښودلای شي ، خودا باید ومنله شي چې پیسه هر څه کولای شي. کله کله به زما پلار ویل چې پیسه دسړي هرعیب پټولای شي.

دابه ښه دول څرګنده شوه چې دخانصاحب په دغه بري باندې دسپین اعتماد نورهم ډیر او ټینګ شواو دغه یې دخپل کار اومقصد دلاس ته راوړلودپاره یوه ښه‌نمونه وبلله اوپه ډیرښه زړه یې مورته وویل:

- ادې جانې! زه دخانصاحب‌سره لږخه دزړه خواله کوم. دا به ډیره ښه شي چې‌نجونې اوهلکان دې خونې‌ته رانه‌شي‌اوزموږ‌په مجلس کې راونه لویږي،نوکه تاته‌زحمت نه‌ودباندې انګړته ورووزه که څوك دلته زموږ کوټې ته راتله مه یې‌پریږده.

دمور ښه یې‌سره شوه اوپه داسې‌حال کې چې لږخه‌پرله و ایشیده ورته وی ویل چې:

- هماغه ډېلارخویونه درسره څې دهغه دا قاعده وه چې تل به یې اوبه ترپروړولاندې ییولې اوهیڅکله‌یې په موږ باندې باورنـه درلـود هـــرڅه کاریې په نهامه کاوه. که دخانصاحب مخ ته مې نه کتلای نو ویوهیږه چې خورا ستره جګړه به‌مې درسره کړې وای.

دا خبرې‌چې یې‌خلاصولې نودخانصاحب پیاله یې‌بیا ور ډکه کړه اودولاړیدوهڅه‌یې وکړه. زوی یې په مینه ورته و کتل اووی ویل:

- سره سینه ښه ده. موږ ټول ستایو،خوته فکر کوې چې موږ له تاڅخه کوم پټ پټانی لرو. یه! داسې نه‌ده . زه به‌دخپلوټولو خبرو لندیز اومقصد تاسې‌ته سمدلاسه ووایم .

خانصاحب خوږ موږ دوست اوخواخوږی دی . هرڅه چې ده په لاس راکړل هضمې به کړو . ځکه چې دی په هره سوړه بلد دی .

موریې په دغه ډول دلاساشوه اوپه ښه زړه دباندې ووتله اوخپلو دوولونهوته یې دچرګانو دزیرمې دا وویل :

سپین دخانصاحب څنګوانبی ته ښه نژدې شو اوپه داسې حال کې چې دخپلې خولې نارې یې غرچ تیرې کړې ورته وویل :

ـ ښه خانصاحب ! دا مثل به دې اوریدلی وي چې څراغ یوازې خپله شاوخوا رڼا کوي خوتر ځان لاندې ځایونه یې هماغسې تیاره پاتې وي. پهدې کې موږ شک نه لرو چې ستاخیر خوټولوته رسیږي خوموږ لږ څه درڅخه هیرشوي غوندې یو. که ستاپه یادوي څوموده پخوادې راته ویلي وه چې زموږ دکورکاله جنجالو نه به ژر رافیصله کړې. خو بیاتهپه نوروخبرو کښیوتې اوموږته دې هیڅ پام نه شو. اوس دغه درته وایم چې دپلار د نیامې هرچیرې ویره اوغوریدلې پرته ده اودرسدوخت هم راغلی دی. داسې ګمان کیږي چې څلورمه برخه حاصل به یې په لاس رانه شي. ځکه چې زما میرې ګانی اوددوی زامن اولونې خوراپه زړه توردې. سپې ته یې اچوي خوپرما اوزما پرورونهویې نه ده پیرزو. زه یې وینم اوپه غوږ و یې اورم چې هره یوه ځانته ګوډانه ډکوي ، دخپلو پلرو کره تغدې اوجنس لیږي چې بیایې په درد وخوري. سږکال به د پالیز وعایدات څلورمه

برخه په لاس رانه شي اونه مودباغونوحاصلات په پوره اندازه ولیدل نویوداسي چل به جوړوي چي زموږ برخه درنه او غونډه شي ځکه چي ته دغه کارونه په اساني کولای شي.

خان د (سپین) خبره پري کړه اوپه یوه صمیمانه ږغ یې ورته وویل:

ـ په دې کې خو څه شك نه لري چي زه هر څه کولی شم، د خدای په فضل هر ې خواته چي مخه وکړم یوه لاره په کې وباسم. دلته خبره په تااوستا په ځواني پورې اړه لري. زه یقین لرم چي پلاربه دې درته ویلي وي چي ماله ده سره څومره نیکي کړې وې. ده چي دادومره شتمني سره راټوله کړه دایې زمایه اوږه راټوله کړه اوس تاسې دکلي دکاریز له څلورو برخو څخه دري برخي خوري دازمایه همت. په دغه کاریز باندې پخوا شپاړس شلو کسو ژوند کاوه خو کوم وخت چي خدای پاك ستا پلارته وکتل نوله هر یوه څخه یې تورته تورته ځمکه ورو، وروروانیو له ترڅو چي اوس دزمري برخه ستاسي ده. دا کاریز لا څه کوي دخدای په فضل مانور کاریزونه هم ستادپلار دپاره را نیولي دي. کـه به چاخو له سره خلاصولـه او یا به یې ستا دپلارسره کـومه لاندې باندې کوله نوسمد لاسه به مې داسي بیزوګان، داوړولیوان ورته جوړ کړل چي دستي بـه یې لـکی مړه شوه. دا ځکه چي زه خوستا د دعاله برکته په محکموکي مخ لـرم او مامورین مې هیڅ خبره په ځمکه نه اچوي.

خانصاحب سا واچوله او غوښت یې چې ییا خپلې خبرې ته پسې دوام ورکړي خو(سپین) دده په خبره کې ولویدی:

- تادلته زما ځوانۍ ته اشاره وکړه نوخانصاحب تاته دې دا معلومه وي چې زه خوځان ستا ډېر مخلص گڼم. ستا مقصد له (لاس سره) څخه دی. هغه خو مالا تاسي ته پخوا و یلې وه چې په دې باره کې تاسو فکرمه کوئ هر څه لنگې او (لاس سره) چې ته غواړې زه حاضریم چې درته دریې کړم. خو دومره ډاډ را ته را کړه چې که ز موږ خبره محکمې تـه لاړه اوله نورکاله سره مې خبره جگه کړه نو ته به مې په څنگ درېږې. لومړی خوزه فکر کوم چې دلته به ستا، دصاحبزاده صاحب اوملا صاحب په مرسته مقصد لاس تـه راشي اوکـه چیرې ونـه شو او دوی دنـورو په لمسون زموږ د مقصد په لاره کې خنډونه اچول نوهلته به البته ....

په دغه وخت کې دانگړ دوره تکهاری ددوی تر غوږوشواودواړه یې له دې چې څه ووایې یو گړی پته خوله پاتې شول اوهریوه دافکرکاوه چې دابه څوك وي چې ورتـکوي. خوخان سمدلاسه وویـل چې:

- ها! هاما! ومې پیژاند چې داورڅوك تکوي دابه ملاصاحب وي. زه خووایم چې زه تـل ستا خیر غواړم اوستـا د گټې د پـاره هر ډول فکرکوم. نن غرمه ماملاصاحب ته ویـلي وه چې ماسپښین به دلته دواړه را څو. ملاصاحب را سره وعده کړې وه چې دماسپښین له لمانځه وروسته

به را شي . . . خان لا دا وينا اخرتهنه وه رسولي چې د (سپین) موړ رانتوتله اولړ څهپه اضطراب یې وویل :

- په وره کې ملاصاحب ولاړدی . نجونـو ورخلاص کړ او هغه راننوت چې د غـه دی اوس دستي بـه راورسیږي . که ستاسې خوښه وي زه به یې هغه بلې خونې ته بوزم.

خان سر وښوراوه او هغه یې پـه دې پوهـه کړه چې دی د خان پـه غوښتنه راغلی دی. پـه دغه حال کې ملاصاحب په وره را ننوت. دراننوتلو په وخت کې یې په لوړ اواز وویل : بسم‌الله . . .

ملاصاحب سپین کالي اغوستي دي اوسپینه پګړۍ یې تړلې ده او هم یې دسپین ماغـوت یوه سدرۍ اغوستې ده چې په هغې کـې ژیړې تنې له‌ورایه بریښي . یوسپین ځادریې هم‌پراوږو پروت دی. په‌دې کې شك‌نشته چې دغه شیان ټول سپین دي‌خوخوراخیرن‌دي په تیره دپګړۍ ولونه یې ځینې‌ځایونه خیرن او ځینې ځای بیا سپین کوتان لري.

ملاصاحب ته سمدلاسه بـله نیالۍ او ځنګـواښـی کښېښودل شول او لومړی ترهغه چې کښېني جیب ته یـې‌لاس کړ او یوخیرن نسواري، دسمال‌اودتورو نسوارویوه کوچنۍ ښیښه‌یې‌راوایستله اوهغه یې‌دنیالۍ پرڅنګ باندې واچـول او بیا یـې دخپل ځـادر یوه څنډه کش کړه او کښېناست او هغه یې پرخپلو پښو او ځنګنو باندې خپور کړ.

په داسې حال کې چې دکو چنۍ ښینې ښځه یې په خپل اورغوي کې تورنسوار را اچول دغه کاریې پهخورا خوند او بوره زړه کاوه، خان‌ته یې وویل :

ـ وښه لږ ځه ناوخته شو. خلك خوراسپین ستر ګې شوي دي. رښتیا چې زمانه‌اخره ده خدای مودې ایمان ته خیر پیښ کړي. قضیه داوه چې دلمانځه نه وروسته یوه ښیلي (لا تو ن) د ماجت دیوې برخې دجوړیدو مسئله راپورته کړه. هغه ویل چې دغه مصرف بایدکاریزپه شواروزو (شبانه روزو) جلا کړل شي او هغه دې د ځمکو ځښتنان ورکړي. ما ورته وویل چې یه! دا جلا باید پرسرو شي. خوده فریاد کاوه چې والله که دمانبام اتام په کور کې لري، له کومه به یې پرې کړي، نوما ورته ویل چې تر دې دې لاخوله پهخاوروشه. نیت دې ښه نه دی. په دین کې دونه چرت نه وهې. نوهر ځو مره چې مندې وهې هغومره دې خدای پسې خوار وي تانه‌دي اروېدلي چې وا یې :

«پر یږده شر وشور ددنیا ولې یې پهدې غمګین تېنګه کړه‌رسۍ ددین».

خو دهغه خدای خوار کړي‌خوله په واك نه‌ده او نه یې ځان په‌واك دی هیڅ نه قانع کیده. دغو نورو دده په شان خدای وهلو ښې لوځو هم دده لوری ونیو اوبغارې یې وهلې چې شی ورپورې نه شته اخر مرخبره‌تانه پرېښودله‌که ددغوخدای خوار کړو غوزونه یو ځل تاو نه کړې نویقین وکړه‌چې سبابه پراوزو راسپاره شي اودسپین پسګرواو سپین کالو

قدر به نورهم کم شي . دالاڅه کوي چې یوسپین سترګې خولاداسې خبرې کـولې چې د سړي و ینښتان ور ته جګ دریـدل او هغه زموږ پرخوله نه راځي .

توبه! خـدایه توبه! ستالـه بدوکـو څخه مووژغورې.

ملاده ویـل چـې موږ بزګـران به‌له دغو سپین پګړو اوسپین کالو مفت خـوروڅخه ځانونه‌خلاص کـړو . خیرعفو غـواړم خبره راڅخه اوږده شانتـې شوه . . . . .

په دغه آن کې (سپین) ولاړ شو اودوی ته‌یـې وویل :

ـ زه پوهیږم چې زموږ اوستاسې‌خبرې به اوږدې شي نوزه به اد ې ته ووایم چې یو دوه چرګان.وغزوي اولږ څه وریجې‌هم پخې کړي . ماښام‌دو ډی‌به هم دلې‌وخورو. ملاصاحب که‌دماز یګر اوماښام لمانځه و ر کولو دپاره تګ‌غوښت البته ولاړ به شي خوبیرته به‌دوډی‌خوړلوته ځان راورسوي . . . .

خانصاحب په ناز سترګـې ورواړولې‌او لومړی تـو هغه چـې دی څه وو ایـې، ملاصاحب ورته وویل :

ـ خدای دې برکتونه درکړي.دضـې‌دښه سړي کارونـه وکړه‌چې اجر به یـې‌خدای‌هم په‌دې جهان درکړي اوهم به‌یـې‌په هغه جهان. . .

خان دملاصاحب خبره غوڅه کړه‌اویـې‌ویل :

ـ دی خو قدر دانه سړی دی. د هر چا اندازه اوقدر پیژني. که څه هم موږ په دغه کورکې څه لږ ه‌دو دی. نه‌ده خوړلي اوتـل‌یې پر کوندري (دسترخوان) باندې ښه خوړولي یوخو نن به ځکه ډیر خوندوکړي چې کارهم دده کوو اودده دګټې او نفعې دپاره به دلته‌صلاح مشوره کوو. نن خوموتریو ې اندازې پورې ډو ډی هم ورباندې پورده!

(سپین) په منډه د باندې ووت او مورته یې وویل چې:

ـ خانصاحب او ملاصاحب بهمابنام‌دلته موږ کره ډوډی وخوري. ته‌یو ه سررشته‌وکـړه. ورته ووایه چې دوه چـرګان حلال کړي او ښه پـلاو (اصطلاحاً مرغ پلاو) و رته پوخ کړي، خـودومره دې فکر اوسه‌چې دانورې بلاوې درخبرې‌نه‌شي (مقصد یې‌میرې اوددوی اولادونه وه).

کوم وخت چې (سپین) بیرته په‌خپل ځای بانـدې کښیناست نو خانصاحب ملاتــه وویل چې:

ـ د(سپین) مقصد دادی چې دده دپلار دنیا شو په شو پرته ده اودده میرې‌ګانې اودهغوی‌خپلوان یـې په‌چار ښاخو بادوي. دده‌هیله‌داده‌چې په‌هره توګه چې کیږي موږورسره مرسته وکړو اودهغو لاسونه ورځنې وکاږو.

ملاصاحب لږ څه په چرت کـې شو او بیـایـې سپین ته‌مخ راواړاوه اوو رته یې‌وویل چې:

ـ داسې مـې واوریدل چې دخدای بښلي آس د ې صاحبزاده صاحب

ته وروباخښه. په‌دې کې هیڅ شك نه شته چې صاحبزاده خوښه سړی دی او هر څوك ورته اخلاص اوعقیده لري، خو موږ دا نبیاو وارثان بلل کیږو ددین په مسئله‌ناست یو. نوکه‌ستاسي مقتدیانو یوه ستر ګه دخدای په‌دغه ډول‌دوستانو وي نوپه‌دې وپوهیږ ی‌ه‌چې بله‌سترګه مو باید پرموږ هم وي. بیا په تیره دماجت امام خو حقداره وي او دلته په جومات کې د خدای په هیله اوستاسي په هیله شپې اوورځې تیروي. زه دا نه وایم چې ګوا کې تاسو له موږ سره مرسته نه ده کړې. حقیقت خودادی چې موږ ستاسو په ز کوة پایو، خودلته مې مقصد دمرحوم هغه کالي دي چې‌هغه به پخپله استعمالول. . . .

لومړی تر هغه چې سپین پوهه ووایې خان وویل چې:

ـ هغه کالي یې لانه‌دي درکړي؟ ماداخیال کاوه چې دوخته به یې دربښلي وي خو خیر دی اوس هم وخت نه دی تیرشوی. دو ی خوسرګردانه دي. پووار دمړي‌غم اوبیادکورکاله جنجالو نه ور په غاړه شول. دی هم نوی‌له سفر نه راغلی، ترتاسې سپین ښګړ وچې ددین ستنې یاست څوك مستحق دي؟...

(سپین) په‌داسې حال کې‌چې سریې کښته اچولی و، وویل :

ـ له هغې ورځې نه‌چې پلارمې وفات شوی‌دی ماوالله که دځمکې سرلیدلی ي تل په ولاړ وګرځم، هیڅ شی ته مې پام نه دی، که

نـه وي اصلي حقیقت خودادی چې هغه شیان خـو په تاپـورې اړه لـري .
بیغمه اوسه زه به دې په دغه برخه کې نازواخلم .

ددغو خـبرو په اوریدلو ملاصاحب نورهم پسې وغوړید او داسې څرگنـدیدله چـې تابه ویل په کالیوکې نه ځاییږي. بیایې په اورغوي کې یوڅه تورنسوار په خورا نزاکت سره واچول اوهغه یې خان ته ونیول .
خان په ډیـر فاتحانه وضعیت ملاته وکتل اودلاس په دووگوتوکې یـې نسوار را واخیستل اومستقیماً یـې پوزې ته یوورل. یوه ، یوه نیمه دقیقه بیخي چوپه چوپایـې وه. بیا دغه‌سکوت خانصاحب مات کړاووې ویل:

ـ زما په خپل فکر کې دمرحوم په کاله کې بل داسې په مالگه سړی نه‌شته‌لکه‌سپین. که‌دمړي آب اومینه‌خوندي کیدله‌نوهمدغه‌به‌یې‌خوندي کوي. نو زموږهم کومبنې دغه دی چې دده ملاوتړو او په‌هره توگه چې وي له دغو او سنیو جنجا لوڅخه به‌یـې خلاص کړو.

ملاصاحب خپل ځنگوانبی را بیرته کړ او ځان یـې‌دخان په‌دې خبره ناگمانه واچاوه او ورته یـې‌ووېل چې:

ـ (سپین) خوشکر دی هرڅه لري سره او سپین یـې‌ترسرتیر دي .
پلارورته هرڅه ډیرکري دي ،څه پرو ایـې لري ،په لمنو، لمنوکه یـې بادکړي بیاهم نه تمامیږي. دی یـې‌څه‌غم لري.

خان لږڅه تند شو او وې ویل:

ـ مطلب بل شی دی، ملا صاحبه! دسپین داسې زړه دی چې له خپلو میرو گانوسره ویش وکړي او له هغوی نه ځان جلا کړي، یوآرام او مستقل ژوند ولري. نه خو پوهیږې چې دغه کور نه‌دی بلکه دبنز و کـور دی هر څوك یـې کالخوای دي. دوهم‌تکی‌دادی(سـپین) وایـې دمځکو دیـره برخه بایدپه‌ده پورې تکیه وکړي ځکه چې دده‌میریزې وروڼه خو تهـول کمکیان دي او داسې خطر موجود دی‌چې‌ددوی دمیندودلاسه به‌داځمکې وریا اویا په نه څه ووزي.

ـ ښه! ښه! اوس په‌مطلب ورسیدلم دده ددریمې‌میرې زوی خوهم اوس ښه لوی‌غوندې معلومیږي.زماپه‌خیال‌پر ځان به گرځیدلی وي اویا به ژروگرځی.

خان لږ څه په جدي لهجه بیا ورتـه وویل :

ـ نه‌هغه‌څه کوې ملاصاحب! زموږمقصد خودادی چې (سپین) ته یوڅه گټه راوړوځکه چې‌سپین لوی ځوان دی او په ښه‌اوبد پوهیږي‌نو دی هم داسې سړی نه‌دی چې دچاښه وروته‌گرځوي.

ملاصاحب لږڅه شهید غوندې شو اوپه‌داسې ږغ یـې‌په‌وینا خوله پرانیستله چې په هغه کې‌دده پښیماني او عذر غوښتل ښکاره معلومیدل.

ـ صاحبه! حافظه نو کی خرابه شوې غوندې ده که کومه نا پریته او داسې خبره وکړم‌چې نه سره لگیږي نوتاسې ماوبخښئ.

د دوی دغه مرکه هغه وخت لږ څه غړنده غوندې شوه چې د سپین خور پتنوس پـه لاس رانننوتلـه . دغه چـای دمـلاصاحب دپـاره دی !
ملاصاحب غوښتل چې موضوع وځنډوي، خوخان ورته وویل چې:
ـ دغه کوچنۍ نجلۍ د(سپین) خور ده. موږ باید خپلوخبروته بېرته دوام ورکړو.
ملاصاحب بیا سرکښته واچاوه او ورویې دخان سره وویل چې:
ـ موږخوددې جانداری په کارونو کې دومره لاس نه لرو، خانصاحب ستا خوښه ده هر ډول چې تاا و(سپین) سره غوټه کړه زما خوښه ده.
ملاصاحب چې داخبره خلاصوله نویې د چایو پیاله ورپورته کـړه ځکه چې چای ډیر تود وه دده شونډان، ژبـه او تالو پرې وسوځیدل او هم په دغه سبب یې (سور) تهولو واوریدی. پـه سترګو کې یې اوښـکې وګرځیدلې. خان ددې دپاره چې ملاصاحب پهځان پوه نه کړي چې دده په سوځیدلو پوه شوی دی او هم ددې دپاره چې سپین ته دده په کـار کې د ملاصاحب دمرستې او رول اهمیت وښیي پهیوآرام ږغ یې پوښتنه وکړه:
ـ هغه ورځ دکوزکلي نهڅوکسه راغلي وه اوستاپوښتنه یې کوله. چاراته وویل دهغوی پرکومهګونده باندې دعوی ده ، نو نه یم خبر چې هـغه دې څرنګه کړه؟
ملاصاحب په داسې حال کې چې له جیب څخه یې ژیړې غټې تسبیح

چې د سدری په غوته پوري ترلي هم وې راوايستلې او هغه يې يـودوه درې پلا کښته او پورته کړې او وې ويل:

هغه خو د(لالي) اکاچې په ژمي کې مړ شو، ښځه وه. ميراث خور ويې پسې اخستې ده. ورته ويل به يې چې بـه خپل قوم کې ميړه وکړه. خـودا خوراسپين سترګې ښځه وه اودې خبرې ته تن نه ږدي. ددې خيال دی چې به يوبل ځای کې دخپلې خوښې ميړه وکړي. نو د(لالي) اکا تربرونه او دکوندې ورونه راغلي وه او پوښتنه يې راځخه وکړه چې په دغه مخصوص کې څه وکړي؟ شريعت څه وايي؟ ماهم په ډانګ پيلي ورته ورېل چې شريعت خووايي چې کونده د خپل واك او خپل اختيار خاونده ده . هرچيرته چې ميړه کوي کولی يې شي، خو دلته يوه خبره بله هم شته چې هغه داچې دقوم رسم ورواج هم يوشی دی. زموږ پلرونو او نيکونو داسې را تيره کړې ده چې بايد کونده په خپل کاله کې خو ندي شي اوآب وپرده يې وساتله شي خو خلك اوس ډير سپين سترګي شوي دي، دعالمانو خبره نه مني . دښځې ورونه پر له غوزارشول اوپه دې خبره خورا پر له واوښتل. بيامو فيصله په دې باندې وکړه چې زه اوخانصاحب(خانصاحب ته اشاره) به يوه ورځ سره کښينو او ددوی تيره به وکړو.

خانصاحب بيا ورځنې پوښتنه وکړه:

څه پورې شته اوکه لخ لغر دې؟ ماچې ازويدلي دي دښځې پلار ګنی په

غوښه ده اوشپه یې ښــه تیـریزي تــه وایـې څــه به په جوړ شي؟ په خبره ارزي اوکه‌به خوشې موچنې په کې وشـلوو او څه‌به لاس تـه رانه‌شي. ملاصاحب یوخه وسل اوپه یوه اوبل کنـاتې‌شو او په یوپاسته غوندې زغ یـې وویل :

ـ دوی خو پخپله سپین هدوکي دي‌دماښام تبې یـې نه باندې کیږي اوترکورونو یـې سپی په منډه اوپه غپ تیریږي . زه حیران یم چې تاولې دلته ددوی‌دشتمنی اویانیستی پوښتنــه وکـره. کونده پخپله هـر شی دی او هر څه په جوړیدای شي خو موږ دې خدای وساتي‌چې په‌چابه په‌جبر اوزور یــوشی جوړ وو. خوداهـم وایم که چـاخه راکـړل ایسته یــې‌نه غورځوم. اوکه یې رانه‌کړل پسې‌غورځم‌نه ـ خالق رزاق دی چې خولې یې راکړي دې رزق به هم راکوي . تر اوسه خویې ښه راوسولې ده له دې نه‌ور وسته به هم الله یادوو.

بیا خان (سپین) ته ځیرشو او ورته یـې وویل :

ـ ته ورشه ستا دمرحوم پلار کالي ، هرڅونه جوړې چې وي د هغه کوټونه. اوږده کوټونه، پوستین. پګړی،خولی اونورهرڅه چې ده استعمالول هغه را وړه چې ملاصاحب ته یـې ورکړوڅکه چې د علما و خوښي اورضایت ددین په لاره‌کې‌یوه غټه کا میابـي‌ده. دادې ښه‌کړي‌دي چې آس دې صاحبزاده صاحب تـه ورکړی دی هغه هم دعا ګـوی دی

اوتل پرموږ وتاسي نظرساتي.زما مشوره هم دغه ډول وه.

ملا صاحب په دې وینا باندې د گل غوندې وغوړید او په داسې حال کې چې دخوشالۍ او ښه زړه نه یې غاړې بوږیدې وویل :

ـ خدای تعالی ځکه تاسې ته پهرحمت کتلي دي، اوتاسې یې په ټولنه کې درانه کړي یاست چې تاسوعلماو ته په درنه او دقدر پهسترگهگوری. که دغه تاسې خانزاده گان اودلوی زړه خاوندان نهوای نو دعلماو دښې تیرخو به خورا سخت و. عام خلك خو عام دي ، په هیڅ نه پوهیږي اونه څه کوي، دوی پهخپل ځان پورې پکودي، نودعالمانوسره به څه وکړي. زمانبه په یاددي چې په دغهکلي کې لس دو لس کاله پخوا نژدې شپاړس شلې کسه اوسیدل اوهرچا به یوه کوچنۍ کوچنۍ ټوټه ځمکه درلوده، کله چې به دریشو وخت راغی نوته باوروکړه (سپینه زویه!) چې دخپل زکوة په را ټولولوبه مې نوکان ووتل او هرچابه خوراسپین-سترگي راسره کوله خوځکه چې ددوی نیتونه ښه نه وه او پرعلماو باندې یې دومره نظر نهو ،نو دهغوی ځمکې خدای پاك ستاپلارته ورکړې او هم خانصاحب پکښې بې برخې نهشو. اوس خورا په پورهزړه اوآرامۍسره خپل زکوة په لاس راځي اوله ډیرو خلکو سره لاس په گریوان نه یم.

کوم وخت چې یې دخپلې دغې وینا تاثیر په دوی دواړو کې په زړه پورې ولیدنوملا صاحب بیا خبره شروع کړه:

- پروانه لري، اوس بهدښځو لاس اروي. کالي به بیاماښام چې دودی وخوړله شوه راوړي. ماداسې بلل لکه پهخپل کور کې او اوس یې هم دغه دول بولم.

په دغه وخت کې خان په یوژور فکر کې دوب و. ملاصاحب چې کوم هوکی وانهوریده نویې بیا خبره غبرگه کړه اووې ویل :

- ویو هیدې خانصاحب! کالي به ورروستهلههغه چې دماخستن دودی وخوړله شيرا بـه یې وړي. اوس به د ښځو لاس بنداواروي. خرنگهسپینه زوږه! دغې دې نهده خوښه؟

- هوملاصاحب! هر دولچې ستا اودخانصاحب خوښه وي هغې زما خوښه ده.

بیا ملاصاحب ناڅا په لـه خپلـه ځایه تروره دباندې نظـر واچاوه اوپـه مقصره غوندې ږغ یې وویل :

- ددنیا په کارونو کې ورك یم! لمونځ اودس خومې هیردې.

خانصاحب! ته او (سپین) دلته کښینئ، زه بـه لمانځه تـه ولاړشم مقتد یان به راته گوري. ماچې دمازیگر او ماښام جمعه ورکړه نوبه راشم او که ستا زړه غواړي اوماجت ته راځې نو دیره به ښه وي بیابه دو اړه دودی ته راشو.

-ملاصاحب!ته ولاړشه زه بههمدلتهلمونځ وکړم او یوه گړی به له(سپین)

سره نور هم وژغېږم ترڅو چې ته راځې موږ ښښې لارې چارې درته ځارلې وي.

ملاصاحب سمدلاسه ولاړ شو او خپل څادر يې پرڅان راتاو کړ اوله بسم الله ويلو څخه وروسته لهوره ته ووت. (سپين) لهده سره دانګړ ترورة پورې ملګري وکړه اوبيا بيرته راوګرځيد. خان پر نيالې باندې ستونې ستغ پروت او د خونې چت ته يې په ځير ځير کتل. کوم وخت چې يې د(سپين) درانغو تلو کړپار واوريد نوسمدلاسه يې پښې راټولې کړې اوله څه يې دځان وضعيت سم کړ.

سپينه! ته خو ډير طالعمن يې، ستا د پاره مې خورا ښه اوپه زړه پورې لاره وسنجوله چې دهغې په اثر هيله کيږي چې فايده به وکړې اودکورو کالـه لـه جنجالونـو نـه بـه د ې اوزې سپکې شي. کـه څـه هـم دالاره لږ څه کږه وږه ده خو دومره درته وايم ځرنګه چې ستا زړه وي هغسې به دې چيته وشي. اوس خداى پاك ښه موقع په لاس درکړې ده. نورورونه دې کوچنې دي. ته کـولا ى شې چې اوس خپل مـوټ کول (ښـکل) کړې او هغه ځمکې چې ته يې غواړې ځانته کړې او بيا په بيغمه زړه واده وکړې اوديو خوږ ژوند څښتن شې.

(سپين) په خورا مينه ورته را نژدې شو او په داسې حال کې چې دده پرځنګوانښې يې ځنګلې ولګولې ورته وويل:

ـ ته خـوزموږ مور او پلاريې، بابا به تـل ستا صفتونه راته کول

آخر چې په خپلو سترګو موولیدل اوهغه‌مرستې به يې تل يادولې چې تابه په محکموکې له هغه سره کولې ، نوزه پوره يقين لرم چې نه زما په خير فکر کوې او زه به هم‌ستالار ښودنه هيره نه‌کړم‌او هرڅه‌چې مې له وسه‌وشي هغه‌به درڅخه ونه سپموم. نوزه خوهم‌اخر پښتون يم اوپښتني‌زيږولی‌يم.

خان ورته وويل :

- په دې‌کې به دملاصاحب‌صلاح‌اومشوره هم‌واخلو. خوزه فکرکوم چې‌هغه به‌هيڅ پکښې‌ونه وايي.

سپينه! تايو ښه کارپه نظرکې نيولی دی چې هغه داوچې‌ملاصاحب ته‌د ي دخپل‌مرحوم پلار کالي‌ورکړل. زه لږڅه زړه اونازړه وم. ماويل تابه بل‌چاته ورکړي‌وي ! ويابه پرناګاره‌شي‌چې نه‌شته او هغه د ي‌دلاسه ايستلي وي .اوس‌موږ کولی شوچې‌په دغه‌کا لودملاصاحب زړه راونيسو. ملاصاحب خوحقداره دی، بل داچې ډيرعمر يې د لته تيرکړی دی او تل په مړي او ژوند ي ، په غم او ښادی کې راسره شريك اوحاضر دی . بل داچې يوعالم سړی او دخدای دلارې نه خبر اودنيي په مسند او مسلـه باندې ناست دی اوزموږاوستاسو دعاګوی بلل کيږي. که دده لارښودنه نه‌وي او دده وعظونه او نصيحتونه،نه‌وي نوالله چې دغو خلکو خوبه چې‌تهول له‌لوږې کبدي کوي په‌خپلومنځوکې‌خوړلي‌وای. زه چې خان يم په يارانيم ، نه‌چې بدای او شتمن يې او دادومره ملکونه جايدادونـه لرې

دغه تول دهمدغو یارانو په زور خوري. ته خولااوس هلك یې، تجربه دې کمه ده ، ستاپلار دې خدای وبښي په دغو خبرو یې ښه سد خلاصیده.

صاحبه! ماته مې پلار ډیر څه را ښودلي دي .هغه لاڅه کوې زما پخپله ډیرې خبرې په یاد دي اوس خـوزیاتې کوچنی نه یم، زما والله که هغه ورځ هیره شي چې څوکاله پخوا زموږ بزگرانو زموږ لنگې غوا وې حلالې کړې او زموږ په چمبر یې یمان را اخیستې اوغوښتل یې چې زموږ کورته اوروا چوي. د دوی ناري تر اوسه پورې زموږ په غوږوکې دي چې ویل به یې :

ـ زمـوږ څمکې دغه سوایي خورپه نه څهراڅخه ترلاسه کړې دي. مـوږ بیرته خپلې ځمکې غواړو او داسې نور...

اودا یې هم نه هیریږي چې کوم وخت چې ته اوملاصاحب په دغو خلکو راښکاره شوئ او یو څو خبرې موورته وکړې دوی داسې سارمشول لکه چې په اوریاندې یخې او یه تویې شي. او په هریوه لکی، وځریـده. په تیره بیا دملاصاحب دا کلمات خومې تر اوسه په غوږوکې ازانگه کوي چې او خلکو! برخې ازلي دي. ورکره دخدای ده، تاسې ولې نار وا کوئ او پر دې سرې باندې را غورځئ! نـه مو دي اوریدلي چې : (باخـداداد گـان ستیزه مکـن) یعنی چاته چې خدای پاك ورکړې وي دهغه سره سیالي مه کوئ. تاسو ته به خدای په هغه جهان عوضونه درکړي. تاسې ولې په دې مردارې د نیاپسې دومره گرځئ.

خپل عبادت، لمونځ اوادس کوی چې په هغه جهان خدا ی ښه جنتونه درکړي. نو ته داماته وایه چې ګوا کې زه ستاسې په قدرنه پوهېږم؟ په هغه ورځ باندې مې ستاخبرې هم پرزړه دکاڼي کرښې دي چې تا دوی ته وویـل: (دخـدای امر خو دادی چې ملاصاحب درته واوراوه. ټول محاتته مسلمانان وایاست بایدهغه دزړه پهستر ګووینې اودزړه په غوږو یې واوری. که نه وي نو والله خو به دخپلو کو ټو تنبې درېسې ټینګې کړم او ټول خو به په بندیخانو کې وراسته کـړم. تاسو څه خیال کړی دی، شکر دی پاچاپـي شته، عدالت شته). ټول ددې خبرو په اورېدلو غلي غوندې شول او په هغه ورځ موږ دخلکو له څیړې څخه خلاص شو ....

سپینه ! خبره بلې خواته راڅخه ولاړه خو په دې خوښ یم چې پربلـه خوانه ده تللې په دې ډېر خوښ شوم چې ستا داشیان ټول یاد دي. دابه دې هم په یادوي چې په هغه ورځ یوه کوچنۍ شاته نښته هم وشوه چې زما ناظر (ګند) هم پکښې ژوبل غوندې شواو دهغه په عوض موځونه کسان کش کړل او ځونه مو بند یان کړل خو دا ز ښته سپین سترګي خلـك دي ، هرڅـونه چې یـې په سر ټکوې هغومره دوی نور هم خپل شدت زیاتوي ته څه فکر کوې چې ګوندې خلك اوس په کراره دي؟ زه درته وایم چې دوی هماغه خلك دي. کله سارهشـي خومرې نه اولړه مو ده وروسته بیا تاوده شي. خیر دې وي زموږ و ستاسې ژوند دې وي، په نړی کې خوهرڅه پیښېږي.

څرنګه یې بنه ویلي دي چې: (له پیښې تیښته نشته.) اوس هم دادرته وایم چې داسې بې خیره خلك شته چې تل پهدې فکر کې دي چې څه وخت زموږ اوستاسې ییرۍ واروي.

له یوڅه ځنډ او مکث څخه وروسته خان خپلهخبرهیبې اوږده کړه اوونې ویل:

- ماچې کومه لاره چارهستا دضیګنې دیاره لټولې وهغهدادهچې تاسې سره ویش وکړی.

دوې بنې دې یوې خواته شي او دوې بنې دې بلې خواته، ته پخپله هغه میره لـه ځـان سره کـرمچې دهغې یـوزوی او یـوه لـورده. په ویش کې به زه او ملاصاحب دواړه ناستیو، هغهڅمکې چې ته خوښوې هغهلااوس وتیا کمچې موږ یې ددریمانو په تـوګـه تاتهدرپهبرخه کـړو . وروسته لهځو مودې بهدې میره یوچیرتهخرڅه کړې، لوربه یـې هم یوچاته ورکړې .پاتې شویوزوی یـې، هغه بههم بیا په یوه بلاوخوروا و پهدغه دول بهدهغوی دتهولو برخههم تاته درپاتې شي. دابایددرتهووایم چې داخوددې لوبې بوه برخه وه.بله برخه به یـې داوي چې داسې چلونه باید وسنجول شي چې دهغو نوروهلـکانو مځکې هم تاته پهلاس درشی . دا دوهمـه برخه یې پهتاپورې اړه لري. زموږ پـه مرستهته اوس لومړنی برخه عملي کړه. دغه کار بیا اسانه دی. هیڅوك هم نهدرپوهیږي. میره دې ناوې ده، هغهبې

میره ژوند نه‌شي کولی. میره به‌هم په‌داسې ځای کې ورپیدا کړو چې بیا ددغه ځای‌مخ ونه وینې. پلار ګنی یې هم عاجزه او خواره ده، څه نه‌شي کولای او نه ستامخې ته‌در تلای‌شي . ته په دې‌خبره باندې ښه غور وکړه . که دې داخبره خوښه‌شوه نوموږ به ددې‌دعملي کولودپاره په تفصیل سره نقشه درجوړه کړو.

- (سپین) یوه‌ګړۍ دژور فکر په‌سیندکې‌لاهوشو. چې را پرسدکیده نودخان دخولې نه یې داخبرې بیا واوریدلې :

هو! یوشی به کـوې‌هغه‌داچې څوك ستا په‌دې‌خبره پوه نه‌شي، ځکه چې‌په دغه وختو کې‌خلك دو مره راته په ښه نظر نه ګورې لـکه چې پخوا به یې‌کتل . په تیره بیا په دغو وختوکې‌خوپوځه بې‌لارې او بې سره پیدا شوې دې چې‌خورا ښیلې دي اودهیچاحق‌نه پیژنـې نه سپین کالي پریږدي اونه دعلم خاوند . دوی تل وایې چې همدغه بدایـان ، خانان اوملا یان دخلـکودښمنان یو. که دې دمورسره صلاح کوله هم‌یې وکړه خوله دې کبله چې ښځې لږ څه ناقص العقله غوندې دي ، نوزما په فـکر ته پخپله چرت یکې وروهه‌اوبل‌څوك‌په‌ځان‌مه‌پوهوه په‌دغه‌خصوص کې‌مادملاصاحب سره‌هم‌تریوحده پورې خواله کړې ده، نوربه یې هم سرپه خلاص کړم.

د(سپین) سترګـې‌وبریښیدلې او په ځان نـه پوهیده چـې‌دغه تجویز دخوشحالې‌ذی‌اوکه‌دغم . خودې تکې‌یې له زړه‌څخه‌ښه ځکه وکړه‌چې

میره‌او خورخو به واده‌کړي اوددوی دځمکو حق‌به‌هم ده تموربانې شي.
هو! ددوی برخه به هم ده ته وربانه شي چې هغه ځه‌لړ او کوچنی جایداد نه‌دی. دې چې ددانورو برخه‌به‌هم په‌یـوه نه‌یو چل سره‌ترلاسه‌کړي‌دده په‌مغز وکې یې خورا خوزېې‌هیلې ورپیدا کولې. ددغوهیلوترسررسولو مسئله خورا اسانه اوتـرلاس لانـدې ورتـه ځلیدله. ځکه‌چې خـانصاحب او ملاصاحب اوهم غالب گمان‌دی چې صاحبزاده‌صاحب به هم دده هرډول مرسته اوملاتړ وکړي. خواوس به بیا په دغه چـرت‌کـې وي چې پخپله دوی به ځونه اوپه ځه ډول ځنې وغواړي. کله به یې په زړه‌کې‌ویل چې په ښکاره او ډکه‌خوله پوښتنه ځنې‌وکړي اوهرځه چې لازم وي هغه به د رسره وتما کې چې بیا وروسته دومره غوښتنه ځنې ونه کړي چې تر«مزیې شکرانه» ډیره شي. خوبیا به یې دځان سره ویل چې اوس‌یې‌پرېږده کوم وخت چې کاروشي‌او تول خطرات‌تیرشي نوالبته هغه وخت به یـې‌خوشحاله کړي.
یوه لویشت ځمکه که راوگټې‌نوهم ترهرځه ښه ده او هیڅ قیمت نه لري.
(سپین) بیا په‌یو احترام لرونـکـي ږغ ورځنې پوښتنه وکړه :
- زما ددغـې میرې پلارگنی که‌ځه هم‌خواره ده اوځه نه لري‌خوکللك خلك معلومیږي، که‌یوه پلا په‌لاره کې راته وحریدل او پښې‌یې ټینگې کړې نوبیابه‌ځه‌کوو؟
دوهمه خبره داده‌چې تـه وایـې هلك به په یوه بلاوخورو . کـه چیرتـه

خلك اوملاماگان یې راخبر شي نوبه څهجواب وایو. دا سوالونه مې ځکه دلته وکړل چې ښه ده دهر شي ترې اوس لاوترلی شي.

خان ورته وویل :

-زویه! ستادپوښتنې اولاړښوونې داسې دي (لکه لمسی چې اناته... وربښې) ما دغه تول ارخونه څیړلي دي او د هر مشکل د پاره مې په زړه پورې لاره موندلې ده. هغه کورنی څه کولی شي؟ که په دغو ټولو کارو سرترپایه خبرشي نوبیا یې هم څه دلاسه نه کیږي ځکه چې: موږ په سرو کې پربیښي یوکه ولاړشي عرض وکړي نو داخوزما نسوار هم نه دي ځکه چې شکر دی غرانونه شته چې ویې شیند و. یوه خبره زه درته وکړم چې نن ورځ غر ان هر څه کولای شي او هر ډول درنه ډېره ا وچتولای شي زموږ پارسي ویونکي ورونه خواوس پیسه (مشکل کشا) بولي که چیرې (خدای دې نه کړ ي) ډېره سخته راغله نو صاحبزاده صاحب او ... صاحب خوشته، دوی چې مازې سترګې وښوروي هغه کار دخدای په فضل سره بیا شوی وي. یه زویه! په دغو خبرو پسې به نه ګرځې. که ډې زړه غواړي چې ښې حاصل لرونکې مځکې اوشنه باغونه ولرې اوله دغه ارتنه دې هم زړه نور دا ډه شي نو دغه کاروکړه اوبیاسوکه ورته کښینه اوخدای یادوه.

له لږ څه ځنډ نه وروسته خان بیا پرزغ کړل :

ـ ته پخپله ملاصاحب ته څه مه وایه هغه به زه په خپله ږ به پوکړم، ځکه ته

به پهداسې ژبه‌ورته‌و وایــې چې وبه تر هیږي .

پهدغه وخت کې (سپین) ته‌خپل اکا (میرامد)ورپه زړه‌شو اولکه نابو بره چې یې دخپل مقصد په لاره کې یولوی مانع لیدلی وي زغ یې کړه چې (دمیرامدکاکا څه‌تری تري ؟)

خان دسترگو په کونج ورته وکتل اووې ویل :

-هغه زماپهز ړه کې دومره‌اهمیت نه‌لري پخپله‌دی‌خو را سپین ز یری دی داگمان نه کـیږي چې تر دیر دې ژونـدی وي، د داسې کار ونــو اجرا کول‌خو وخت غواړي، داسې نه ده‌چې نن موږ وویل او سبایــې سمدستي‌اجرا کړو. هر کار خپل یوترتیب لري.

دوهم تکی دادی چې تــه‌خبر یې‌چې میرامداوستاپلار له شلو پنځه ویشتو کلورا ایسته هیڅ خبرې‌نسره کولې. دالاڅه کوې چې یو د بــل په مرگ خورا خوشحاله وه. گمان‌کوم چې قصه‌به یې ستاتهو له په‌یادوي. اوس هم (میرامد) وایـي‌چې‌زماتهول حـق ده وخوړ اوزه یـې لــځ لغړ وشړ لم، له ماسره هم څه خبرې‌نه‌کوي اوکوږ مغز ی‌راسره گرز ي‌ځکه چې دی‌دغه فکر کوي اوهر چیر ته‌وایي‌چې مادده له ورور سره دده په خلاف مرسته کــو له . نــو دمیرامد زړه‌له‌تاسې تهـولو څخه توردی دیر ځلې یې ویلي‌دي‌چې کــه تهول‌اورواخلي زه به‌سترگې ورکړې نــه کړم . په‌دې ځووروستیو ورځو کې چې‌ځي اوراځي اویا دې دپلار پر مړي باندې

دومره هغې خوا اودې خواته غورځیده مقصد یې داوچې دی هم کوم شواروز (شبانه روز) ځکه په لاس راوړي اوپه دغه اړودوړ کې دی هم یوشی ترزامه کړي.

خو دوی په دغو خبرو اترو بوخت وه چې ملا صاحب بیرته ماجت نه راغی، ځکه چې دانګړ ورتړلی نه و بېله کوم تک اوتوک نه سیخ هغې خونې ته روان دی چې هلته لومړی خان او (سپین) سره ناست وه.

کوم وخت چې ملاتر لومړي انګړ تیریده نولږ شانته زو ږ یې تر غوږوشواوړېکړي پوې کړي تکي یې تر غوږوورځي چې ځینې یې اوري اوځینې نه، مثلاً یوځل یې دیو ې ښځې ږ غ داسې واوریډ چې ویل یې سپین سر ې (مقصد یې د سپین موروه) خولکه چې کوم چل یې جوړکـړی دی چې ځانته یې لوګی را خیژ ي اوڅه پخو ي . څوك یې میلمانه دي؟

یوبل ږغ : دچرګانو کنهاری و.خان ... میلمه یاصاحب. . . . .

ملاصاحب چې په خونه ورننوت او په خپل ځای کښیناست نوپه داسې حال کې چې له جیب نه یې تسبیح را ایستلې(سپین) ته یې وویل .

ـته خودکوراوکاله مشریې.اوس دخپل پلار په ځای ناست یې، دټولو خلکوسترګې تاته دراوړي ماځو ورځې پخوا اوریدلې وه او اوس مې هم تقریباً پخپله یقین راغی چې ستاسې په کور کې څه لږه بې انتظامي

ښکاره کیږي ، هلك، ښځه اوکوچني ټول په خپل سر غونـدي را تـه معلوم شول. کمدغه وضعیت (خدای دې نه کړي) پسې اوږدشي نوستاسې دکورنـۍ نـوم بهبـدشي اوتاسې تـه به دنیایـې تاوانونه واوړي. دا خبرې دلته ستادخیر دپاره درته کوم .خانصاحب هم حاضر دی. که بد وایم دی دې را ته ووایـي. خانصاحب په ښه میڼه او توده لهجه ورغبر گه کړه:

ـصاحبه ! اوس زمانه ترڅان تیره ده . ځوك دچاخبرې تـه غوږ نه نیسي هر څه سری د باندې کـولای شي ، خوکوراوکاله ته چې را شي هر څه ورځنـې هیرشـي او د لـته دکالـه د غرو پـه لاس لـو بیږي۔ داحمد شاه بابا دا خبره دې نهده اوریدلې چې ویلي یې دي:

«ټوله دنیامې ایله کړه بـې دنغري له غاړې نه» دلته زمامقصد دانهدی چې گوا کې زه ستا د وینا طرفداري نه کوم اویا داوایم چې خپل کهول په واك کـې درلو دل ښه کار نـه دی. بلـکه مقصد مې دادی چې دغه کارکه څه هم ډیر گران دی خو بیاهم باید تریوه حده پورې خـوشي اوزه هم ستاد وینا ملاتړ کوم.

ملا دخپلوۍ اوهمدردۍ په لهجه خپله وینا پسې اوږده کړه او وې ویل:

ستا خبره خو په سلوکې سل رښتیاده. خوڅکه چې دا یولوی کور یا دیږي اوهر چا ورتـه سترگې نیولې دي نودوی ته ییخي ضروري ده چې خپله لمن تل ترخپلو ښبولاندې وساتي اوپرې نږدي چې خلك دوی

په ناوړه خوله یاد کړي شکر دی غنم یبې په کند وګانو کې نه ځا ییږي .
په باغونوکې خوبې اسان سترې کیږي لویه دله مزدوران، بزګران لري.
په دینداری کې هم ښه دي، خوکه تردې لاښه وای نوښه به وه .
«غوري چې هر ځومره غوړ وي هغومره ښه وي».زه چې ده ته ځه وایم له لورینې یې و ایم. که دو ی یعنی دغسې شتمن خلك په آب وعزت کې وي او دو دوی یبې پښه وي نوځر ګنده ده چې زموږ هم عزت دی او دوی به موپښه وي خو که دوی خدای دې نه کړي داسې نه وي اویا خوار وي نوتوبه له دې لوچکا نویعنی او پره خلکو، اوپره خلك خو په هیڅ بندنه وي.
(سپین) لږ ځه سوراوشین شو او بیا یبې په یوه لاپو که غوندې زغ ورته وویل :

- زه پوهیږم چې ستا نصیحتونه تل زموږ د فایدې د پاره وي.
له دې کبله چې ستاپر موږ زړه خوږیږي اوزموږ د هو سایې او نکیمرغی سره مینه لرې نوځکه دارانه وایاست. خوزه داله زړه درته وایم چې ماتل په دغه برخه کې ډیر کوشش کړی دی اودامې هیله ده چې زغ مودباندې ونه وځې خوځه وکړم هیڅ خوانه مې مخ نه اوري. داښځې یعنی میرې ګانې مې وهلې او ترټلې هم دې خوسره له هغه بیا هم دوی یوه پر بلې باندې دا دول سره غور ځې لکه پیشیانې. زه خوله همدې جهته دا غواړم چې ژر ځان له دغه دول ناوړو جنجالونو ځخه

خلاص کړم او هره یو پسر ځای کښینوم او پخپله خپلې غریبی ته د خپل پلار پهشان دوام ورکړم. دغه کارونه بههم انشاءالله تعالی ستا او دخانصاحب په برکت اجرا شي.

داخبره چې یې خلاصوله سمدلاسه دخپل پلار کالي چې باید له دوډی نه وروسته یې ملاته ورکړي ورپه یاد شول او دخپل ځای نهاوچته جګ شو. دواړو (ملاصاحب او خانصاحب) ته یې مخ را ستون کړ چې دیو څو دقیقو دپاره اجازه ورکړي. داجازې اخستلو نه وروسته چټک مورته چې په څالله (اشپزخانه) کې یې دمیلمنو دپاره ډوډۍ تیاروله راغی اوورته یې وویل:

ادې جانې! زماخوبیخي هیر شوي و، دباباکالي بایدخوندي یو ځای سره اینبي وي، هغه تیار کښیږده چې د ډوډۍ خوړلو نه وروسته سمدلاسه یې ملاته ورکړو او هم دربانديې زیری کوم چې خانصاحب او ملاصاحب د واړه زموږ دګستې او فایدې دپاره فکر او کار کوي وایې چې دنورو میرو ګانو اومیریزو زامنو اولونو لاس بهداسې وکاږي چې دپای لوی باغ اودکخ نبې بستې خاورې محکې به موږ ته په ویش کې راولې.

په دغه آن کې مورنې په خوله لاس کښینبود اوپه اشاره یې پوه کړ چې دځالې په هغه بله برخه کې چې هلته لوی تنور هم اینبی دی ددې دوهمه بن ناسته ده اوکیو ایشوي، یو اوه کلنه لوریې هم ورسره ده. ده بیرته

په عادي ږغ ، خولـې څه سوکموړ ته وويل چې :

ـپروانه لري هغه خوېه غوږ ونو درنه ده څه‌بهاوري ،نجلی يې پـه‌دې خبر ونه پوهیږي.

ددې‌وينا وروستی تکی يې تماماو چې دخالي هغې‌بلې برخې ته ورننوت اوميرې‌ته يې وويل:

ـ دلته‌څـه‌غواړې ؟څه ورکـه شه په‌هر ځای‌کې ستاناپاکه‌ارواح گر ځي پوچیرې‌به‌در څخه خلاص نه‌شم بلادې په‌داپلن مخ شه.

لومړی تر هغه چې داڅه وواپي‌دهغې‌کوچنی لـورو ییر یدله اوپه ژړا شوه اودمور په‌ځنگ ورننوتله‌داڅکه‌چې دوې ورځې پخوايـې پـه‌څپیړه دا دول وهلې‌وه‌چې خوله‌یې‌په‌خاوروتللې‌وه‌بیايې‌میرې‌په‌قهر ورته وويل:

زړه دې‌وچ‌شه! باباپي لاهم‌تراباندې کوې؟نن خـودکتوې‌دپخولوولو زما و، دودی مې هم‌د(جانان) په مايني‌پخه کړه(جانان ددوی‌بـزگروه). پخپله خوتاسې دځان دپاره‌چرگان غزولي‌دي اوورېجې‌پخوی . بـربزی اوغړومبی لاپر مالرې؟ دابدو کردې خاورې‌شه .

د(سپین) مور سمدلاسه ورتـه راغله او بې لـه‌دې چې لږڅه د ادب مراعات وکړي په ښکنځلو یې خوله پورې کړه نژدې وه چې خورا لويه ماره ځینې‌جوړه شي خو(سپین)دوی سره پورې وهلې او خپلـه مـوريـې بیر ته دخالي دابلې‌برخې ته راوايستله. بیايـې موروړتـه وویـل :

کالي لمماسره نهشتههغه خودي دکشري ميري سره دي، زه پهخبره يم چې کالي يې تهول يو ځاى کړي دي او (گوگو) کې يې اېښې دي. يوه ورځ بې ماته هم وويل چې کالي بې نغښتي دي اوکه سپينهغه چاته ورکول نو له ما څخهدې يو سي خو پهدې څوور وستيوور ځوکې دالمماسره يو ځه برسکه ده اوکه يې نهدرکول نو نيغ د (گوگو) خواته ورتير شه اوپهځپله يې را واخله.

سپين پهدې وبير يدهچې داب ميلمانه يې يوازې په کوټه کې پرې اېښې دي اوپهځپلهدښځو ددعو او جگړو پهجال کنښيو تلي دي نو هغهپهبيره دهغې ميرې دخونې خواته ورتيرشو اودايې دځانسره غوټه کړې وه چې کهيې په سمه درنه کړي نوسمدلاسه به پهکې لوېزې اوداسې بهيې وهې لکه ... خود (سپين) ستورى لوړو. کوم وخت چې دى ورته دهغې ميرې پهخونه کې يې يوه کوچنۍاته کلنهميريزى خورناسته وه او سپين تـه يې وويل :

- ادې اوس دستې دلوادې کره ورغلـه را ځي.

(سپين) لژ ځه په تريو تندي ورته وويل:

- دبابا کالي يې چيرې اېښي دي؟

نجلۍ له واره د (گوگو) خواته ورغله اوهغه کمبـله يې پورته کول غوښتل چې پر گوگويې ويره راځرولې وه. خووس يې پرې ونه رسيد او وروړته يې وويل: « دلته لالا! »

(سپين) سمدلاسه تهول کالي له گوگو څخهرا وايستل اودخونې پرغولې

بـاندې يې واچول‌بيايې‌نوبه خوراخوشحالی اودبريالیتوب پهزغ وويل:
«زرغونه شې خورجانې!»
هر کله‌چې‌کالي‌ډيروه نوهغه يې‌په‌دوه‌پلايووړل.ملاصاحب‌چې(سپين)
ترکالولاندې باروليدخوراخوشحالهشواوتندی‌يې‌ويرسره ولاړاوله ډيرې
خوشحالی محخه‌تقريباً غاړه سره مښتې،خو په زحمت يې‌ورته‌وويـل:
ـسپینه زويـه ! پورې سترې شوی به يې؟ تاخو به کشرانوتـه ويل
چې دغه کاروکړي.
ـ خانصاحب باندې را ږغ کړل:
ـملاصاحب خـودې اوس‌وغټاوه سپينـه!داسقاط دورځې کسات
دې‌ورو کينې.ملاصاحب!ما خودرته ووېل چې دمرحوم په مينه خلك
پـاتې شوي دي اوداسې هم نه‌ده چې ته به وا سپيره داګ دی.
سپيـن بيا دباندې راوتل غوښتل چې ملا ورته ويـل:
ـ له‌خيره؟ راشه کښينه.
نور لاهم شته چې هغه راوړم نوبه بـيا کښينم.
په دې چې ملاصاحب له ډيـرې خـوشحالی پـه کاليـو کـې نـه
ځايېږي‌خانصاحب‌وړوهيد او په يوه احسان اچوونـکـې لهجه يـې‌وويل:
ـصاحبه‌پرېږده چې‌هغه‌هم راوړي.زما هم دغه اټکل وچې نور کالي به
هم وي محکمرحوم‌خويواوپره‌مزدوراويابزګرنه‌وچې‌خلك بايـد ددوی

دغازې کالي سمدلاسه وسوځي چې له سپېرو، خیر او نارو غیو څخه خلاص شي.

دخان داپورته وینا چې تماميدله سپین بیا په کالوباررانئوت او په هغو پخوا نیو کالو باندې یې واچول. ملاصاحب دې منظرې خورا ځان ته جذب کړ او بې له ارادې یې وویل :

ـ شکر دی خدایه چې په دین داسلام یو ا خدای خو موږ او تاسې ته هر څه راکړي دي خو مازې موږ یې دلیدوسترګې نه لرو. الله تعالی...

په دې ځای کې خانصاحب دده خبره غوڅه کړه اوورته یې وویل چې :

ـ کمدې خوښه وي لومړی تر دودی به کالي وګورو، خو کمسپین وایې چې دودی یېخې نژدې او تیاره ده نو البته وروسته له دودی به یې وګورو.

(سپین) ومسل :ـ دودی هم نژدې ده.

ملاصاحب وویل :

ـ په کتاب کې یې راوړي دي چې « لومړی طعام بیا کلام » د کالوکو ته خودر نه اولویه برېښي. که اوس یې په لید وبیل وشي داسې ژربه یې خلاصه نه کړو خو پسه مره ګیلده چې دغه کار وشي خورا به خوند وروي. خو بیا هم که ستاسې خوښه وي.

خانصاحب غوښتل چې څه ووایي خوملاصاحب بیا خپله خبره پسې اوږده کړه او وې ویل:

ـ موږ او تاسې باید په هر حال شکر وکاږو چې له کفر. خانصاحب که

مې له زړه پوښتي دپښتومتل دی چې (په ګازره یې نه یم په خرپ یې یم) صاحبزاده صاحب خوزموږ او ستاسې دسرسترګې دی او لوی روحاني سری دی . خوداهم بایدووایم چې موږهم دنبي په مسئله ناست یو. هغه بله ورځ چا په خبرو کې یاد ه کړه چې سپین د خپل پلار آس سره دتهولو اسبا بو هغه مبارك ته وروليږه په دې خو خورا خوشحاله شوم چې بې ځایه ګام نه دی اخیست شوی اوزما او دده په مېنځ کې هیڅ توپیر نه شته خولږ ځه مې دازړه راته لږشوچې زه خو به یې هم یادولم. بې له دنیایي او مادي مرستو چې ماله مرحوم سره کړي دي، ټول عمر یې امام هم وم. په کوراوکاله کې هم ځان داسې لږ غوندې ښېښکه راته ښکاریده خواوس تاسې او سپین دزړه پرپرهار باندې پنډکی راکښېښوده خدای دې تاسوته په درنه سترګه وګوري، خدای مو جنتو نه ځای کړه! موږ سپین پګړي خوستاسو دعا ګویان یو، ټل ستاسې ښه او بری غواړو.

ملاصاحب خپله خبره په مشکل سره خلاصه کړې وه چې دسپین خور ګډوه اوچلمچي را وړل. خانصاحب خپل دواړه وزرونه اوچت کړل او په داسې حال کې چې ستړیا یې کښله وویل :

- یوچرې له ملا څخه پوښتنه وکړه چې په نړۍ کښې کوم ساز خوند کوي؟ ده ورته وویل چې دچلمچی اوګډوې ساز نرهر څه ښه خوند کوي. ځکه دغه ساز دنعمتونو دراوړلو څرك وي نو اوس هم دګډوې او

چلمچی شر نگهاري خورا خوند وکړ .

ملاصاحب په داسې حال کې چې د خپل لاس تسبیح یې سره غوند ولې اوجیب ته کولې یې وویل :

- ته بنه وايې ! په کتابوکې یې دخوړ لواوځکلو دشیانو تعریف خورا ډیر راوړی دی. خواوس کـه رښتیا درته ووایم زمانه اخره شوې ده په هیڅ شي کې خـوند پاتې نه دی، له هر شي څخه برکت تللی دی ، له انسانانـو هم سپك ختـلی دی ، خدای مودې ایمان تمخیر کړي.

ده چې داخبره تماموله دسپین خـوړ له مخه چلمچي ورته کښېښوده . ملاصاحب اشاره وکړه چې لومړی خانصاحب ته اوبه ورواچـوي، خـو خانـصاحب لږ څه په جدي لهجه وویل :

- په داسې ځایو کې خولـومـړی حق دعلماو وي علما خو زموږ دسترګو توردي، که دوی نه وي نو نړی نه شته، هر څه به وران ویجاړ شي . په تیره بیا زموږ دخانانو دپاره خـو خورا مرستیال بلل کیږي. ورواچوه نجلی ملاصاحب ته اوبه واچوه!

ملا په داسې حال کې چې لاسونه یې اوبـوته ونیول غاړې یې تازه کړې اوبه خوازمږغ یې وویل :

- سپینه ! ماتاته د کوراو دکـاله دبنه انتظام په خصوص کې څه وویل خوبیا زموږ په خبروکې نورې خبرې را کښېوتـې، نـومقصد مې داوچې

زه دلته اوس راتلم دښځو زغ مې تر غوږو شو چې ما گومان وکړ چې دوی له شنه زړه خبرې کوي نوما هغه وخت له ځان سره فکر وکړ چې کاشکې له دغسې لویو کورو دښځو زغ په زوره نهاوریدل کیدای اوهر کاریې په پټه خوله اجرا کیدای.

کوم وخت چې کوندری وغوړول شو او ډوډی پرې کښیښودل شوه او ملاصاحب ډوډی ته را بیرته کیده نویې بیا خپلو دوارو ملگرو (خانصاحب او سپین) ته وویل :

- لومړی تردې چې په ډوډۍ پیل وشي (بسم الله) ویل دډوډۍ برکت زیاتوی اوکوم وخت چې ډوډۍ وخوړله شي نو (شکر) ویل دنعمتونو دډیروالي سبب کیږي، کهڅه هم دغه تکی ماتاسوته څو څوځله ویلی دی خودلته مې ځکه بیا در په یاد کړچې دو دی راوړله شوه.

دډوډۍ له خوړلونه وروستهملا صاحب د لاسو د پر یمنځلو نه وروسته د کالو خواته چې سپین دخونې په یوهگوټ کې کوټه کړي وه ورغی اولومړی یې پوستین را پورته کړ. دغهپوستین دگیدړو اوخورا ښه خړ، وریښمین پوښ یې درلوده. د گیدړوپه وریو یې لاس وواهه اودا چې تارونه یې خورا پاسته او په زړه پورې وه،خوشحاله شو. بیایې دکالو هره ټوټه را اخیستله اوبلې خو اته یې کښیښودله. خانصاحب هم ورته ورغی

اودپوسنیناوداوزده کوټ صفت یې خورا ډیروکړ اووې ویل :

ـ ملاصاحب ! اوس نو له هرې خوارۍ ووتلې خدای داسې شیان درکړل چې په خوب کې دې نه وه لیدلي. خدای دې دپلار برکت په سپین باندې کښیږدي . اوتوفیق دې ورکړي چې هغه رویه چې دده پلار لمماو تاسره درلوده پسې تعقیب کړي . زه دا نه وایم چې ښه رویه او ښه کړه وړه یوازې له یوې خوا کیدای شي زما مقصد دادی چې تک خوله یولاس نـه خیژ ی. نوموږ تهدې هم خدای وس راکړي چې هغه څه چې دسپین خوښـه وي هغسې وکړو. په تیره بیا څرنګه چې ماورته وویـل زموږ د داسې ښوکولو او مرستې وخت خورا نژدې دی .

په دې آن کې د (سپین) مور اودوه نورکـوچنې وروڼه را ننوتل او . د لوښواوکوندرې د ټولو لوڅه یـې وکړه . خانصاحب دا پورته خبرې چې ددعـارنګ یې هم درلود، د(سپین)په موریاندې خورا ښې ولګیدې او خانصاحب ته یې وویل :

(سپین) خولا اوس هلک دی پهټولو چارو او کارو دومره پوه نهدی که څه هم دده پلار ډیر کوښښ کاوه چې دی ښه (باولی) کړ ي او د دنیا په هره چاره یې پوه کړي خوله یـوې خوا ژوند مهلت ورنه کړ اوله بلې خوا دانورو ښځونه پرینبود اوتل بهیـې په غوږونوکې ډول ډول ناوړه اوبې حقیقته خبرې ورپوکړې چې پرده باندې به یې بور از یابل راز اغیزه کـوله

خانصاحب سنا قدر خوپر مسوزړ دی او تل تاموز له بیابانه ښه ساتلي یو په یوشي مېږ اندیښنه خورا زیاته ده خانصاحب ! خدای بـه یـې کوي او ته به یـې کوې مقصلمې دسپین پچه ده چې را غور ځیدونـکې ده که سزراغله او که له کاله. خدای دې نه کړي که دده پچه راغله نوټول کور به سرې غرمې ته وروزي. زما نورزامـن واړه دي او بنز یان به مې اومـه وخوري. که څه هم یوه ورځ دسپین پلارهم تاته پـه دې باره کې څه ویلي وه اوتاورسره (هوکی) کړې وه چې له دې سرگر دانی څخه به یـې خلاصوې ، خو بیا په دې برخه کې څه نه دي ویلي شوي.

خانصاحب دواره په را درسته کړه:

ـ ادې ! دا څه کار دی؟ موږ خوستا د دعاله بر کته پیلان په گنده مندو و الله که یـې څوك پته موندلای شي او ته داسې په خواره خوله راته وایـې. تاته زیری در کوم چې هغه مـې دوختنه له جدول څخه غورځولی دی هیڅ پچه یـې نه غورځي، خوکه چیرې یې پچه راغلې هم وای نوما او دده پلار دې ته ښه او په زره پـورې لاره سنجـولې وه هغه دا چې سمدلاسه بـه مود . . . . . صاحب په مدرسه کې څـهره کړی وای او پـه دغه ډول به د علم دیـن دتحصیل په نامه سرې سترگې گرځیدای، والله که چا چپ ورته کتلی وای. خودا درته دا د درکوم چې دې ته هم حاجت پاتې نه شواو کارمو دې سره جوړ کړی دی، که دا هم فرضاً نه وای شوی، شکر د سپین دنیا

خو لږه نه ده ، دامثل خوبه‌دی اوریدلی وي «پیسه د زوی سروهي.» نو ستا حلق په څه وچ دی!

د دوی ددې خبرو په وخت کې ملاصاحب (پوستین) اغوستی و او هغه یې په ځان برابراوه اوهره گړی یې خپلو پښو ته کتل چې پرجوړ دی اوکه اوږد؟خانصاحب چې خپله لومړی خبره خلاصوله نو یې پرزغ کړه:

ستا او دخدای بښلي ونه خوسره برا بره غونډې ښکاریده خو پوستین یې لږ څه اوږد ښکاریږي زه ددې تسکي پرخوایم چې لږ څه اوږدوي ښه دی ځکه عالمان تل اوږده شیان اغوندي او سرتر پښو پورې پټ خوښ دي.

په دې حال کې دسپین دمور اوښکې د لاتین تر رنها وځلیدلې او یوه دقیقه وروسته کوم چې ملاصاحب پرځان باندې دمړي بـالاپوښ سماوه ددې سوك شو خانصاحب په ملاباندې لږ څه په‌منت لرلي زغ ناري کړ ل:

ـ د اشیان اوس پریـږده هرکار خپل وخت لري. د ملاصاحب اصل تسکي‌ته پام شو او په بیړه یې هغه له ځانه لرې کړ خود نورو کالو په ترتیب بوخت شو، په‌دغه فکر کې وچې دابه په‌څه ډول په یوه پلا یوسي. لومړی ترد ې چې سپین ته‌و وایي چې یوبزگر ته زغ کړي چې دغه شیان بیا لـه ده سره ورسوي ، د خانصاحب زغ یې ترغوږشو چې د سپین موریې دلاسا کوله او ورته یې ویل :

ـ مرگ خوحقه پیاله ده چې هرڅوك یې څښي. خدای بښلی خورا

طالعمن سړی وچې دخپل مشر زوی او نورو خپلو خپلوانو په یامه پټ شو او هم په دې بختور دی چې سترګې یې ترشا کږې نه دي ځکه چې کامل یقین یې وچې دنیا یې دومره ډېره کړې ده چې لمسیان به یې تمامه نه کړی شي. نو ته باید په دې سرلوړې شې چې نن ورځ ستا دمیره داسې ښه شیان پاتې شوي دي چې هغه تا سوملاته ورکوی او یا یې خیراتوی. په دې باندې باید تاسو شکر وکاږ ی. که خدای بنبلي څه نه در لودای او لکه دانور او پره او لوڅ لغړ خلك (خدای دې نه کړي) مړ وای نو هم بهناسته وې. یهادې! ته باید تر هر چا ډېره خوشحالي وکړې بیله خبره خو داده چې تادا کالي که څه هم دخدای په نامه ورکړل، خو داسې ځای او داسې سړي ته دې ورکړل چې هغه ستاسې په دنیا یې دردهم خوړلی دی او خوري یې.

ـ که مې له زړه پو ښتې نو ورو سته له هغه چې د(سپین) پلار دو همه ښځه وکړه ما ته یې بیا دزړه خوازه نه دي راکړي او سم زغ یې را باندې کړی نه دی. زما او دده عمر ټول په خواشینۍ کې تیر شو نو او س هیڅ دلیل نه شته چې زه دې پرده باندې وژاړم او یا دې په دې باندې وژاړم چې دده کالي ولې بل څوك اغوندي. هسې مازې غریب راته و دریداوې او که مې او ښکې له سترګو توی شوې، خو له یوه جهته مې په دده خوار هم زړه سوځي هغه داچې په دغه دومره دنیا کې ده دارامۍ نفس ونه کیښ او ټول عمر یې په خواشنۍ او غم کې تیر کړ. که به دباندې لاړ، نو له خپلو بزګرانو او پوروړو

سره به په سر وتلی و او کورته به شین زړه راغی او کښیناستلی به لانه و چې د ښځو اوهلکانو له جنجالو سره به یې مشغولاوه. په یوسبب خوښه شوچې خدای یې خوله پته کړه اولږ څه ارام شو.

له لږ څه سا اچولونه وروسته یې بیا وویل :

ـ خان صاحب! په دې زړه راپورېږه کړچې دهلك(سپین) دېچې ترې دې ترلې دي. ماڅو څله په دې برخه کې له سپین څخه پوښتنه کړې وه. خو هغه ماته کوم په زړه پورې ځواب را کړی نه و خو اوس دې (خیر یوسې) زړه پر را پوښتنې کړ.

لومړی تر هغه چې خان بیا یو څه ووایې سپین مورته لږ څه تریوشو او ترشونډانو لا ندې یې وویل:

ـ ادې ته خو بیا باندې شوې. کله به له ایشه کښینې؟بس دی پرې موږ ده چې موږ یو څه خبرې سره وکړو.

ملا:

ـ سپینه! دمورپه خوله پورې دیر مه منبله! په کتابوکې یې راوړې دي چې جنت دمور وپلار تر پښو لاندې دی.

خانصاحب:

ـ ادې! موږ چې اوس له دود ی خوړلو څخه بیغمه شو نوغواړو چې ستاسې دکور وکاله په شاوخواکې یو څه سره ووایو اوپه دې

برخه کې ځانونه سره پوه کړو. نو که ته موږ يوه ګړۍ پرېږدې نو به وې ځکه چې بیاملا صاحب دماخستن لمانځه ته درومي.

دسپین مور سره لمځپله کوچني زويه سمدلاسه ووتله بیاملا سپین ته وويل:

ـ لومړی ترهغه چې بزګران ځملې او بیده شي که دې چاته وويل چې بیالـه ماسره دغه کالي ترکـوره پورې ورسوې ځکه چې تیاره ده زه ټول يوازې ورلای نه شم تاته دې خدای برکتونه درکړي، نو دې لاندې باندې پټ کړم اوس مې نو مظلمه په خپله غاړه.

خانصاحب:

ـ نو وايي سپینه! اوس لاپو بزګر خبر کړه، دوی خوچې لمرلاپه متې لو یدلی وي په خپلو غارو ننوځي.

ملاصاحب! ترڅوچې سپین بیرته راګرزي ما وتابه يو ځه سره وګړ يږو.

سپین چې تر وره ووت نو ملاصاحب په داسې حال کې چې دخپلو سپینو زږو پـه غاړې ټنبونـي یـې دغاښو په ټنبلو پیل کاوه خانصاحب ته يـې وویل چې:

ـ ستاپوشی ترزامه شو او کـه تر اوسه پورې لادغسې ناست يـې؟ موږ ملایان يو نو خوی لرو چې په لږ شي هم غاړه باسو خوستاسې زړونه لوی دي او په دغو سپکو شیانو مو نو نه کیږي.

خان:

ـ زماغم مه خوره ملاصاحب! موږ ته به هم خپل نصيب راورسيږي صبر بنه شی دی،نه د ې دي اروېدلي چې د (صبر و نه په مرادپخيـږي).

ته غوږ ونيسه! اوس يې ځـرنګه کـوې چې د دوی لاس سره وحيژ ي. ماخو پخپله داسې اتکل وهلی دی چې بايد لومړی دوی سره جلاشي يعنی ويش وکړي. بياهره ښځه پو هيږي اوکاريې،مګر په دې ترتيب بەددوی ګذاره‌لږ څه مشکله غوڅيږي . لەدې کبله‌چې دغه‌مشکلات ايسته کړل شي نوښه داده چې دوې ښځې سره له خپلو اولاد و يوې خواته شي اودو ې نورې دې بلې خوا ته .

دسپين مور او هغه ښځه چې يو زوی او يوه لورلوی سره يوځای شي او نـورې دوې دې يوځای بـلې خواته خپله لاره وهي.

سپين د ې ته خورا پـه تلوسه دی چې ژر تر ژره هغه کښته لوی باغ د ځان کړي. ځکه چې پەکلي کې بل داسې ځوك دخولې دپوړيکړې سړی نه‌شته نوځرګنده ده چې زه اوتەبه پەدغه کارکې ناست یو او دريم توب (منځګر توب) به کوو. زما خودغه باغ ځکه پەسپين باندې لوريږي‌چې دی يوسړی بريښي اودسپين کالواوسپين پګړ وقدر ورسره‌دی. يوه ورځ که سړی په کوم ځای کې اړ اومحتاج شي نو دده لەدنيانه به ګټه واخلي دغه نورورونه‌خو يې کوچنيان‌دي اوشپې وورځې پرې تيرې‌شوې نه‌دي

نو له دې کبله دوی دهيڅ ښې نه شی کیدلای. نو ماغو ښتل چې له تاڅخه پوښتنه وکړم چې څه وخت به د دوی لاسو نه سره کاږ واوسپین ته د دغه لوی باغ ورکولو ته دشریعت غاښې څه ډول برابر وې؟ خدای دې خیر کړي دا خبرې خو په سر کې اسانه دي، دومره ډیـر کو نجان نه لري که دې خو ښه وي صاحبزاده صاحب به هم خبر کړ وادهـغه په مخ کې بهکار په خپل زړه سره پرې کړو نو وینې! څوك به څه ویلای هم نه شي هر څوك به وایـي چې ویش په سمه شوی دی. که څه هم زماکامله باور دی، چې هیڅوك دخدای په فضل موږ ته کاږه کتلی نه شي او هر څه چې موږ وکړو هغه عادلانه گڼي، خو بیاهم داحتیاط دپاره زما په خیال دغه تکی ښه دی، اوس خو زمانه بده ده، په هره خبره کې خاشې ماتوي که ته بل څه پکښې وایـې نو هم و وایه زه یـې منلو ته تیاریم، خو په دې شرط چې له شریعت څخه مخالف نه وي.

خانصاحب:

خـدای مـودې لـه دې څخه وژغـوري چې مـوږ لـه شریعتـه مخالف گام اخلو شکر دی مسلمانان یو، الحمدالله په دین داسلام یـو تاپه خپل عمر کې داسې کار لـه ماڅخه لیدلی دی چې هغه پـه شـریعت برابر نه وي‌هو! په دې کې شك نه شته چې ولـسې رسم ته هم گورو خو هیڅکله داسې نه کوو چې شریعت تر پښو لانـدې کړو.

سبابه د(لالي) اکادکوندې مسئله فیصله کوو. ته واهغه به له شریعته مخالف

فیصله کوم؟ که څه هم ما دوخته په خپل زړه کې غوټه کړې ده چې ښځه به یو بل
چیر ته نه خرڅوم، خو دادرته وایم چې دغه کار به تر هغه وخته پورې و نه کړم
چې دشریعت غائبی ورته بر ابر نه کړم. تاته معلومه ده چې مالزداسې
کارونه کړي دي چې په هغه کې مې له تاڅخه مشوره نه وي اخیستې او ته هم
تر هغه پورې فتوی نه راکوې تر څو چې یوه لاره ورته بر ابره نه کړې.
زه خو تل دشریعت سره مینه لرم. دهمدې شریعت په برکت موږ ته یوه
خوله مړی رارسیږی او بل څوك پر لاسو نو راته او به اچوي.

ملاصاحب دده ښه او دمړانې کارونه وستایل او وې ویل:

ستا په غیاب کې ماتل ویلي دي چې ته دشریعت سره خورا مینه لرې.
هیڅ وخت دې شریعت خوار کړی نه دی. بل خوی دې دا ښه دی چې
پرخپل لمانځه او داسه باندې ښه ټینګ ولاړ یې. ستالمونځ ما قضا نه دی
لیدلی. هو! هر څه چې سړی وکړي او هر ډول ګناهونه چې دسړي نه
صادر شي، خو که پر خپل لمانځه او اوداسه باندې ټینګ وه نو خدای
تعالی ورته تر هغو ګناهونو و رتیریږي او عفو ورته کوي.

داچې په ولس کې ستا شا څمکې تـه نه څي او څوك دې راپرزولای
نه شي علت یې همدا دی چې دین نیولی یې او دهغه په حمایت کې یې.
بندګان خو تل ګناهکاروي، دروغ ورځنې وویل شي، دبل حق ورځنې
خوړل کیږي، ظلم ورڅخه وشي او په سوونور کارونه یې له لاسه

وشي، خو چې کلیمه شریفه ووا یې اوخپل لمونځ اواودس وکړي نودېر امید شته چې خدای‌تعالی به یې بیر ته‌سپین سپیڅلی کړي. ملاصاحب لاخپل دغه تقریر خلاص کړی نه وچې (سپین) په پتنوس کې دچایو لوښی په‌لاس په‌خونه راننوت‌اوملاته یې دا د ورکړ چې دوه تنه بزگران یې ددغه کاردپاره موظف کړل. یوگړی وروسته‌به راشي‌اومرسته به‌درسره وکړي.

بیاخان وویل چې:

ـ شکر دی‌خدایه: زه راضي یم خوته مه شې ناراضه. ملاصاحب! دا دسرکاري دفتروکارونه خوزما نسوار نه دي خو دغه په‌شرعي مسائلوکې یوڅه مات وګوډ کیږم. اوس د سپین‌کارڅه وخت او په څه ډول خلاصوې؟

ملاصاحب:

ـ څرنگه چې دخدای لاره اودشریعت‌مقتضی وي هغسې به کوو.

خان :

ـ ملاصاحب! د پښتو دغه متل به نه هیروې چې وایي (برخې ویشه‌مړونه‌گوره.)

دده دپاره بـاید یوه په زړه پورې لاره وسنجول شي.

ملاصاحب:

څرنگه چې مالومړی درته وویل‌دغه کارخو په‌سرکې اسان دی.

پـه دغه ترخ کې څوورځې تیرې شوې . او په دغه ضمن کې بـه خانصاحب اوملاصاحب سره لیدل کتـل اوپه دې بهیبې بحث کـاوه چې ددغه بدای د کالهمشکلات په څه ډول حل کړي.

یعنی پهدې ډول یې حل کـړي چې (همخرمااوهم ثواب).یوه ورځ ملاصاحب دسهارله لمانځه وروسته دخان کره لاړاو هغهته یې وویل:

- زه پوهیږم چې ته ددغه کاله دوست یې.اوپردوی باندې هر ډول پیرزوینه لـرې.نوراشه داسې وکړه چې(سپین) خوزلمی دی او دځان پـه خیرو شر ښه پوهیږي هغه ته به خپله برخه ورمعلومه کړو، ددې نورو صغیرانو دپارهبه شرعاً یووصي وټاکـو اوهغهوصي بهددوی زیرمه تر هغه وخته پورې کوي ترڅو چې دوی لو یږي. نوزما په خیال ددوی وصایت همته پـه غاړه واخله . په دغه صورت کې ته له (سپین) سره هر ډول ښه کولای شې اوځرنګه چې دې زړه وي هغسې معامله کولای شې.خوداهم ځـوشرطونه لـري،لومړی داچې دا درې ښځې پـلار ګنی لـري. یعنی دیتیمانوماما خیل دي هغوی باید په دغهراضي کړل شي اویا په یو ډول ددوی زړونهپه لاس راوړل شي چې په دغه کارکې خاشې ماټې نه کړي. دوهم داچې دصاحبزاده صاحب ترغوږهم داخبره ورتیره کړلـهشي . ځکه چې هغه مبارك هم ددې کاله دهوسایي اوښه والي سره مینه لري اوتل دمرحوم پهآس سپور ددوی کره راځـي. دریم داچې پخپله کوندې باید

رضا کړی شي ، په دې ډول نو کوم وخت چې ته وصي شوې ، نو ومنه چې دټولو به پکښې خیر وي ، یعنی هم تاته ښه دی هم سپین ته او هم کونډو یتیمانو ته.

د(میرامد) په خصوص کې باید ووایم چې د هغه زړه سوړ دی او دخپل مړه وروړ لـه کورسره دومره علاقه نه لـري صرف یو څو ورځې دورې دورې وڅغاست ، خو بیاچې بې وضعیتونه ولیدل او په دې پوه شو چې کوم شی نه شي ترینه جوړ ولای نو بېي بیخي لاس ور ځني واخیست . له دې کبله (میرامد) په هیڅ وشمیره.پرته له دغه په(میرامد)هیڅ اعتمادهم نه لري ځکه چې ټول عمریې له خپل مړه وروړ سره پـه دعوواو د نګلو کې تیر کړاوهر چیرې به یې نارې سورې وهلې چې دده حق یې خوړلی دی نو ګمان نه کوم چې هغه ته دې څوك مخه ورکړي.

خان په داسې حال کې چې د ډیرې خوشحالی. په کالو کې نه ځاییده ملا ته وویل :

ـ دغه کار به شرعي مشکلات لري. نور خپل اوخپلوان یې ډیر دي. ستا صداقت ، ښه سړي والی اوداچې دخلکو لـه حق خوړلو څخه دې بدراځي ستادوستانو ته به معلوم وي نو که هغه ستا په «امانت داری» باندې شهادت ورکړي نو البته شریعت خو تل په دغه ډول صادق وصي پسې ګرځي. که له مانه څوك پوښتنه وکـړي نوزه به وروسته له هغه چې شاهدان تیر شي فتوی ورکړم. شاهدان مې ځکه وویل چې خبره په شریعت برابره شي .

خان صاحب:

شاهدان خو به دیوي پیسې شل تنه درته راولم. ددوی څه کمی دی خو چې خپلو بزگرانوته ووایم د شریعت لارخو به را برابره کړي راغلودي ته چې دکونډو رضایت په کار دی، داهم دومره گران کار نه بریښي که دخدای تعالی اوستاسو اودصاحبزاده صاحب نظر وي نوباور وکړه چې هغه هم په یوچړوك کیږي.

خان لومړی دې مسألې ته څیرنه و. خوچې وروسته یې منه چرت په کې وواهه نویې دخپل وصایت دامکاناتوموضوع منه ترا ترسترگو رونه وبریښیدله اوله ځان سره یې فیصله وکړه چې لومړی ترهر څه یوځو پورورې ورته پورته کړي او بیا هغه پخپله ور فیصله کړي او په پای کې دده له مقصد سره مرسته وکړه شي.

سمدلاسه یې خپل ناظر یو دوو داسې کسانو ته ورواستاوه چې دهغوی ځمکه اوباغونه له عمرو عمرو را ایسته د سپین پرکاله گرو وه او هم یې منې دیرې پیسې په (سلم) ترینه اخستې وې. دغه دواړه کسان منه دخولې دیریکړې سرې وه. پخوایې هم دسپین دبلار په مقابل کې سرپورته کړی و اودخپلو ځمکو حاصلات یې ورځنې گرځولي وه. ځکه چې ددوی له بدې خولې نه بیریده او دیر یې ورسره څیرلای نشوای. مگر بیا پخپله دغه خان په کې مداخله وکړه اودوی دواړو ته یې خورا درانه تاوانونه

ورواړول او شپږاووه میاشتې یې په محکموکې سرگرردانه وگرځول او خپلې خوارۍ اوغریبۍ څخه یې اچو لې وه‌اوپه اصطلاح ښه یې «دسر په کاسه کې اوبه ورکړې وې.» نوله‌هغه وخت‌نه را ایسته دوی دواړه دخانصاحب تابع بلل کیدل‌او هیڅکله یې دبدای دځمکو حاصلات بیا نه وه‌گرځولي ، کوم وخت چې دخانصاحب سترگې په‌دوی باندې ومبنتې‌نوسمدلاسه یې ورته‌وویل‌چې :

ـ هلکوسترې مه شۍ خدای‌موهرکله راوله! دزړه خواله‌به هغه وخت درسره کوم چې تاسې کښینۍ اوشلومبې او ډوډۍ وخورۍ .

وروسته له هغه خانصاحب ناظرته امروکړ چې ژرورته ډوډۍ او شلومبې راوړه او پخپله دباندې ددې دپاره ووت چې دوی ته دډوډۍ خوړلوموقع ورکړي او هم دخپل‌نابیره شفقت موثرات په کې ډیرکړي. یوتن چې(تور) نومیده دغه بل (سکاڼ) ته وویل :

ـ خانصاحب نن‌خورامهربان‌دی نورکله به یې زموږ‌سلام نه اخیست اوزموږ‌مخونوته به یې‌سم نه کتل. خواوس‌دادومره نرمه اوپسته وضع چې ده له موږ سره رااخستې ده دحیرانتیا وړ ده ته‌وا ددې علت به څه وي؟ بیاخو به‌یې کوم کوهی راته کیندلی نه وي؟ماته خووالله خپل زړه داواییي چې په یوه ډوله‌کې به مرواچوي چې عمري زموږ له خبرو او جنجالونو څخه خلاص شي» .

(سکاڼ) په‌داسې حال کې چې په دودی پسې یې دشلو مبو غرپ کاوه وویل :

ـ شل پلامې تاته ویلي دي چې په خوله باندې لاس ونیسه اودخانانو په نسبت څه مه وایه اومه هغه چاته څه وایه چې دوی یې درولی دي. خوستا هیڅ آرام نه را ځي او تل دې بدایانو ، خانانو او ملایانو پسې پلیتې را اخستې دي اودهغوی نـاوړه کـړه وړه خلکـوتـه ښودل غواړې. اوس خدای خبر چېرته موږ به کومه‌بندیخانه کې وراسته کړي .

دوی دغه خبره په متې خلاصه کړې وه چې خـان بیرته راوګوزید او بیا یـې په خورا مینهـ ترینه‌پوښتنه وکړه چې هیله‌لري دوی دواړه‌به‌هغه کار په ښه توګه وکړي کوم چې اوس‌دو ی‌ته سپارل کیږي .

په دغه وخت‌کې ددوی په‌زړ ونوکې ډول ډول فکرونه‌ورګـرځیدل‌ (سکا ڼ) لومړی دغه فکر وکړ چې دخانصاحب چاته‌خواشنه شوې ده او اوس غواړي چې په دوی باندې یې پریبي. بیا به یې ویل چې ددې کار دپاره خوخپله دخـانصاحب ښه غښتلي بزګران شتـه په هغوی بـه یې دغه کارکړی وای . خوددوی دغه تلوسې ژر دخان په زغ مراوې غوندې شوې:

دومره ګران کارنه درته سپارم، نن سباراشه اخستله کیږي کوم وخت چې د(سپیـن)ذ ظر درشې نوګوری‌چې غنم ورته ورنه کری ورته وروایاست

چې زياتي موزنه غواړ وچې دخپل مت زحمت او ثمره بې انصافو بدايانوته ورکړ و، والله چې تهوته تهو ته موکړې هـم که شی درکړو. زمايقين دی چې ناظر يې در سره زورنهشي کولای . کوم وخت که يې زور وزياتی کاوهنوسمدلاسه يې په دګرکې راغوزارکړی او بيه يې و دبوی. خوګوری چې کوم هدمد يې ورمات نه کړی، مقصددادی چې وي دار کړی.

(تور) ورته وويل:

ـ په دواړو سترګو دمړولاکـله په قيامت رضاوه. خوصرف دومره تکی راتـه ووايـه چې ددې معاملې پای بـه څه وي؟ يعنی پـه رښتيا ستاپر موږ زړه سوی دی او زموږ لوری کوې او کـه موکوم بل مقصد په نظرکې دی. داپوښتنه مې ځکه دصاحب نهوکړه چې موږ پوه کړې .

لومړی تردې چې خان څه ووايي(سکاڼ) پرراتهو پ وهل :

ـ ستايې پهتور وخبر وڅه.دخير وشرذمه واريې پخپلهخانصاحب دی ؛زما خوسړ ي دومره ورتهلنډدي چې بلې خبرې ته بهونهګورم اوبنهبهيې درته ودبوم.

خان په يوه خورا پسته او خوږه لهجه وويل :

ـ څارتر هغه چې يوکميس يې ترتادير څيرې کړی وي.

وينې ! سکاڼ چې په خبره پوه دی او تجربـه يې ښه ده نـو مطلب تـه ژرورورسيد. خرته لـکه (مونډی يوم) خاوره ډډ وې او خبره نهشې سره ويشلای ، څهچې مادرتهوويل تههغسې وکړه ګرمنتظره اوبډ بهنهپکې وينې.

ته په ماباور ولره چې کوهي‌ته دې نه ورغورځوم. پرته له دغه‌داته ولېږ له خپله ژونده سره دومره مینه لرې . پواوپره سړی یې چې اوس‌نو هیڅ نه دي درپاته شوي. ته که دغه کاروکړې اودبدای په مخکې ودرېږې نوته به څه بایلې اوڅه درپورې شته؟

یه وروره! څه چې زه درته وایم‌هغسې کوه، بې خیري به له سره ونه وبنې. تیر بـه هیر وې هر څه چې موسره کړي دي هغه شوي دي . زموږ وستاسې اوس بیالـه سره شروع کېږي .

خانصاحب د(سپین) اوملاصاحب‌په‌مقابل کې خپل وضعیت نورهم پسې پوست کړ اوتر پخوا لا ډیره تواضع ورته کوي‌اولـه دواړو سره د(ویش) په خصوص کې په تماس کې دی.

سر بیره‌په‌دغو دوو کسانو، ده‌دسپین‌نورومیروگانوسره‌هم‌تګ‌اوراتګ ډیر ونښلاوه. دوی ته به یې دراتلو نـکي‌ښه ژوند په باب کې غوږې او پستې خبرې کولـې اوداچې له دوی سره به‌په‌هره برخه کې ښه مرسته وکـړای شي خوږې وعدې ورکولې.

خانصاحب په جمعه کې یوځل یادوه ځله دصاحبزاده صاحب ځای ته به هم ورته اوله هغه سره به یې ددغه بډای دکاله په خصوص کې‌کله له لیرې او کله بیاله نږدې خبرې اترې کولې. خوپخپله صاحبزاده صاحب په‌دغو وختو کې له‌ده‌څخه‌مانې‌جن غوندې دی. که‌څه هم په ظاهره چې

خلك ډیر وي ده‌ته‌په‌ډر نه‌ستر گه گوري ، خو چې سره پوازې شي وضعیتو نه بې‌ساړه شي.

یوه ورځ خانصاحب په ډکه خوله ورته وویل :

ـ صاحبزاده صاحب ! له‌څو موده‌را ایسې خفه غوندې‌ښکارې زه چې په زړه کې گرځو نوهیڅ داسې شی په یادنه راځي چې‌هغه به ستا دخفگان موجب شوی وي، خوبیاهم‌نه‌ویل کیږي انسان له خطانه خالي نه‌دی، که ماکومه‌گناه کړې وي‌هیله کوم‌چې هغه راته‌ووایې. ځکه‌چې‌زما اوستا په منځ کې‌خو دزړه بدوالی‌اوما ښیجنی گنجایش‌نه لري. خدای‌دې نه کړي یوه ورځ به ددواړو دپاره ضرر ناکه ثابته شوې وي .

ددې وروستیو جملو په‌ادا کولو سره صاحبزاده صاحب لږڅه‌سور وشین شواوطبیعت یې پرله واوښت اوپه یووچ غوندې زغ یې‌ورته وویل:

ـ ماستا په سربانده هغه بل‌خان له خانه‌ځخه وایست چې له پلاره او نیکه خان و. که دې په یادوي همدا زه وم چې‌خلکوته مې ستادنیت خبرې وکړې اودا مې ورته وویل چې تاودروي . او هغه بل خوارکی مې په‌تورو تورکړ. دلته خواوس څوك نه‌شته چې‌زما وستا خبرې واوري. نوربنتیا درته ووایم زما ځینو مخلصانو او مریدانو راته وویل چې دغوبه یې له‌خانه‌سره څه ! خو زما داصرار په اثر خلکوتاته دخانۍ پگړۍ دروتړله. په بله ژبه ته پوازې او پوازې مادرولی خان وې اوما داسې گڼله

چې اوس به نو زما د ده له دغه پلـوه بیغمه وي. خو تاور وسته وروسته بنه ورو وروبدلـولـه او اوس دې اندازې تـه خبره را رسیدلې ده چې په ماکې چرت نه وهې . دا څرو ختـه چې داسې تود تود راڅې او دخلکو پـه مخ کـې ځانزما ډیر مخلص ښیې اولاسونه مې ښکلوې، مقصددې دادی چې د (سپین) په فقره کې غونډه گوله یواز ې خپلې خولې ته کړې. که سپیـن هغه آس نـه وای رالیږ لای نـو ماستا مخالفت خورا کلك تصـور کاوه او ژ ربه مې ستا دراپریستلو دپاره اقـدام کړی وای سر بیره په دې له څو مودې را ایسته دې وضعیت خورا سوړ شوی دی. یو څو فقرې مې درواستولې چې هغه فیصله کړه اوله خلکو سره چې زما مخلصان دي وځغله خو تاپه هغو فقروکې خپل موټ ښه کول او خورا ډیر څه دې په جوړ کړي وه او مـوږته دې والله که یوه پگړ ی هم را کړې وي دپیرو-فقیر حق نه پیژنې اوهر څه دې پر خپله مخه پسې یووړل سړ ی خو داسې نه کـوی او پنځه واره گو تې په خوله نه منډي، تاپه پارسی ژبه کې دکار-دارانو دغه متل نه دی اوریدلې چې وایي (چیزی بخور چیزی بده و چیزی بنه) نور به څه درته وایم کـه سړ ی یې خو همدغه درته کافي ده او ځان به سم کړې که نه وي نو . . .

په دغه وخت کې دخان په هغو تورو هیلوکې سړ ې چړوکې ولاړې چې ده دسپین او د هغه دکاله په نسبت یې درلودې . په زړه کې یې وویل

چې که څه هم داگوله خومې له خولې تللې غوندې ده خوباید خپل زړه لږڅه سوړ کړم، بیا نو هر څه چې پیښه شوه هغه به‌ییښیږي.تر دغه وخته پورې دوی لږڅه لیرې سره‌ناست وه ،خانصاحب سمدلاسه راولاړشو اودصاحبزاده صاحب ترڅنګ کښیناست اوورته یې وویل :

ـ ښه شوچې په رښتیا ویلو پیل وشو. . . .

په دغه وخت‌کې خان‌ته ناڅاپه په زړه‌کښې څه وروګـرځیدل اوخپله وینا یې بې‌له‌کوم ترتیب اویا تکمیلو لو نه ختمه کړه او تقریباً یوه دقیقه پته خوله پاتې شوچې په دغه موده کې یې خپل تندی ورین کړ اوخوله یې سره وغوړوله! اوپه‌یوه عاجزانه ږغ یې ورته‌وویـل :

ـ ته خوزموږ مورو پلار یې ،موږ امیان‌خلك یو ، ډیرې خطاګانې رانه‌خیژي خو تاسې. هو! تاسې لوی خلك باید زموږ په خطا باندې دعفو او بخښش پښه راکش‌کاږئ. په پارسي کې دا څه ښه‌متل دی چې وایي :

(ازخوردها لخشیدن، ازکلانها وبزرگان بخشیدن) .

نو صاحبه! په‌دې کې خو څه شك‌نه‌شته چې له‌موږڅخه به سهوې شوې وي . خوخدای تعالی دې دشیطا نانو کورا وکړونده ورانـه کـړي چې هغه تاسو ته خوراغت او ډیر څه ښیـې اوزموږ سپینې اوپا کې لمنې را مردار وي، که نه وي زه به ولـې دهغه چابـې خیري غـواړم چې دهغه پربرکت زه په خلـکو باندې دومره بابا یـې اوخاني کوم.

بل داچې: دا خو څرګنده ده چې زموږ موجودیت ستاسې پیرانو او فقیرانو په ښه او نیک نظر پورې تړلی دی. داتاسې مبارکان یاست چې موږ مو په اورغوي ایښي یو او له مخالفو عناصرو څخه موږ غوریه یه! یه! صاحبه! تر ګناهو به راتیر یږې او په دې خوراخوشحاله شوم چې هر څه دې سپین راته وویل. پیران و فقیران خو پر موږ باندې حق لري چې دغه حق موږ په مشکل اداکولای شو. . . .

د دې خبرې وروستی ټکی یې لا په خوله کې وچې د صاحبزاده صاحب په لاس یې ورحمله کړه او هغه یې چې په بته ګوته یې اوږ دې شامقصودی تسبیح ځړیدلې، خپلې خولې ته یووړ او مچ یې کړ، بیابې په سترګو کیښود. دخان په دغه حرکت باندې دی خورا وغوړیده او دهغه سریې خپلې خولې ته را نژدې کړ او په تندي یې ښکل کړ او ددلاسایې څوخبرې یې ورته وکړې چې په هغوسره خان نور هم وباتیده.

خان په خپل دغه حرکت چې په عین قهر او خواشینی کې یې خپل وضعیت سمد لاسه وا ړاوه، ډیر خوشحاله شو او هغه یې دخپل بریالیتوب د پاره خورا ښه په زړه پورې کار وګاڼه او بیا یې په یوه داسې لهجه چې دده ژور او خورا ډیر اخلاص څرګند اوه ورته وویل :

ـ صاحبه! که درته تکلیف نه وي یوه ښوروا ګی له موږ سره وخوریه. ماخویوڅوړي سائلي دي چې اوس خورا ښه چاغ شوي او غوښه یې

هم ډیره نازکه ده. دا څوشپې ماو تا په یوه کاسه نه یوسره کښینستلي.

کوردې ودان، ډوډی دې پنده! زماپه‌دې وختوکې لږڅه پر لینګو درد وي پرآس چندا نې نه‌شم سپرید لای که ډیر اصرارکوې نوکوم یووری‌دلې راولیږه. میله به پرې جوړه کړو. خان په‌خپله وینا او دمقابل طرف په عکس العمل باندې نورهم خوشحاله شواو په داسې حال کې چې بیایې دصاحب زاده صاحب لاسونه مچ کړل رارخصت شو. خولومړی‌ترڅې چې دخونې له وره څخه راووزي صاحبزاده صاحب پسې رازغ کړل :

ـ خلك ددې نسوي کاریز دڅمکوخورا ډیر تعریف کوي وایي چې یوشواروزیې خورا ډیر څه‌کیږي اودکاریز اوبه هم وایي چې خورا ډیرې او خوږې دي ته په دې کې‌ری‌ووهه‌که یوڅه نیوکه سری پکښې وکړي څه بدودي خوبه نه لري.

خان بیرته مخ ورته را واړاوه او ورته یې وویل :

ـ په دواړ وسترګو هغه کاریزخو هرڅه ښه‌ښه دی، خویوشی یې دی‌هغه داچې دېنځو پـه لاس کې دی یعنی ډیر بزګران په کې برخې لري.دا خو څرګنده ده‌کارچې دېنځو شي هغه خراب شي. مګر یوه خبره پکې شته هغه دا چې دوی نه سره پرې جوړیږي اوګذاره یې‌نه باندې کیږي ، هیله ده چې بې‌تکلیفه به په‌لاس راشي. ستا ددعا په برکت به هرڅه اسانه شي.

دغه بنه دی چې دېنځـوسره گډدی کـه چیرې دیوه اویا ددوو وای نوبه مشکله بـــه نیوکه یکې شوی وای هلته زموږ وستاسې مخلصان ډیر دي.زه‌چاته ډیرپه ډکه‌خوله نه‌شم ویلای‌ځکه زه‌ددې‌نور وفقیرانوغوندې نه‌یم. غوښتـمې ډیرپه‌خوله نه راځې څه‌مې کاوه ملکونه‌خومې‌شکر دی ډیر دي مگر خبره داده چې خلك بې خورا ډیر صفت کوي.

خان په دې باندې نورهم خوشحاله شو درارخصتیدو په وخت‌کې صاحبزاده صاحب دراولاړیدو کوشش وکـړ خـوډ خان داصرار په اثر صرف دنیالۍ‌نه لږشانتې‌پورته شو.

له‌دغوخبرونه‌څوشپې‌لانه وې تیرې‌شوې چې یوه ورځ(سپین)دخان‌کره ورغی‌اونیغ دده‌خونې ته ورننوت. خان دده هرکلی وکړاوژرترژره‌یې نیالۍ ورواچوله‌اوده‌ته یې پرهغه دکښیناستو اشاره وکړه. خانصاحب له‌دې لوري او له هغه لـوري ورته په‌خبروکې و چې (سپین) ورته وویل :

- نن بیادرته په ژړا راغلی‌یم‌اوښکې‌به مې راپا کوې.یعنی‌زه نن د(تور) او (سکان) له‌لاسه‌راغلی‌یم. پرون مې‌ناظرورلیږلی و چې(راشه) ورځنې راوړي. خودوی دواړو دراشې لەورکـولوڅخه سرغړولی‌واووچ کلك جواب‌یې ورکړی‌و چې وروسته له‌دې‌راشه نه‌شي درکولای اونورې‌سپکې سپورې یې هم ورته کـړې وې. مثلاً ویل یې چې موږ بډایان دخلکو وینې‌چښو اوتل‌مو دنورو پـه غوښو اووینوخولـه سره وې‌اوداسې نورې

نا پوهېږي يې ورته کړې وې که مې رښتياپوهښتې دغه دواړه ډېر سپين سترګي خلك دي‌هيڅکله يې‌راشه په ښه نيت نه‌ده راکړي. ناظر يو څه لاس ورسره ښوروله وخو د وی‌او ددوی خپلوانو‌يو څه ترټلی هم وچې تراوسه پورې ژړغونکی ژړغونکی کيږي.

خان ددې‌خبرې په اوريدوسره‌خورا سره وغوړيدی‌او په‌دې باندې چې دده هره‌نقشه او چلونه دده په زړه پورې ډول چليږي خورا خوشحاله شو او سپين ته يې وويل :

ته خوامه بدوه، زه به يې کاروکړم. خوخلك په‌دې وختوکې لږ څه نه بلکه خورا ډېرسپين‌سترګي شوي دي هغه پخواني مومنان چيرته دي چې ديوه مسلمان حق به يې خورا ژر ورکاوه او څوك به يې نه زورول. څوکه رښتيا درته ووايم خلك هم تريوه حده پورې ګرم نه دي ځکه‌چې اوس نود ټولو له بدن ځخه غوښه ولاړه او سپين هډوکې پاتې دي. تـه‌پخپله لږ څه فکر وکړه‌دغه (توراوسکان) په خپل عمر په‌نس‌ماړه شوي نه‌دي يوازې دوی‌څه کوې، ددوې کوروکهول هم دمړې‌ګيډې شپه‌او ورځ ليدلې‌نه ده. کـوم وخت‌چې‌دوی (۹) مياشتې وځغلي راوځغلي، ښنې چاودې،لاسونه چاودې‌ګرمی‌پرځانوباندې کلکې‌ولاړې‌وي کوم‌وخت چې راشه سره شوه نوموږ وتاسې جوالونه ورته واچوواوټوله ورځنې راټوله کړوداسې بې‌انصافان‌لاهم شته چې (ګزيـاری) لاهـم ورځنې

را تهول کړی او دوی په وچ دګرپرېږدي... لږڅه حوصله په کار ده زه به یې انشاالله درته سم کړم.

په دغه ډول بانډې ددغه کاله څو نورپوړو... ته پورته شول او له تیاکلی ګټې ورکول او څخه یې غاړه وغړوله. دځینو پاڼیو اجاره دارانوهم ځان یوې خوا بلې خواته کاوه خو خان به تل د (سپین) دخوبنې دپاره هغه خلك راغونډتل اوپه ظاهره به یې پیشرو ورته واهه او کله کله خو به یې ښکنځل ورته هم کول چې ولې دسپین حق نه ورکوي.

بله ورځ خان ملاصاحب تـه وویل:

ـ هغه دوصي او وصایت خبرې دې څه کړې؟ هغه دې لـکه چې تولې هیرې شوې. ته داسې وکړه کوم وخت چې د(سپین) کره ورځې نودخبرو په ترڅ کې داورته وایه چې څو یوسور سترګی او غښتلی سړی خپل وصي ونه دروې ګمان کیږي چې ډیر خلك دې له پوراو دهغه دګټې له ورکولو څخه سر وغړوي او په دې توګه به د تهول کالمشتمني خاورې ایرې شي. نودا وینا به دوی ته یوڅه احساس ورکړي چې په دې برخه کې یوڅه غور وکړي او هغه څه چې موږ غواړو هغه لاس ته راشي. کـه ربښتیا درته ووایم ملاصاحب په دې شپو ورځوکې یوڅه بې میني غوندې شوی یې. پخوا به دې تل یوه نوې زړه راته کوله، لاروڅابه دې راښودل اوکله کله به دې زموږ کارونه او عملونه دشریعت په جامه راخوندي کول، خو اوس هغه

سړی‌نه راته ښکارې اوداسې موږ غوندې ګرځې. ولې علت یې څه‌دی ؟ کوم‌شی خوبه ماکړی نه وي چې ستا طبیعت خته شوی‌وي .

ملاصاحب زیره وګروله او سترګې یې کوچنۍ غوندې کړې اووې ویل :

- که مې یوه ګړی هیر شوی‌یې نو خالق مې دې غاړه بنده کړي.ته ولې پرما باندې داسې اوداسې ګمان کوې. زه خو یو دعا ګوې ملا سړی یم چې غیرله لمانځه‌او اوداسه نه بـل څـه کار نه لرم. خـوسره له هغه‌هم ماستا په کار کې هیڅ ځان نه دی سپمولی. پرون لاورغلم او تپولوته مې صفت وکړاو داچې ستا زړه سوی او ښه مړ انه هرچیرې مشهوره ده دوی‌ته‌مې ترغوږ ورتیره کړه. په‌واز ه خوله‌سړی چاته نه‌شي ویلای چې‌ته د غـه کار وکړه او یا هغه وکـړه . هرکـاروخت غـواړي هـو! اوس راپه یادشوماته‌دوی هم‌زړلې وه‌چې ځینې اسا میان ورته په سپکه ګوري او لـکه د پخوا غوندې سرورته نه ټیټوي. ماهغه وخت ورته وویل‌چې خدای دې خانصاحب ته برکت ورکړي، دغـې‌خلك به‌چې د مومنانو او یتیمانو، کونډورنډو حق نه ورکوي ژر‌پر خپل‌ځای میخ کنبینسوي او خورا دروند هیدا د (سزا) به ورکړي. دوی تپول زما په دغه خبره یوڅه زړه ور شول او داسې ګرګندیده چې نوریې زړه در نژدې شو. موږ‌خو خپله سعیه بنده‌ګي کوو. خوهو !یوڅه درته وایم‌چې زه پخپله نه

غوارم چې له شریعت مخالف کاروشي، هرڅه باید په شرع برابروي.
موږ خوله چا څخه غلانه کووغوارو چې دوی رضاکړو اوددوی په خوښه وصایت را کړل شي نوکه څوك رضاکړي نوبیابه هغه کې څه نقص وي. نه دي دي اوریدلي چې وایي (رضایې کړه ملایې ماته کړه). دغه کار باید ژر سره ورسیږي خورا به خوشحاله شم که دغه کار لومړی ترهغه چې اوبه اوړي (یعنی دمنې غنم کرل کیږي) سرته ورسیږي، نوبیخي بـه ښه شي.
بله خبره داده چې دوی بله چاره هم نه لري بې له دې چې مـاوصي کړي او یامې د ځان ملګرې وساتي. که دوی په دغه کې څند کول غواړي نو، زه خوهم خوړلې شومه نه یم، داسې چلونه اوولونه به ورته جوړشي چې پخپله به ورته ووایي، شپارس، خوزه هغه ستاخبره نه غواړم چې له شریعته مخالف کاروکړم. که نه وي چیرې زماتـندی ورتـه تریوشوفود هیڅا تندی به غوږیدلی ونه وینې. له تا څخه صرف دومره هیله ده چې دوی په اصل حقیقت پوه کړې.
خان دصاحبزاده صاحب کره خپل تنګ اوراتګ نوږهم ډیر کړ او همدا دول دبدای کاله ته به هروخت ورته اودهغوی وضعیت به یې له نژدې څخه کوت او تل یې ددې دپاره خوږې او په زړه پورې هیلې به زړه کې روزلې چې یوه ورځ نه یوه ورځ به ددغه بدای دیتیمانو وصي شي. بیا به

هر څه اسانه ومومي. يوه ورځ ګهيځ دی دصاحبزاده صاحب په حضور کې په خورا ادب ناست و بلکه څادر يې تر ځان دا ډول تاو کړی وچې تا به ويل (مراقبه) نـاست دی. کوم وخت چې نور حاضرين او مخلصين رخصت شول او هر يو دبرکت او ډېر والي دپاره په شاکې په څپيره ووهل شول نو خان صاحب ورو خپل سر دزنګنو څخه را پورته کړ او صاحبزاده صاحب ته يې وويل :

ـ د(سپين) په کاله کې تل زوزه وي، له کومه وخته چې يې پلار مړ شوی دی نو(سپين) خوارکی هم «دسر له بويه وتلی دی». تل يې په چمبر کې چغ وبغ وي. ماوملاصاحب ډېر کوښښ کاوه چې ددوی ترمنځ يو څه جوړه اوروغه سره راشي. خو دوی ځکه چې دښځو کور دی په هيڅ ډول غاړه نه سره ږدي او يو بل تهتن نه ورکوي. زموږ تجويـز داسې و چې (سپين) اوبل کوچنی ورور يې (ګرډی) سره يو ځای شي اودخپل انګړ اوسنی ورو ترې او بل لوري ته ورجوړ کړي او دغه نور يتيمان دې سره يوې خواته شي ځکه چې ددوی ميندې هم لږ څه سره ختې او دومره يو دبل په غاړه کې نه سره لويږي خو ځکه چې دنيا يې ډيره ده نو بايد يوامين او صادق سړی ددوی وصي شي چې ددوی مال او شتمني خاورې نه شي.

نو ماغوښتل چې په دغه باب کې له تاسې سره مصلحت وکړم او څرنګه چې ستا خوښه وي هغسې به وکړو چې لږ څه مو غوږونه په کرار شي.

څو ثانيې لانه وې تيرې شوې چې خان (ها!) کړه او خپله خبره يې داسې پسې اوږده کړه:

ـ ماپه نوي کاريز کې دهغو ځمکو پوښتنههم وکړهچې تاراته ويلې وه. په هغه کاريز کې د(سپين) دکاله ځمکې ډيرې دي داسې درته ووايمچې څلورمه برخه به يې د دوی وي نورې هم پيدا کيږي مقصد دادی چې پوره اميدشته چې پههغه ځای کې يو څهځمکې پهښهتوگه بې لهدې چې غوږ په غوږ خبرشي لاس ته درشي.

صاحبزاده صاحب وروسته له لږ فکر څخه ورته وويل :

ـ تل ماتاته نصيحت کړی دی چې دځان ترکار دنوروکا رونه له مخه کوه ځکه چې په دغسې کارونو اوپه دغسې کولوکې ثوابونه دي. تهلومړی زموږ دځمکې موضوع چې په نوي کاريز کې به لاس ته راشيیا را نهشي پريږده، دهغو کوندويتيمانو مسئله وڅيره چې رښتيادووی زغ تل ترموږ ايسته تيريږي پخپله لهکوندوسرهپه تيره بياد(سپين) دمورسرهچې دتهولونه سپين سرې بلله کيږي ماپهدې برخه کې خبرې کړې دي هغوی دغه چې نه وايېراته ويلې دي. داچې دوې ښځې سره له خپلواولاد ونو يوې خواته شي اودوې بلې خواته، څه گټه دوی ته لري ؟ اولواخير خو بياهم سره جلا کيدونکې دينو اوس دې لاجلا شي، يعنیڅلوربنې دې پهڅلورو لاروولاړې شي. څوك چې ميړه کوي ودې کړي اوڅوك چې له خپلو

اولاد و سره کښيني نو دې کښيني. وصي بايد په شريعت برابر سره وي
چې د يتيمانو مالونه تروښي. زه خوستاسې په ټول کلي کې بل داسې څوك
نه وينم بې له تا ياستاسې دکلي دملاصاحب نه. نور خو ټول اوپره خلك دي
اوپه ښه وبدنه پوهيږي. وځي ننوځي خو په هيڅ درك نه پوهيږي نو زما
په عقيده تاوملاصاحب سره کښيني او دغه مسئله ښه وڅيړۍ او بيا له
(سپين) سره هم مصلحت وکړۍ چې هغه څه وايي. ماته څوورځې دمخه
پخپله ملاصاحب ويلي وچې دخان زړه غواړي چې له دغې کورنۍ سره
مرسته وکړي يعنی ددوی وصايت په غاړه واخلي. خو بياهم په کلي کې بو دوه
درې په عمر پاخه بزګران سره راغوند کړۍ اويوه ورو کې غوندې جرګه ګۍ
جوړه کړۍ په هره خوا موچې سره غوټه کړه هغسې وکړۍ.

خان دِدغو خبرو په اوريدلو پخپلو کاليو کې نه ځاييده اوله ډيرې
خوشحالۍ يې غوښتل چې دده په پښوکې ور ولويږي خو بيايې بيرته
خپل ځان اداره کړ او په داسې حال کې چې نارې يې تيرې کړې وويل:

- موږ ټل کوښښ کړی دی چې ستاسې نصيحت په غوږ کې ونيسو
خوکله کله موتفس وشيطان ډير ظالم شي اوله (صراط المستقيم) څخه
مواړول وغواړي. خوهمدا تاسې فقيران ياست چې به دغسې ګړۍ کې
موله ناوړې لارې څخه راوګرځوۍ اوپه نيغه لاره موروان کړۍ. بله دا چې
زه پخپله (سپين) درته وا استوم هغه ته كه تاسې يوڅه لارښودنه وکړۍ

نو به ډیره ښه شي او کار به ژر فیصله شي په دې کې چې دوې ښځې دې یوې خواته او دوې نورې دې بلې خواته شي .

مو نږ ډیر غور کړی او چرت وهلی دی. ما او ملاصاحب او (سپین) ډیر مجبور نه کړې ده. هیله ده چې تاسې هم خپل رضایت په دې باره کې څرگند کړئ . . .

صاحبزاده صاحب دده خبره غوږ څه کړه او وې ویل :

ـ رښتیا (میرامد) خو مې هیر وه، ماله هغه نه پوښتنه کړې ده چې که غواړې دیتیمانو وصي شي. هغه ولور ل چې دغه کارته به زړه ښه نه کړي ځکه چې تهول عمر یې لـه خپل وررور سره سنت سلام نه واچولی او له شلو پنځه ویشتو کلو نه راایسته په یوه کاسه سره کښینستلي نه وه او زه هم ښه خبر یم چې کوندې یتیمان په ده هیڅ باور نه لري. سر بیره په دې شاو خوا خلك تهول په خبر دي چې که (میرامد) ددوی وصي شي نو دابه دیتیمانو دپاره خو رالوی خیانت او غټ نقص وي. ددې علت دادی چې پخپله (میرامد) وایي چې دده وررور دده حق خوړلی دی او له دغه سببه تهول عمر ورسره مرورو . نو بیا دغسې سړی هیڅکله وصي کیدلای هم نه شي. پخپله (میرامد) به په کومو سترگو دغسې کار ته زړه ښه کوي. خو تهول دیار به یې په لعنت سترگې وروکاږي.

بله خبره داده چې (میرامد) دشریعت له خوا هم نه شي منل کیدای ٠ ځکه باوله او بې سده غوندې سړی دی. دیتیمانو او کوندو واك او اختیار

باید داسې څوك ولري چې پوره روغ اوسلیم العقل وي او هم ددې مټ اوقوت ولري چې دهغوی دحق حمایه اودنیایې د نورو خلکو له تیري څخه خوندي وساتلای شي، یعنی هم دسوتې زورولري اوهم دکوتې. داخو څرګنده ده چې (میرامد) خوارکی پخپله دیوه (کروپ‌ش) زور او طاقت نه لري اوهم یې خبره له خولې څخه څخیږي .

خان:

- هو! صاحبه! میر امد خوارکی خو دهیڅ بنې نه دی. خپله خو لـه څنې لویږي. نو دادومره دنیابه څرنګه اداره اوخوندي کړی شي. بله خبره داده چې (سپین) په دغو وختوکې پر ځان ګرزیدلی دی اوښه رغدی او غښتلی هلك تری نه جوړ شوی دی. ډیر یې زړه غواړي چې ژر ځان جلاکړي او بیا په پوره زړه دخپل ځان دپاره کار وکړي. ددنیا ډیر شوقي دی. دی که اوس هر څه وګټي نو هغه به ددانوروییمانو هم ورګډوي. صرف یوه میره چې یوزوی اویوه لور لري پر ګرانه ده اوتل وایي چې هغه له ځان سره کول غواړي نو څکه ماتاسې ته وویل چې دوې بنې دې یوې خواته شي اودوې نورې دې بلې خواته .

صاحبزاده صاحب:

- ښه دی! هر ډول چې دوی خوشحاله وي هغسې وکړه خو دغومره وکړه چې شریعت خوار نه شي اوپه هغه جهان زموږ وستاسې غاړې بندې نه وي.

کوم وخت چې خان دده له حضوره راولاړیده نو بیاصاحبزاده صاحب ورته وویل :

ـ ښه نواوس دنوي کاریز دحکمکوپه شاوخواکې څه وایه. مااوریدلي دي چې یوشواروزیې لس دولس خرواره غنم کوي اوهم یې سوزبر (سبزبرگ) خورا ښه حاصلات لري. مثلاً دبادامو ښه باغونه لري، دپالیز هره هندوانه یې خرپه متې وړي ،نوکه دغه خبرې رښتیاوي بده به نه وي که یو دوه شپږ روز ونه لاس ته راشي خو البته په دې وپوهیږه چې دغه کارهم باید پـه شریعت برابروشي. موږ نه غواړو چې د نورو په ستوني ښه کښیږدو.

خان :

ـ صاحبه ! شکر دی مسلمانـان یو ،ولـې به داسې کارکوو چې هغه به له شریعته مخالف وي. ددغه کاریز ځینې اوسیدونکې بیخي خواردي اولږ و ډیر څه چې لري هغه هم دسپین پرکاله اویا په نورو گرو دي. دوی پخپله دومره نه لري چې مابنام یې وخوري او په ډیره منده خپل ملکونه خوځوي او غواړي چې بل ولایت ته لاړشي.که څه هم سپین پخپله ورته غلی دی چې دغه مځکې تر لاس کړي،خو بیاهم که په دې پوه شي چې تاسې ورسره مینه لرۍ سم د لاسه به ځان تول کړي.

بیا صاحبزاده صاحب لږ څه په غوریدلي اوددزغ ورته وویل :

ـ ځه په مخه دې ښه شه. غرمه خونه راسره تېروې. خدای دې برکتونه درکړي. زما دعا درسره ده، له خدای نه دې پرهره بلا برسیره غواړم. که خدای کول تورې خاورې به دې په لاس کې زرشي ځکه چې له فقیرانوسره مینه لرې او هم خدای ښه روڼ ستوری درکړی دی.

د(سپین) دکاله له احوال ځخه ماخبروه. لږ ځه په پریشانه غونډې یم لوی اوداب کوردی چې ونه شرتیږی.

خانصاحب دیوزر افغانیو نوی نوټ.دتخرګ له جیب نه راوکیښ او هغه یې دده مخې ته غوړولی کیښود چې(مبارك) یې ښه وپیژني اوپه داسې حال کې چې دوره خواته لږ ځه ټیټ ټیټ پرشاروان و، وویل:

ماخوداپلاکوم ځاروی دلنګر دپاره راوستلی نه و. نو دغه یو لږ ځه غونډې شی دی چې په لنګر کې یې اچول غواړم ډېره هیله ده چې تاسې به یې په ډیرشې قبول کړی. موږ خوستاسې قدر ځرنګه چې لازم دی کولای نه شو خوداستاسې مهرباني ده چې موږزړه ورکیږو او په جراءت راځو. زه به ځرنګه چې تاسې وویل ټول احوال درته رالیږم. زه به سعیه وکړم چې ځرنګه تاسو راته وویل هغسې وکړم، خدای دې توفیق راکړي صاحبه! ما ډیر وبخښئ ستاسې په حضورکې ډیر ونځندیدلم.دباندې زوږه ډیره ده لکه چې نو رمریدان ناست دي.کوم وخت چې خان خپل کلي ته راغی نوله ډیر ښه زړه ځخه یې پامه نیغ دملاصاحب کره ورغی اودی یې

خبر کړ چې دده ځای ته ورشي اوبو ګړی ورسره کښیني چې څه ورته وایي. ملاصاحب په داسې حال کې چې هم په خوله ورته (ډیر ښه) وویل او هم یې سرورته وښوراوه، خوني ته یې ورننوت او خپل ځادرېې راواخیست. ده فکر کاوه چې خان به په انګړکې ورته انتظار لري، خوکوم وخت چې بیرته له خوني نه راووت نوخان یې ونه لید. لومړی ترهغه چې ترانګړ ووځي ځالي نه ورغی اوما بنې ته یې وویل چې دغرمې ډوډۍ به دخان کره ګوندې وخوري اودادې ورته انتظار نه باسي.

خان ایله کورته رسیدلی وچې صاحب هم پسې وررورسید ځکه چې ګرمي ډیره وه نو پرسر باندې یې خپل ځادر کوټه ایښی و، لومړی تر هغه چې دی څه ووایي خان ورته وویل :

ـملاصاحب راشه خدای دې راوله! خوراښې خوږې اوپه زړه پورې خبرې مې درته راوړې دې زه اوس دغه یم چې دصاحبزاده صاحب څخه راغلم سهار ورغلی وم تر اوسه پورې ورسره ناست وم. که یوه پلادمبارك حضورته ځوك ورشي نو بیابیخي مشکله ده چې له هغه ځایه څخه دې په اسانۍ راولاړشي. فقط ته به وا چې په ځمکې پورې یې میخ کړی یم. ښه یې ویلي دي چې (ښه خلك برکت او فیض وتاثیر لري) . ګهیځ زه ورغلم چې د(سپین) دکاله دجنجالو په برخه کې ترینه مصلحت او لار ښوونه وغواړم. په دې باندې ډیر خوښ شوم چې مبارك سناله خولې راته وویل چې

زه غواړم له دغه کاله سره مرسته وکړم او ددوی دنیا ورخوندي کړم.
(مبارك) هم دغه مصلحت راکړ چې که غواړم زه وصي کیدلای شم.
(سپین) دي (له ګردي) سره یوځای شي یعني د(ګـــردي) ددنیا والګاو کالخوابي دي(سپین) ولري. خود دغونورو وصایت به زه وکړم
(مبارك) ډیر اصرار کاوه چې دغه کار باید په شریعت برابر وکړم او بس.
اوس نوهیله ده چې دشریعت غاښی ورته برابر کړي‌او په‌دې توګه دخدای او خلکو رضا حاصله کړو.

په دغـه خبره بانـدې د ملا صاحب زړه ډیر ښه شو چې د خان زړه ښه دی او‌داخبره دصاحبزاده صاحب له‌خولې ورته شوې‌ده، ملاصاحب هم په خوازه اود ملـګري په زغ ورته وویل:

ـزه‌خوتل‌ستادعاګوی یم‌دسپین پګړ ونو رخه‌دلاسه کیږي پردوی باندې ویل‌دي او‌پرخلکوکول‌دي. ښه شوچې زمادز ړه اخلاص او‌ښه پیر زوینه تاسوته د (مبارك) له خولې معلومه شوه.

له ډیرې خوشحالۍ نه‌یې په ستونې کې‌خبـره یوځـسره‌غوټه شوه او بیایې په داسې حال کې چې خپلې‌ښښتې نارې یـې تیرې‌کړې‌خپله خبره داسې پسې اوږده کـړه:

ـخان‌صاحب! دشریعت‌لمن هم پراخه‌ده‌اوهم‌تنګه، په دې کې‌شك نه‌شته‌چې‌زه خوبه په ډیره سعیه‌اود زړه له‌اخلاصه‌له‌تاسې‌سره مرسته وکړم‌خو

کو ردي خراب شي خلك ډير شيطانان دي او له نمځه لوی غر جوړ کړي.
برابيې مې ديوچا له خولې نه واوريدل چې د سپين د دريمې ميرې
پلار گنۍ بو څه خوله منوروي او په دې خبر شوي دي چې ته ددوی وصې
کيزې نو يو څه ماتې گوډې په کې کوي (لالو) بزگرته يې ويلې وچې دوی
به دخپلې خوراوخوريانو حق په هره تو گه چې وي وساتي او نورې
داسې ناوړې خبرې يې کړې دي چې اوس زما په خوله نه راځي.
دغه خلك ددې وړ دي چې په هره توگه چې کيږي سر ی يې خوله
ورماته کړي او داسې هيداد ورکړي چې نور هم خپلې پښې ور تولې
کړي او دداسې ناوړو فکرو په جال کې رانشي.
خان لږ څه خپل تندی سره واچاوی او په بوه لاپو که زغ يې وويل:
ــ دغه کورنی تل زما . . . ته گوتې راوړي. څو ځلمې احوال ورليږلی دی
چې زما له کلي او زما له قومه لاس واخلی او بې ځايه زموږ په کورنی چارو
کې گوتې مه وهی. خو دوی دومره سپين سترگې دي چې والله که زما دغه
خبرې داسې بولې لکه دخره تيز، دې ته مې ارباسې چې شل محکمې
وربانلدې وويلنم او که له خدايه وته بيرېږم په بنديخانو کې به يې هډوکي وراسته
کړم. نه يم خبر چې دوی په کوم سرژوندي دي چې دغه د ول خبرې
کوي.
خان چې دغه خبرې کولې ورو ورو پسې تو ديده او په پای کې دومره

پسې سوراوشين شوچې په يوه پلايې خورا لويه‌چيغه وکړه‌چې ملاصاحب يې خورا وارخطا کړ اووېريده چې اوس به‌په‌ده باندې وروغورځي .
ملاصاحب له خپلې دغې پيروزينې اوصميميت څخه چې وده ته يې دعقوی خبرې ورسولې پښېمانه وه ورروسته‌له‌هغې کلکې چيغې نه لږڅه په ارامه شو اوملاصاحب ته يې وويل چې:

- په دغو خبرو چرت‌مه خرابوه دامتل‌دې اروېدلی دی‌چې وايي: (دوزې چې ځان له‌غارې وې نو دشپانه دودې وخورې) زه‌به په‌دې برخه کې (لالو) راوغوارم او پوښتنه به ورځنې وکړم . بيا که مې لازمه وبلله نوپخپله دوی به راوغوارم او کيفيت به‌ځان‌ته‌څرگندکړم. تاسې دومره‌وکړی‌چې ژر ددوی دمعاملې په‌فيصله کولوکې عملي گام واخلی. عملي گـام دادی چې ته پخپله دودی‌وکړه موږ يعنی (سپين) اومادروغواړه. هلته به خبرې په اصل مطلب راواړوو. هيله ده چې تريوه حده پورې کومې فيصلې‌ته ورسېږو. که‌دې صلاح وي داکارنن ماښام ته وکړه يوچرگوری حلال کړه يوچـری ورواستوه او (سپين) خبـرکـړه هرڅومـره چـې داخبره اوږديږ ي دخلکو خبرې په کې ډېرېږي . بايد داسې يې فيصله کړو لـکه هغه متل‌چې وايي : (انامره شوه تبه يې وشليدله) که‌دغسې‌ونه شي نوبلاوې به له هره غاره سرونه راوباسي .

ملاصاحب‌دده‌خبره غبرگوله‌چې دخان ناظر کوندری (دسکرخان)

په لاس رانئوت اوددوی مرکه یې وشلوله. ملاد ګوندري په لیدلو خورا خوشحاله شو، ددې دپاره چې خپله خوشحالي دخندا یاد (آفرین) ویلو په دول ورمخنې ښکاره نهشي نو یې خپل شوندان په غاښو کې خورا کلك ونیول اودهغه خوزله عملي خوشحالۍ څخه راوګرځاوه او هم ددې دپاره چې ناظر پهخپلو خبرو پوه نه کړي نو یوهبلهخبرهیې مینځ ته راواچوله اووې ویل :

ګرندي ! کاخپله لورپه ۱٦ زره افغانۍ ورکړه. دابنه ولوردی څوما چې یې اسهارته کتل پخپله دی په دې لاقانع نه و اوچاتهیې ویلي ووچې ده غوښتل خپله لورپه شل زره افغانۍ یوغټ سوایې خواره ته ورکړي او په هغو خپلې ګروکړې محکې خلاصې کړي. نن سهار یې دسمال ورکړ خو د نجلۍ مور داسې پر له ایشیده لکه باندې کتهو او اوښکې یې دسیلا و غوندې بهیدلې. په ژړاکې مې دومره ورمخنې واوریدل چې لوریې پر بن ورکړې وه.

ددې وروسته کوم وخت چې ملاصاحب ولاړ، خان په (لالو) پسې ناظر واستاوه.

(لالو) پهښهوچ کلك معلومیږي . ددهدمخ او تندر دلوړې برخې څرمن لمر داسې وریتلې ده چې ته به وایې چا اورپربل کړی دی. دی دشاوخوا په ټولو بزګرانوکې په خورا غښتلوالي او ښه کارکولو مشهوردی. کوم وخت

چې دچادلواشروې نو بوا زې لالو دومره لوکوې لکه پنځه عادي کسانچې پې کوې. خو دودی هم دغومره ډېره خورې. مګر سره ددغه دومره کار کولو اوغښتلوا لې، تل وايې چې زه په خپل عمر په وچه ډوډۍ په نس موړ شوی نه يم نګولی خو هلته واچوه.

کوم وخت چې په وره راننوت نوور وسته له سلام اوښې درشې نه يو کونج ته پر دوو تلوکښیناست او دواړه سترګې يې دخان په تندي کې ښخې نيولې وې اودې ته منتظره وچې اوس به څه ورته وايې.

خان چې دخپل لاس تسبيح وشرنګولې اوغاړې يې تاره کړې وې ويل:

-لالو اکا ! ته به هم وارخطا شوی يې چې زه دې څه کوم. مطلب دادی چې تاته د(سپين) دميرې دپلار ګنۍ له کاله څخه چازما په خصوص کې څه درته ويلي وه زه دلته غواړم چې په هغو خبرو ښه و پوهيږم اوکه دې په يادوې نوددوی ټولې خبرې بندپه بند راته وکړه. کوم ټکی در څخه خطانه شي.

په دغه وخت کې (لالو) تر خپلو دواړو څنګنو خپل دواړه لاسونه راتاوکړي وه او خپله ژامه يې دځنګانه په سر ګه ایښې وه، اوکړ وب غوندې معلوميده. ده خپله ژامه اوسر لوړ کړ اوپه يو دادوه زغ يې وويل :

-داسې خبرې يې کولې چې نژدې ماورسره وهلې وه. هر څه چې مې ورته وويل چې خپله خوله دځان کړي خو غوږ ته يې نه تله. نو ماهم ورته زغملای نه شوای اوځو سوکه مې تودکړ. په خبرو پسې به يې خا نصاحب نه ګرځې

محکه داسې خبرې یې نه دې کړې چې په بیا ویلو وارزي زما په دې خوا ورته شنه شوه چې ده ښکنځل کول که نه، نو هغه نورې خبرې خو هماغه خبرې وې چې تقریباً هر څوك یې کوي.

خان لږ څه پر له وا و ښت او په وچ غوندې ږغ یې ورته وویل:

- بې له ښکنځلو څخه یې نور څه ویل ؟ یعنې خبرې یې کوم غور در لود او که هر څه چې په خوله ورتلل هغه یې راغور ځول؟

(لالو) خپل څنګنو نه سره وغوړول او چارزانو کښیناست او وې ویل:

- که یې ښکنځل یوې خوا ته کښېږدو نو بیې ویل چې (خان او ملالکه لیوان داسې دي چې په رمه کې لویدلي وي. دغسې زموږ په کوندو یتیمانو کې لویدلي دي او غوارې چې ددوی دنیاتر ګوندولاندې کړي).
کوندې یتیمان لا څه کوي چې موږ او پره ټول ددوی له لاسه دربدره یو. ددوی ګزران زموږ په وینو او غوښو دی. اوس چې موږ او پره خلك یې پروچ هدوکي ودرولو او څه نه را باندې جوړیږي ، نو یې پر چاغو کور نیو چې هغه هم دخلکو په غوښو ماره شوې دي را واچوله. اوس غواړي چې دوی هم پروچ هدوکي ودروي. دوی باید پوه شي چې موږ به ددوی په مخ کې کلك ودریږو او اجازه به ورنه کړو چې زموږ دخور لمې او دهغې دکوچنیانو غوښې وخوري .

دخان طبیعت په هر هغه خبره چې (لالو) به کوله او وښت. په پای کې

یې و ویل:

ـزه لەدغه سپین سترګي. . . سره کار لرم، ته دغه خبري چاته مه کوه چې بیا نوراوپره راخبریږي اوتل به په خوله پورې را منبتي وي اوهم به دخلکو په نظر سپك ورشو.

دمابښام پر دودی باندې چې دملاصاحب کره یې کړې وه(سپین) خان ته وویل:

ـپخوامې هم تاسو ته ویلي وه چې زما ځینې پورورې حق را کولو ته غاړه نه ږدي، ځانونه په یوه خوا اوبله خوا کوي، مثلاً د(نور) او (سکاڼ) په خصوص کې مې یوه پلا تاسې ته ترغوږ وتیره کړې وه. هغوی تر اوسه پورې زما غوښتنو ته غوږ نه دی نیولی او ځان یوې اوبلې خوا ته کوي. ستاسې هم لکه چې هیر شوي وي چې احوال ورکړی چې زما سره سم په لاره ولاړ شي. خوداهم درته وایم چې نور دیر کسان چې خورا سور سترګي بلل کیدل او حق یې ترځان نه را تېر اوه ستاسې له مرستې اوس لارې ته را شیوه شوي دي، څو کسر خولا پخپله احوال را استولی و چې باید ناظر ورواستوم چې داجارې غنم راوړي. کەدې یوه بله پلا(نور)او(سکاڼ) ته پیشرو ورکړ اوتندی دې ورته تریو کړ، زومې راته وا یې چې سمدلاسه به خپل غنم ترځان راتیر کړي او بیا به ګوندې پرلاره کاږه واږه نه راسره ځي .

ملاصاحب پررا درسته کړه:

ـخدای مودې بې لهخپلهخانه نه کوی. دیخودغوخلکو تهداسې دی لکه چې پر کتهوبر غولی پروت وي یعنی هر څوك یې پرخپله لارهباندې سم کړي دي اوسانهشی کښلای. پهدههم دیابانلیوان گرځیدلي دي اوهم دکورو کلي غل وغدوی اونار وا او تیري کوونکي. په تیره بیا دخانصاحب زړه خوستاسې سره چوي. ستا دنیا داسې گڼې لکه خپله، تل په دې فکر کې دی چې هغه څه دول له نار وا او خدا ی ناترسو څخه وسا تې چې دبل حق داسې بولي لکهپچه. گمان کوم چې ددهبههیر شوي وي چې هغو دوخدای وهلوته ووایې چې خپله راشه ترڅان درتیره کړي.

داوروستی جمله یې چې تمامو له نوبې سترگې او همخپل سرچې دسپینې پگړۍ لویه کوتهپرپرته وه دخانخواته واړاوه اودا هیله یې درلوده چې خان هم ددهخبره غبرگه کړي اوپهدې تو گه خپلهخوا خوږې (سپین) ته نوره هم ثابته کړي.خانغږ ومب وهل اووې ویل :

(سپینه)! تهخولااوس‌هم هلك سړی یې ، داخوددنیا کارونه دي ماتې گو دې په کې دیرې پیښیږي لږ څه دې زړه پراخ کړه هرڅه به اسانه شي ، ته ومنه چې زهتـل ستاسې دښیگڼې اوگټې دپاره فکر کوم . کهمې هیر شوي وي چې (سکان) او (تور) ته ووایم نو ددې علت هم دادی چې زه ستاسې دنور وماتو گو دو په سمولو لگیاوم، مثلاً تاتل را ته ویلې د ي

او اوس هم وايي چې په کورکې په عذاب يې او هم د زړه له کومې دخپلې گټې هرې خواته لاسو نه او ږدولای نه شي ځکه هر څه چې گټي د دغه نورو يتيمانو هم در گډ بلل کيږي. له دې جهته غواړي چې ژر ځان يوې خواته کړي او په پوره زړه اوويسا خاطر دخپلې دنيا په ډيرولو بوخت شي. نوتــه وپوهيږه او پخپله ملاصاحب ته چې زموږ دلمانځه امام هم بلل کـيږي معلومه ده چې ماپه دغه لاره کې له هيڅ ډول کوښښ څخه ځان نه دی سپمولی. ناته . . .

ملاصاحب يې خبره غوڅه کړه اوورته يې وويل :

ـستاخبره دې په گل بدله شي خان صاحب ! اصلي خبره خو داده چې موږتـهول په تادا ده يو نه مشريبې او دتهول کلي واك لرې. ته به ځکه زموږ دښيگڼې اوگټې دپاره فکر وهې ځکه چې دغه نور خو تهول اميان او اوپره خلك دي. کوم شی هم نه لري چې له هغه سره مينه ولري يعنی تش لاسونه گرځي که ستاسې بزرگي نه وای او ستاسې سيوری نه وای نو به هيڅ نه وای. نو وپوهيږه چې تهول به خواستغي وای. دلته مې مطلب دادی چې (سپين) بايد وپوهيږي چې خانصاحب يو پر شريعت برابر سړی دی ، پنځه وخته لمانځه ته راځي او وظيفه هم کوي. تل دده ښيگڼه غواړي ، پشلايې خوځلي ماته ويلي دي چې څــه ډول چل وشی چې (سپين) ته خپـل دزړه مطلب ترلاسه شي .

ملاصاحب بیالږ څه پریوه خوا او بله خواشو اوپه داسې حال کې چې نسوار یې پر اورغوي تمك واچول او خپلې بوې لورته یې وویل چې د دودې احوال راوړي چې که تیاره وي نوښه به وي وویل :

-زمانه اوس اخیره او خرابه ده، خدای مودې ایمان ته خیر کړي هیڅوك دحاجق ته غاړه نه ږدي او ټول یو دبله سره خوري. ماپخپله څو وخته پخوا د(شیګل) زوی ته یودیرش منه غنم په سلم ورکړي وه هغه ورځ مې داخبره نرۍتر غوږ ورتیره کړه چې خپل حق تر ځان راتیر کړي خوسترګې یې هینې ونیولې، ناړې اوبغارې یې وهلې چې ددهخپل تېر خواستغی کیږي. په دې مې هم وبیراوه چې خانصاحب ته به ووایم. خوبیا هم له خپله خره راکوز نه شو. کوم وخت چې مې لږ څه په کلکه ورته وویل نوخورا پر له وایشیده او راته یې وویل چې (موږ علماو دغه خانان چې یود دین ستن اوبل ددنیا ستن بلل کیږو دخلکو وینې او غوښې خورو اود اسې لیوان یو چې دانسان په بڼه کې راوتلي یو اود(ږ وړې) غوندې دخلکو په ښارګټ موخوله ایښې ده اووینې یې زبیښو.) که څه هم ددغه هلك ددغه دول سپین سترګی هیداد د(پتو) اکازوی پر هماغه ځای ورکړ اوراغوزا ریسي کړ او څوښې ګوندې یې په نس کې ورکړې خو سره له هغه هم باید موږ اوتاسې دخلکو په سپین سترګی پوه شو او یو څه سو هان و رسره وکړو ، که یې ترخوږ ګوته ونیسو او هیغ نیغ په لاره کې ورته ودریږو والبته ددوی چیغې

به نورې هم تر اسمانه پورې ورسیږي ، اودانو ربزګران اواوپره خلك به را خبر کړي .

ملاصاحب لاخپله خبره سر ته رسولې نه وه چې لوري‌ېګډوه او چلمچې راننه ایستل او یوې خواته یې کښېښودل. خانصاحب دخپلو د ولږ ولاسو ګوتې تر له جار کړې او سیخې‌یې وغز ولې اوپه دا سې حالکې چې ارمیږي یې کښل وویل :

ـتوبه‌خدایه، توبه! ملاصاحب زه هم په دې شپو و رځو کې د غه دول خبرې دیرې اورم په تیره بیاهغه کسان چې‌په دې وختوکې یې لږ څه تور اوسپین زده کړي دي ، دوی‌موږ ددې‌ملك رښتیني دښمنان‌ګڼي او په دې‌نظر به دي‌چې داټولې لوږ ې، بربندتیا وې، ناروغي‌موږ وتاسو راوستي دي. که‌موږ له‌منځه‌وتلونو ګواکې دا ټول‌شیان‌به‌ورك شي اوددوی دټولنې‌رښتینې نیکمرغي به‌شروع شي. تیره ورځ زموږ زاړه بزګر (ادرو) زماله مشر زوی سره‌خورلي‌وه علت یې داوچې ده غوښتل سږکال دبوی رشې‌بروړه نیمایي ده ته ورکړو ، ځکه‌چې ده زموږدکوز پالیزیـــوې یې وړ یا راوهلې‌وه. خوزما زوی‌هلك سړی دی ورسره کلك شوی‌و ، نودغه (ادرو) چې موږ وایو له دیرې ناپوهۍ دودی‌غوږ ته وړي، داسې خبر ې کړې وې چې دسرې وینښتان ورته جګ ودریږي.زما زوی ته‌یې‌ویلې‌وه چې: دا زمو ږ دبزګرانو زیار اوزحمت‌دی‌چې‌تاسې لاځمچې‌ټول‌جهان

یې ودان کړی دی. که زموږ لاس وېښې ونهخوزېږي ټول به خواستغې
پاست تاسې زموږ دز یار ثمره تېښتوی، خدای مووړك کړه، کله به هغه ورځ
راشي چې تاسې دسرطان مرض زموږ له وجودڅخه ورك شی او موږ په
خپلواکې توگه دخپل ځان دپاره کښت وکړو کړو. (زمازوی هم دی بنه تېکولی و.
خوخبرې یې خوړاستغې اوسړی له چتې باسي او هغه ستاخبره که ورسره
وځیږل شي نو نورې بدې بلاوې راوېښوي.)

ملاصاحب پر دودی باندې درې پلا بسم الله وویل اوبیا یې په لږ
څه لوړ ږغ د (من اوله و من اخره) جمله وویله.

د دوډی له خوړلو وروسته ملاصاحب په اصل تکې باندې راولگید اووې ویل:

- پرون مې ستاآکا(میرامد) ولید هغه ته مې وویل چې دیتیمانو دنیالکه
ورزې(کیکې) سره غور ځې څوك نشته چې سره ټوله یې کړي اوبوڅه زیرمه
یې وکړي. باید یو دیر یادرده سړی چې هم دعقل خاوند او هم د سوتې
زور ولري او تر محکمو بنه ځفاستلی شي دوصې په توگه ودرول شي او په
دغه دول دهلکانو، نجونو او کرندو دنیا خوندي کړی شي. هغه راته وویل
چې دی پخپله دهیڅ بنې نه دی. ترماجنه پورې به خورا زحمت راځي
نوددوی دنیا به څه پلو وا چولای شي. خوما ورغبرگه کړه چې شریعت
ستادوصې کیدو جواز تر هرچا دیر درکوي نو که یې ته نه کوې او (سپین) هم
خپل ویش غواړي او دادنورو زیرمه په ځان نه منې نو په مصلحت سره

بل ځوك ژړودروی‌چې دغه اوسنی لاندې وباندې ماتې وګو دې‌په بیره سمون ومومي. هغه وروسته‌له یو څه فکرکولوداخبره یاده‌کړه چې دی‌له ډیر عمر څخه په‌دې نیت کې دی‌چې خانصاحب ته‌ورشي‌اودا پیټی دهغه په غاړه واچوي.

خانصاحب بیا سره وغوړیدی او تندی یې خورا ورین شولومړی‌تر هغه چې دی څه ووایي (سپین) وویل :

ـ په‌دغه‌خبر واتر وکې ډیر وخت تیرشواو داموضوع زمامیر وهم‌ځیرلې ده هره یوه غواړي‌چې‌خپله پلارګنی‌وصي‌کړي اوپه‌دې توګه ددوی په‌خولو کې یو څه‌رواچوي.

ملاصاحب، ما پخوا هم ورته ویلي وه چې‌ماته کښته باغ اودکڅ ځمکې راکړي او خپل ویش په لاس راکړي، وروسته له هغه هر څه چې کوي ودې کړي او ما پریږدي چې خپله غریبي وکړم اوسبا راسره دچاجنجال نه وي. خوځرنګه‌چې پخوا موهم ویلي‌وه دایوه میره به له ماسره وي داځکه چې ډیره سرګرداني‌نه لري.

خان‌غوښتل‌چې‌څه ووایي‌خوملاصاحب یې‌خبره نابوبره‌او‌بې‌ارادې پرې کړه او دخپل دغه کار عذریې ورڅخه وغوښت چې خان د (پروانه‌لري)په‌جمله‌جواب ورکړ. نو بیاملاصاحب‌په یو بریالي غوندې زغ په‌داسې‌حال‌کې‌چې‌سترګې‌یې دخان په‌تندي‌کې ښخې‌کړې وې وویل :

-زما په خیال خومعامله بیخي فیصله غوندې ده سبا به بیادلته زه تاسې ته دودې وکړم (میرامد) او دوه درې نورد کلي سپین ږیري بزگران به هم راوبولم او داکار به په شریعت برابر فیصله کړ واو په دې توگه به تردې خبرې سولګ وباسو.

خان له لږ څندنه وروسته وویل:

-زه خو په خپله هیڅ یکې نه وایم که (سپین) کومه خبره کول په کې غواړي اوس دې لاووايي چې که غواړې نور څوك هم پهدې معامله او فیصله کې کښیني نودهغه اویا دهغوی نوم دې واخلي.

(سپین) سره وخوز یده او دخان خبرې یې څکه ښې نه واروېدلې چې دده فکر بلې خواته تللی و یعنې د کښ په مشکوکې یې خیالي باغونه کرل .

نوبې لهخان څخه په ډیر ادب پوښتنه وکړه چې هغه خپله خبره بیا ورته وکړي هغه هم په لږ څه نور تفصیل ورته وویل .

-(سپین): یه! یه! هیڅوك نه رابولو. زما زړه وچې صاحبزاده صاحب هم په دغه جرگه کې کښیني چې کار ښه پوخ غوندې شي. خوهغه راته وویل چې تاسې ته یې کامله لارښودنه کړې ده اوددهراتګ ته کوم خاص ضرورت نشته. همدغه ښه دی چې سباته دغه کار همدلته ددغه عالم په کور کې فیصله شي چې گوندې دغه فیصله نیکمرغښې اودټولو په گټه وي.

ملاصاحب: زما فکر خو لاداوچې که دشریعت له اړخ نه ورته ضرورت نه لیدل کیدای ما بهمشوره ورکړې وای چې دغه دوه سپین ږیري

بزگران لاهم معرابولي. دامحکه چې زمانه له فسادنه دکه‌ده جوړ اور وغ کا رونه سره ورا نـو ي، خومحکه چې شا هدا نوته‌ضرورت‌دی نود غـه کاربد نه‌دی.

خان خپله یوه پښه پربله واړوله اووې ویل:

ـدشریعت کارونه‌خو دومره اسانه نه‌دي، ترهغه چې ښه سم‌شاهدان نه‌وي اونور ترتیبات یې برابرنه وي کله دغسې کارونه فیصله‌کیدای‌شي. خودابایډ وویل شي چې دغه‌دواړه سپین ږیري او هم (میرامد) عاجز خلك دي زموږاو ستاسې له خبرې څخه نه تیریږي. راغلو دې‌ته چې وروسته بیا شرعي وصایت خطونه واخلوآسا نه خبره ده. زه به قاضي ته یـوه نښه وروليږم هغه به‌دواړه خطونه راواستوي اوبه‌دې‌دول به یوغوږ په بل غوږ هم خبرنشي.

ددې‌بدای‌تپوله شته ، مځکې‌دي اوکه باغونه، نغدې‌دي‌اوکه دکور لوښي‌او لرګي‌په یو څوورڅوکې سره وویشل شول. لومړی فیصله شوې وه چې‌ددووکوندو اودهغو دیتیمانو وصایت به خا ن کوي او یو ه کونده سره له یوزوی او یوې لوربه‌د(سپین) سره ژوند کوي اود هغو دشتو زیرمه به‌هم د(سپین)په غاړه وي خوکوم وخت‌چې دعمل دګر راغی دیوې‌کوندې او یتیمانوزیرمه ملاصاحب ته ورپه‌غاړه شوه، په ویش کې(سپین)ته‌تپول‌هغه باغونه او ځمکې‌په برخه شوې چې ده غوښتلې او په دغه سبب‌دده‌پښې

له خوشحالۍ نه ځمکې ته نه ورځي .

یوه ورځ دچمبر په هغه برخه کې چې (سپین) پکې اوسي خورا زوږه اوشورماشور دی. دباندې دانګړ دوره په‌خوله کې دوه اوښان چوك دي. خان او ملا په بیړه‌هغې خواته‌درومي . دوی‌چې په‌وره ورننوتل‌نو دا‌ږغ یې ترغوږشو :

- نه‌یې کوم، میره نه کوم! زور اوجبر ولې‌را باندې‌کوی‌ځه ته مې له دغه خپله وطنه ورکوی‌اوله خپلو ماشومانو مې بیلوی!

زه غواړم چې پر خپل دغه یوزوی باندې سرسپین کړم.

دمیلمنو په کوټه کې څلورکسه‌نور ناست‌دي. دوو تنویې لږ‌څه ښوی کالي اغوستي‌دي اوسپینې لنګوټې‌یې په سر دی.دوونورو زلمیانو رنګه پټکي دمول‌په دول تړلي‌دي‌اوکالي‌یې خیرن‌غوندې دي‌چې‌یوه‌توره او بل سره‌سلری اغوستې‌ده اودکارتوسوقطاروزمې یې ترملادي اوهم یې پرغبرګواوږوباندې‌له کارتوسونه دك‌قطارونه را اچولي دي‌دوی دواړو له حاضرینو سره‌یه لاس روغبړ وکړاودخونې په سرکې لـه دوو سپین‌ږیروسره کښیـنـاستل اوملا صاحب په‌خپل‌ځادرکې نغښتی‌ناست دی. له وضعیت څخه ډا دول معلومیږي‌چې‌یه اصل کې ټول سره خبر د ي خوخان دخبرو دشروکیـدو دپاره په‌دوستانه ډول پوښتنه ترینه وکړه :

ـخدای مور اوله ستړي مشې ځه وخت را ورسید لاست؟ خیرخووه

څرنګه راغلي یاست؟ موږ څه مرسته درسره کولای شو که یه؟ یوه په عمر پوخ سړي چې خورا غټه لنګوټه یې ول ول پرسر اچولې وه وویل:

- په دې کې څه شك نشته‌چې موږ وتاسې ټول یوپښتانه یوخو موږ ارت‌غونډې‌یو یعنی زموږ ځای‌په (بوري) کې‌دی موږ تمځوشیې پخواستا اودسپین دخولې نه چا احوال را وړ چې یوه کونده ده او غواړي‌چې‌هغه زموږ په خوا کې خرڅه کړي. څرنګه چې موږ ته ویل شوي دي‌کونده د(سپین)میره کیږي. نوموږ دایو له هرڅه‌سره چمتوراغلي‌یو هیله لروچې ډیر ونه ځنډول شو اوزموږ کارژر خلاص شي‌ځکه نو وي ځکه چې وخت دغریبی او خواری دی هریوخوراډیر کارونه لري چې بایدویې کړي.

هغه بل ملګري یې پررا درسته کړه:

- موږ غواړو چې پدې تکي‌پسوه شوچې دغه کونده په غابی څوده خوپلالنګه ده ؟ اوهم به بده نه‌وي چې دهغه پیتمي اندازه راته وواياست چې تاسې بې غواړي‌پرموږ یې له دې درکه کنبیږدی. موږهم غریب خلك یو که موله وسه پوره نه وه چې‌دغه پیتمی واخلو نوځرګنده‌ده‌بې‌له دې چې ځان اویاتاسې سرګردانه کړو له دې خبرې نه بممخ واړوو او خپله لاره به وهو.

خان:

- خورا تلـوار مودی خیر دی! داهم ستاسې خپل کور اوځای دی.

لیري والی خوموږ پښتانه سره بیلولای نه شي. پښتون که دنړۍ په هر گوټ کښې وي بیاهم دپښتنولۍ په کللك مزي تړلي دي. تاسو ته به څرگنده وي چې د(سپین)بل داسې ځوك خپل نشته چې هغه ته داکونده ورکړي نو ځکه موږ په مني چې پوونده دوري در تلل احوال درولیږه چې که د چا کونده په کاروي رادې شي، ښه شو اوس به پخپله (سپین) درسره غږیږي.

(سپین) ملاصاحب ته مخ ورواړوه:

-ته اوخانصاحب زماله‌خوا دریمان یاست. هر څه‌چې تاسې سره‌غوټه کړه هغه زما خوښه‌ده. په دغه‌وخت کښې یوله بوري والوڅخه‌ږغ کړ:

-دالااوس درته‌وایوچې‌زموږ یوازې کونده په کارده. له‌چیچیانوسره یې زموږ کار نشته‌یعنی ورروسته‌بیا داخبرې نه‌منو چې‌داکوچنې‌پرتې دي او باید تر هغه وخته پورې له مور سره وي څوچې دغویوله پښووزي. موږ نه پردی یتیمان ساتلای شو اونه یې پرځان چغولای شو.

د(سپین) مخ لږ څه سورغوندې‌شو اووې ویل :

یه کاکاجانه! خپل یتیمان دبل چا پر اوږو نه باروو. له‌دې ارخه بیخي‌بیغمه‌اوسه. خودومره راته‌ووایه چې کونده چاته کوې؟ میره یې کوم یودی ؟

یوه ورته وویل چې:

- میره به یې پیدا شي تر هر څه اومړی باید دهغې‌ولور فیصله شي.

خان:

- تاسي ته خوځر گنده ده چې پیغلې په ۲۰ - ۲۵ زره افغانۍ دي نوپر کونده که(سپین) له تاسي ځخه لس زره واخلي نو تاسي باید خوشحاله اوسی.

بوری وال:

- په ۲۰ - ۲۵ زره خو هغه پیغلې ورکوي چې د پلروجوغې یې تراسمان ختلې وي. دانورې پیغلې خو په لس پنځلس زره هر چیر ته پیدا کیږي.

بل ملگري یې خبره غوځه کړه اووې ویل:

- په ولور ډیر نه درسره اوړو خو. . . .

خان:

- یو خبره به لااوس فیصله کو وهغه داچې کونده د (سپین) پـه کور کې هیڅ حق نه لري او نه به یې تاسي غواړی. دې خپل حق خپلو دوو ځنگو ړیانو ته ورببنلی دی.

ملا:

- پر شریعت یې برابره کړی باید یو دوه تنه شاهدان تیـر شي خبره باید پخه شي.

سپین:

- شا هدان خـو اسانـه دي یـو پخپلـه خانصاحب او بل به زموږ ناظر راوغواړو.

ملا:

ـ سمه ده مقصد داچې شریعت خوار نه شي.

بوریوال:

ـ ستاسې لاځه خبر ونه پام وي د ښځې حقونه هیڅ وخت موږ نه غوښتي دي اونه یې غواړو. په موږ کې د غـه ډول رواجونه له سره نشته له دې پلوه بیخي دا ده اوسې یوه پلاچې زموږ وستاسې خبره جوته شوه نو وپوهیږۍچې بیابه کلونه وروستهسره وینو، یاشایدچې بیا په قیامت سره گورو.

خان:

ـزه غواړم چې یوه منصفي وکړم خو په دې شرط چې تاسې ټول یې ومنۍ ډیر ږغونه را پورته شول چې ویل یې:

موږ یې منو ووایاست.

خان:

ـ لاس پورته کړۍ او دعا پرې وکړۍ. زموږ بوریو ال ورو ښه دي اته زره افغانۍ ترڅان ور تیرې کړي.

ټولو وویل:

ـ امین، خدای دې نیکمرغه کړي.

مـلا:

میره یې معلوم کړی‌چې نکاح شرعی شي .

یوسپین زیري چې سپینه لنگوټه یې تړلې وه خپل تهتر ته گونه ونیو له اووې‌ویل چې:

(میره یې دغه زه یم) .

تراوسه‌پورې په خبروکې‌دا سې بریښیدله‌چې دی دبل دپاره رویباري کوي. خودده (دغه زه یم) پرچا عجبه اونا اندوله‌نه ولگیده. صرف سپین دخان اوبیا د ملاصاحب مخ ته وکتل چې گوا کې پرد وی دغه تکې څه اثر وکړ. ددوی‌دخبرو په ترڅ کې کله کله بادله نوروخونوڅخه د ښځودژړا اوزوږې ازا نگه راورې، چې ددوی غوږونوته خورا ضعیفه ورسیدې. کوم وخت چې(سپین) پوه شوچې خان اوملا تندی تریو نه کړ نو سره وغوړیده اووې ویل چې:

ـښه دی خوښه مې‌ده دمامې نه‌پرجوړ وو پیسې له ملا راخلاصې کړه او خپله ښځه‌موولې.

خان :

ملا صا حب! لاس پورته کړه او یـوه ښه د عاوکـړه چې د غـه وصلت نیکمرغه وي.......

دخان خبره‌دزوم له خوا دا دول غوڅه شوه:

ـموږ اوریدلي دي‌چې ددې‌ښځې‌پلارگنی خورا غبـتلی‌او زوروړ

خلك د ي كه څه هم نيستمن دي خوروا يې چې نكره دي . نو تاسې له هغوی سره هم كومه مشوره كړې ده اوكه يې لازمه نه گڼئ؟

خان:

ـد پلار گنۍ يې پەدې خبر و څه ؟ څپله كـونده مو ده هر څـه چې پـه كوو په كولای يې شو، پلار گنۍ خوېې يو پلاولور واخيست نو بيا به په چپه لاركې راته ولاړ وي، خوكه چيرته ودريږي هم ورسره ولاړ يم داغمونه او چمونه په موږ را پريږدی ستا ددعاله بركته دغسې شيان مې نسوار نه دي. چې ژوندي يې ښخ كړم والله كه څوك مخ راواړوي اوكه يې په كلوكلو بندي كړم نو هم مې دلاسه كيږي، خوزما په فكر د وی به هيڅ ونه وايي داده اوسیٖ ضامن موزه يم.

(سپين) له مجلس څخه ولاړ شو خوزوم ورته وويل چې كښينه داخپل پوردې در خوندي كړه بيانو هر چيرته چې ځې لاړ شه.

زوم سمدلاسه جيب ته لاس كړ او يو سپين زړوكی يې له جيب څخه چې سپين والی يې له ډير وخير ودلاسه ورك شوی وه، راوكيښ. پەدې كې دپښتوسو افغانيوڅو نوټونه وه چې هغه يې په زړوكي نغښتي (سپين) ته ونيول. (سپين) وروسته له شمير لوڅخه بياولاړ شو او دښځو دخونو خواته رهي شو. دسپين مورمخ ته ورغله اوپه خورابيره او وار خطايي يې تر ينه پوښتنه وكړه بن يې (چې همدغه اوس يې خرڅه كړه) هم ترشاورته ولاړه ده اولوی لوی سوتونه

کوي. ستر گې یې له ډیرې ژړا داسې ښکاریږي ته به واچې سره مرچ یې پکې اچولي دي. ددې لور اوکوچنی زوی هم دومره کریږي وهې چې ته به وا په اسمانو کې به یې اروي. ددوی کریږې هغه وخت لا پسې لوییږي چې ددوی دمور سوتونه نورهم پسې لوړ شي .

(سپین) مورته وویل :

ـ فیصله وشوه په خیر . . . .

ده چې داتکی پای ته رساوه نومیرې یې ترگریوان ونیو او لومړی تر هغه چې څه ووایي ژ ریې زړه دوب شو اوسمد لاسه په محکمه پرمخې ولویده دواړه کوچنیان یې هم پر وغورېدل او داسې شورماشور یې جوړکړ چې دفولادو زړه یې لا ویلاوه، (سپین) بې له دې چې وارخطا شي او یاحیران شي خپله خبره یې پسې اوږده کړه :

ـ له دې بلا مې هم خلاصه کړې مور ! که خدای کول ددوی برخه هم زموږ په برخه ده سباوختې به یې په اوښ در څخه سپره کړي. بیاپه زربې (پسخانه) ورننوت اویو صندوق ته پر دووتلو کښیناست او دپرتوګانښ له سره نه یې کلي ورروغز وله او قلف یې خلاص کړ. وروسته له هغه چې پنځه زره افغانی یې په صندوق کې کېښودلې . درې زره افغانی یې به هغه ځای خان اوملا ته ورکړې، نویېرته ژرراووت مورته یې وویل :

ـپریږده ! دا دښځو مکرونه دي زیاتې اوبه مه پرباشه پخپله چې

ستړي شي سمه بهشي تانه دي ار ویدلي چي وایي له(هري ښځي سره څلویښت او ښان په مکر بار وي.)

میره مو وروکړ ، دالانه ده خوشحاله. ته ورشه دخویښانو دپاره یو څه برابر کړه د دوه‌ی سر ښته وکړه او هم څو داني دسمالو نه‌اودوي لنګی او څو سپیني لنګوټی دخانصاحب ، ملاصاحب او ددي نورو دپاره مونده کړه چي ژربي دنده کوتاه شي اومځکي ته ولویږو اودآرامی ساوکاږو.

ګهیځ په سپیدو داغ بي خپله میره په زورله خپلو دووکسو چنیا نو څخه بیله کړه او (بوري والو) ته‌بي په‌اوبن ورسپره کړه.

دهلك اونجلی دواړو څو ورځي خورا زورورې تبې وشوې چې ددوی دولو نه‌ژړا اړولي‌وه خو وروسته‌له ۱۰-۱۲ ورځو بیر ته خپل طبیعی حال‌ته راوګرځیدل .

د(سپین) زړه اوس تر پخوا ښه پوره شوی‌دی او څان خپل مقصد ته‌یعنی چي ددغه‌یوه میر یز و ر ووميراث هم ورپاتي شي نږدې بولي ، دی تر پخوا ډیرفعالیت کوي اوهري‌خواته‌خولي لګوي. دی صاحبزاده صاحب ته‌تر پخوا ډیرورځي‌او خپل اخلاص یې‌نور هم ډیرورته‌ښودلی دی. (مبارك)په‌دي خورا خوشحاله شوچي له (سپین) څخه یې داسي واوریدل :

-ستاددعا له بر کته‌ویش‌هم زماپه زړه وشو اونور کارونه‌هم‌زمادمقصد سره سم روا ن دي موږ خوستاسي ښو خلکو د پښو خاوري یو که ستا سي

مرسته اوکومك نه وي نوموږ خود بیابانتوري خاوري یو اوداوپره خلك
به موداسي غرج وهي لـکه دلم گوله .

(مبارك) له دې امله چې خان او ملا ورسره څر نګه دې پوښتنه تر ینه وکړه
اوورته وېویل :

زموږ د فقیرانو لنګر خوتل تاسي غوندي سخیان اوشتمن خلك
تودساتي. په دانورو پوري خوبوه خوله مړی نشته او خپل ځانونه په خوندي
نه دي ، که مې ربنتیا پوښتې نو دیر امکان لري چې (جنت) ته به هم تاسي سخیان
په بیړه یې پتهوستر ګوروان یاست. دا ځکه چې تاسي دخیرا وخیرات ځښتنان یاست.

(سپین) مسکی شو او په خورا خوازه زغ اوروبنوستر ګو چې دخورا
دیر اخلاص څرکي تر ینه غور ځیدل ورته وویل :

ـ صاحبه! که موږ ستاسي غوندي ښو خلکو او پیرانو په لنګر کې خپل
سرونه کنبیږد و نوهم لږ ده ، دا ځکه چې زموږ ټوله شتمني او نیکمر غي
هوسا ژوند لـکه چې پخوامې هم وویل ستاسو ددعا او مرستې نتیجه ده.
خدای دې دخانصاحب او ملاصاحب سیوری هم زمـوږ له سره نـه
کموي که دغه علما او باتدبیره خلك نه وای نوهم به موږ وند تریخ وای
دوی دواړه له ماسره نه ناست دې اونه ولاړ. زموږ دکاله دنیکمر غې دپاره
هر دول مرسته کوي. بله خبره خو داده چې تاسو هم په خبر یاست چې دوی
دواړه وصیان شوي هم دي. ښه دی دملاصاحب خواوس ګذاره شکر دی

ښه شوې ده په دې وختو کې یې بودوه شوا روزه محکمه هم رانیولې ده.

صاحبزاده صاحب:

ـ رښتیا د محکمې خبره دې وکړه. یوه ورځ خانصاحب راته ویلې وه چې تاسې په نوي کاریز کې څه محکمه لرئ. نوما ویل چې د ازموږ هلکان هم هوسیږي او غواړي چې هلته یو څه نیوکه وکړي که تاسې ته کوم تکلیف نه وي نو...

ـ هو، هو، صاحبه! زموږ خو هلته ښه ډیر شواروزونه دي. خانصاحب ما ته ویلې هم وه ښه شو چې تا سورا په یاد کړل. که څه هم هغه محکمه زموږ د ټولو ګډه بلله کیږي خو بیاهم وصیانو ته به یې ووایم چې له مینځ نه یو څه تاسو ته درجلا کړي. صاحبه!

محکمه او شواروزونه دې ستاسې بلا وا خلي. ستاسې نا زخو موږ دسرپه سترګو منو هروخت چې وا یې نو قوالې به یې درته را واستوو. خانصاحب ته به ووایم چې ددغه کارسر رشته دې پخپله وکړی.

څو موده وروسته په کلي کې دا چوك چوك شوه چې له څوور څورا په دې خوا (ګردی) یعنې د(سپین) میریزی وروروروك دی او هیڅ پته یې نه شته. (سپین) خورا کښته وپورته وڅغاست چې هغه مونده کړي. د بر خلك بې پسې واچول چې پته یې وباسي. خو ددې دغو ټولو څغاستو او لاس وپښو وهلو کومه په زړه پورې نتیجه ورنه کړه او (ګردی) ژوندی زاښی ورك شو.

دکلي نوروهلکانو چې د ی یې دوروستی پلادپاره لیدلی و وویل چې هغه موږ ته وویل چې اوس به د(سپین) لالاسره دکوتر و دمرغانو دښکار دپاره لحم چې دزړوکاریزو په سپر غوکې خورا ډیرې دي.(گرديي)ددې کار او ښکار کولو دپاره خورا ډیر هوس کاوه.

په لنډه موده کې د(گرد ي) دورکیدوخبره سره شوه او هیچایې بیانوم وانه خیست چې څه شو. د(گرد ي) نیاگانوډیره سعیه‌وکره چې موندہ یې کري خوهیڅ یې په لاس ورنه‌غلل. دوی(سپین) په‌دې‌تومتي‌کړ چې هلك یې په لوی لاس چیرته په بلاخوړلی دی او(سپین) یې په‌دې تهدید کړ چې ژربه ورباندې عرض وکړي‌خوخا نصاحب هغوی را وغوښتل او ورته یې وویل چې دده دکلي کورکاله په چاروکې لاس ونه وهي که نه‌وي بیا به‌پښیمانه شي که یې عرض وکړ نو به خپل هیداد وویني خوددوی له خوا پر له پسې احوالونه ورته را تلل چې ژر به رپوټ وکړي‌او حقایق به ډگر تـه‌راوباسي.

د(گرد ي) دنیا گانوپه د ورې اورادورې مندو وهلوداخبره بیاشنه شوه اودشاوخوا کلیو خلکو په هغه کې د ول ډول خبرې کولې.

(سپین)اوخان له دغو خبر وڅخه‌په تنگ شول‌اودهغه‌دتر یو تړلو دپاره یې سره‌مشوره و کره بیا خان ملاصاحب وروغوښت او هغه ته یې‌وویل :

ـته یوه ورځ دغه خدای خوارکړی‌کورته راوبوله اوښه یې خرپامه

کړه چې دما راوغالبوزو په غارولاس او گوتې نه منديکه نهوې بيا به پښېمانه شي او ددې پسه ځاى چې لاس ته څه ورشي خپل غوږونه به بايلي. موږ بايد غاړې پرخلاصې کړو.

(سپين) دخان په دې وېناچې ددهطرفدارې په کې څرگندهوه خورا خوشحاله شو او ملاصاحب ته يې ډير اصرار وکړ چې ژر ددې بلاو دفع وکړي. ملاصاحب پهلړو شپوکې د(گردي)ماماگان راوغوښتل او ورته يې وويل :

ـدخوارۍ او نيستۍتکليفونه مولږ وه چې اوس خلك هم په آرامه نه پريږدي؟خداى‌مونورهم پسې خوارکړه!تاسې‌اوسيالۍ اوتربور گلوى! داڅه حال مواچولى دى؟خپلې‌خولې‌او خپل لاسونه مو درتپول کړى له دې ناوړو کارو څخه چې په خلکو پسې‌موڅراغ انيستى دى لاس واخلى.که له خپله خره نهکوزيږى نووپوهيږى، چې دخانصاحب طبعه ترله واوړي او خوشى‌به دېږوبل کړي. ما خپلې‌غاړې درباندې‌خلاصې کړې‌که بياهم زماخبره نه منى،نومظلمه دې پهخپله غاړه.

صاحبزاده صاحب‌چې‌ستاپه چارلنديوخبر شوى‌دى‌خوابې‌شنه شوې دههغه هم ماته وويل چې‌ټانه ووايم له دغسې ناپربتوڅخه لاس واخله او خلك پهبدى کې‌مه سره اچوه .

د(گردي) ماما (سپين‌گل) خورا پرله واووښت اوورته يې‌وويل:

ـ یوه پلاخو پښپله د(سپین) پلار له موږ سره خورا لویه پره وکړه، زموږ دغه خورکه یې په نهځه پورکې داسې راځخه وشړله لکه ځوك چې څاروی له چا ځخه بیایې، اوس چې بیا کونده شوه نودمچلوغزې دبره موکړه او هیڅ پته یې نه معلومیږي چې چیرته وغورځیدله. له وړو ځخه موبیله کړه. دریم ځل موبیا داسې په سپکه ورته وکتل چې دهغې یوازینی کوچنی زوی موږوندی زانی ورك کړ.زه ښه پوهیږم او خلق هم ښه پوهیږي چې ښځه مووليې دمچلوغزې دبره کړه او هلك موولې تري تم کړ. دغه دواړه ناوړه کارونه ددې دپاره وشول چې (سپین) دیر میراث تهول کړي او زما دخور برخه هم پخپله غرچ وهي. دامې په تینګه پتیلې ده چې زه دخپلې خوراوخوریې کسات وانه خلم نوپه آرامه به کښینم، هغه کسان به چې په دې ناوړه کار کې یې برخه اخیستې ده په اوومحکمو وګرځوم. که چیرته هغه کومه نتیجه ورنه کړه نو پخپله له دغه وطن ځخه بل وطن ته ورکیږم او بیا چې مې په هرچالاس برشو هغه به ورووژ نم.

ملاصاحب:

ـ اوس چې ماغاړه درباندې خلاصه کړه نووبال دې په خپله غاړه. هرځه چې کوې کوه یې. خودومره درته وایم چې له خانصاحب سره نه په شریعت کې ځه کولای شې اونه په تهوپك کې.

غواړم جې په ډانګ پیلې درته ووایم چې خان صاحب په (سپین) باندې

کلك ولاړ دی، پر هغه باندې مچ نه پرېږدي چې کښېني .

خان چې د (سپین ګل) له نیت څخه خبر شو نو سمد لاسه یې پوداسې چل جوړ کړ چې پر (سپین ګل)باندې یې ددې تورو لګاوه چې دی علماو ته ښه نیت نه لري او هم په قوم کې شر اندازي کوي.په لږه موده کې یې دی بندیخانې ته بوت. وروسته له دغه کارنه(سپین) پـــه آرامه نفس وکیښ او هیڅوك یې دخپلې ګټې په لا ره کې حایل اومانع نه ګاڼه اوپه خورا پراخ لاس اوپوره زړه یې ژوند شروع کړ. خانصاحب اوملا هم خورا ډیر بدایان شول او ښې ښې ځمکې چې ډیر ویې په صغیرانو پورې اړه درلوده دخپلو زامنو په نامه قواله کړې. کوم وخت چې به (سپین) ولیدل چې د وی دده د میریزو وروڼو په شتمنی کې بدایان شول نویوبل ته به یې ددوی دبې انصافی څخه خوله وهله. دده په د غو شکایتو خان ډیر غوږنه ایست. خو په پای کې دسپین شکا یتونه نور هم پسې ډیر شول اوخان یې په تنګ غوندې کړ، نویوه ورځ یې دی وروغوښت او ورته یې وویل :

ـ سپینه! ستا خبرې ډیرې شوې دنې تل هر کس اوناکس ته وایې چې ماوملاصاحب ستا په حق کې ظلم کړی دی خو ته باید وپو هیږې چې ستا شتمني تر پخوا خورا ډیره شوې ده ستا اکثرو ګرویو اواجارو قوالې اواجاره خطونه ،نه درلودل ، ډیرو پوروړو درته ښه ونیوه او پر اصل

سر درته‌پښیمانه شول خودازه اوملاصاحب و چې دوی تهول مود رته تابع کړل اوستا حق موترینه حصول کرد ازموږ په متبه ا وبرکت د ی چې هرکال ستاشته ترتیرکال ډیریږي. که موږ نه یواولاس در ځخه وا خلو نووپوهیږه چې دااوپره بزګران‌به دې‌غوښې‌اومې‌وخوري. سر بیره په‌دې په ویش کې مولحاظ خورا ډیروکړ اوهم د(سپین‌ګل) خوراو خوریې دې دواړه‌په بلا وخوړل‌اوپرمیرا ث یې تاغیږراوګرځوله، اوس بیا هم موږبې‌انصافه بولې اوهرچاته دې‌خوله وازه کړې وې اوزموږ بدورته وایې. د(ګرد ي) په خورد ې‌هم خورا غټ ولورواخیست. کمچیرې ستادمړه پلار لحاظ ونه کړم نووپوهیږه چې د(ګنګا) خاورې به‌دې‌کړم. پرلار سم ځه چې‌خدای برکت درکړي.

یوه ورځ په داسې حال کې چې دخان‌هیڅ فکر اوتوقع نه‌وه ملاصاحب دهغه په انګړ ورننوت، خان دبانـد ې په انګړکې ولاړو او سمدلاسه یې‌ملاصاحب خپلې‌خونې‌ته بوت. وروسته له‌عادي‌روغبړ نه ملاصاحب ورته وویل چې:

-زه پوهیږم چې‌په دغو وختوکې ستااود(سپین)سپی‌ښه‌نه سره‌غـاپې دلیل یـې‌هم ماته ځرګندی .

(سپین) بوازې پرتاسې غورځنګ نه کوي ماهم درسره مل بولي خدای دې‌ده‌ته انصاف‌ورکړي. خوچې‌بیازه فکر وکړم له ځان سره ووایم

چې اوس لاهم زلمی دی اودنیا سرې تودې باندې تیرې شــوې نه دي گوندې سم شي. خدای به هدایت ورته وکړي.ددې دپاره چې ستا اود(سپین) په منځ کې روابط سم شي مایوفکر کړی دی که ستا راسره خوښه وي نوزه به دهغه داجرا دپاره کوښښ وکړم. هغه دادی چې: د(سپین) یوه کمندره غوندې خور ده هغه به ستازوی(ژړ)ته وغواړو او هم به ستا لور(ورنگو) پخپله سپین ته ورکړو چې په دې توگه ددواړو کورنیو په منځ کې دوستي او ملگري نوره هم ډیره شي اودغه اوسني تول جنجالونه اوسیالئ به ورکې شي اوتر پخوا به لا ډیر ستا اوددوی په مابین کې دتنگ او راتنگ مزي تینگ شي.زه خوبې له دغــوخبرو ستاسو د دواړو دعاگــوی یم او ددواړو خیر غواړم. ستاسې بې اتفاقي ماخوار وي. نوزه محکه سعیه کوم چې ستاسې تر منځ دخیر «سرې اوبه توی شي» اوموږ تول په قرار شو. خانصاحب دغه ډول دوستي نوره هم پخپله گټه وگڼله نومحکــه یــې ملاته وویل :

زه خوددغسې دوستئ لوری کوم.خولومړی ددې کار تر کیدلو بایدله صاحبزاده صاحب سره هم مشوره وشي. دهغه مبارك زړه خوراراته پوست دی یعنی دذوي کاریز په محکو یــې چې موږ اوتاسې او (سپین) ورکړ ي زړه خورا خوږ شوی دی. خدای دې موږ اوتاسې دده له شره وژغوري بیخي خوشحاله دی.

ملاصاحب:

ـ کوردې وداد چې زما خبره دې نرمه ومنله. زه به (سپین) هم دغه کارته چمتوکړم او ډیره هیله ده چې هغه هم دغه خبره ومنې. په دې دوستۍ کې زموږ اوستاسې خورا ډیرې گټې دي که څههم موږ وتاسې دیوې دلې خلك بلل کیږ او گټه موسره شریکه ده، او په دغو موقتي خوابد یو موږ نشو سره جلاکیدلای خو بیاهم دغه محضې دطبیعت خږ والی به هم له منځه ووځي او په دې تو گه به او پره خلك او بزگران زموږ اوستاسې له اختلاف اوبې اتفاقۍ نه گټه وانه خستلای شي.

د ځینو کلمو او ترکیبونو خواته مو پام اړوو:

لغت	معنی	مخ	کرښه
ابهار	(ځیره، بڼه، شکل)	۱۰۳	۸
اوږه	(نیستمن، لاجایداده)	۶۸	۶
باوله	(بوله، ساده بوده)	۹۵	۱۸
باولی	(اشنا کول، روږدول، هغه میدان چې ښکاري مرغانو یا ښکاری سپوته‌یکی دښکار نیولو چل ښول کېږي)	۶۸-۸۱-۱۰۵ ...	۶-۲-۱۱ ...
بچه گرو	(ځرمنی، هغه موسم چې زړه غله خلاصه او نوې نه وی رارسیدلی.)	۲۵	۱۶
بدودي	(تاوان، نقص، بدي)	۸۶	۱۲
بربزي	(کلنګک کول، د نروز یاپسه د مستی په وخت کی آواز)	۵۸	۱۳
بوږیدل	(آواز کښیناستل، مری کښیناستل، بغیدل)	۴۳	۳

لغت	معنی	مخ	کرښه
پریبل	(وهل، ټکول، توبیخ کول، رټل)	۷۹	۱۳
پرین	(پیروان، هغه نری جالی چې پههغهکی بچی دمور په ګیډه کې نغښتی وي او د بچی له پیداکیدو سره دمورله ګیډې نه بهرته راوزي)	۱۶	۱۶
پشلا	(ښی شا، په غیابکې)	۱۰۸	۱۶
پنډکی	(پټی، دسماله، جبیره)	۶۲	۱۰
پوره (زړه)	(آرام، مطمئن، خاطر جمع سود، تسلی، جمعیت، تسکین)	۱۴-۳۴-۴۳ ...	۶-۲-۱۵ ...
په سرو تل	(په جنګ اخته کیدل، پهکش وګیر اخته کیدل)	۶۹	۱
پلیته	(باتی، پلته)	۷۹	۵
پیتلی (چاینکه)	(حلبی چاینکه)	۲۲	۳
ترومبل	(تبنتول، ترورل، توزل)	۸	۱۱
ترې ترل	(چاره کول، تدبیر کول، چاره)	۵۲-۵۳-۶۹ ...	۲-۴-۶ ...
چمبر	(قلعه)	۱-۲-۵ ...	۲-۱۶-۵ ..

لغت	معنی	مخ	کرښه
چیته	(فیصله، روغه)	۴۵-۲۷	۱۲-۵
څنگوابن	(متکاء، تکیه، بالښت.)	۲۳	۱۵
ډری	(خندا، نا مناسبه توقی، مسخره کول.)	۱۱	۶
زړه پرپوښتی کول	(ارامول، ډاډه کول)	۶۹	۸
زیرمه	(غمخواري، پاملرنه)	۷۵	۹
سوابی(خور)	سود (خور)	۷۵	۹
سوتونه	(فریادونه)	۱۲۲-۱۲۱-۲۰	۴-۱۸-۴
سور	(دچاپو دچنبلو غږ، دچاپو دچنبلو د غروپ آواز)	۴۰	۱۱
سوك وهل	(پرینګ وهل، فق‌فق کردن)	۶۷	۱۱
سوکه	(ورو، قرار، آرام)	۵۸-۵۲	۱-۱۶
سوهان	(مراعات)	۱۰۹	۱۷
سېك	(قوت، توان)	۶۲-۶۴	۹-۷
شخول	(شورماشور، هیاهو، زوږ)	۲-۱	۱-۱
شناوی	(توره شنه ږیره، می وریجی ږیره)	۱	۷
شوپه‌شو	(خوره وره، تیت وپرك، شیند پرشیند)	۳۶	۱۳

لغت .	معنی	مخ	کرښه
ښیلی	(بد عمله، عاق شوي)	۵۰	۱۱
غاړه باسل	(قرض ادا کول، پورورکول)	۷۰-۱۰	۱۷،۱۰
غریب یاغریو	(دناکامۍ ژړا، افسوس اوژړا پهپته پته دزړه ډکیدل)	٦۸-۲	۱۵-۱۸
کالخواي	(واکمن، خیرخوا، ولی او سرپرست.)	۱۰۰-۳۹	۴-۴
کبډي	(دیوي لوبی نوم دي)	۴٦	۱۸
کړو پش	(کته پیش، ترینګی)	۹٦	۴
کوتی	(سر، ککره)	۹٦	۴
کونډري	(دسترخوان)	...۱۰۳-٦۵-٦۴	...۱-۱۱-۵
ګدلـــی	(پینه شوي جامه، زوړ لباس، زړه اوځیري شوي خرقه)	۲۴	۱۱
ګډوه	(میسی لوښی، کوزه، لوټکه)	٦۲	۱۷
ګزیاري	(ګونډي، دغنمومیدهشوي وزي)	۸۸	۱۸
ګودانه	(جیب، بغل جیب، ګودي، انبانچه، څولۍ)	۳۰	۱۷
لاس سره	(حق الزحمه، شکرانه، دمرستی بدل)	۳۲	۴
لهبیابانهساتل	(لهبهره ساتل، لهبهرنی دښمنه ساتـــل)	٦٦	۱

137

لغت	معنی	مخ	کرښه
ماره	(مساله، موضوع، غنیمت، ښکار، لوټ، تاراج)	۵۸	۱۷
ماغوت	(ورین تهوکر، بخمل ته ورته یو ډول ټیکه)	۳۳	۱۰
مظلمه	(گناه، داد خواهی.)	۱۲۷-۷۰	۱۴-۸
ملونه	(واگی)	۲۶-۴	۱۳-۱۶
موټ‌ښه‌کول	(ډیره استفاده، گټه‌کول)	۸۳	۱۰
موټ‌کول	(خپل مطلب ترلاسه کول، لاس ښکل کول.)	۴۵	۱۳
مول	(نمبوزک، تربوزک، ډېگري په شلمه خوله‌پټول)	۱۱۵	۱۱
نهام	(پټ، له نظره غایب)	۷	۶
وکر	(ښه، څېره، قیافه، رنگ، وضع)	۵۸	۱۴
ویره	(هواره، خوره، ارته، پراخه)	۵۹	۱۶

B8

سمون لیک

گڼه	ناسم	سم	مخ	کرښه
۱	وایې	وایي	۳	٦
۲	وه	و	٥	۷
۳	دي	دی	۹	۱۲
٤	خراتو نه	خیراتو نه	۱۲	۳
٥	بې بختې	بې بختي	۱٥	۸
٦	دي	دې	۱٦	۱٥
۷	غورځی	غورځئ	۱۷	۱۰
۸	هوسایی	هوسایې	۱۸	۸
۹	دی	دي	۲۰	۱۰
۱۰	ځنگوانی برابر کړې.	ځنگوانې برابر کړي.	۲۳	٦
۱۱	لومړی دې	لومړی تر ې	۲۳	۸
۱۲	ځنگوانې	ځنگوانې	۲۳	۱٥
۱۳	وړتول	ورتول	۲٥	۱۲
۱٤	ها!هاما!	هاها!	۳۲	۱٥
۱٥	وایې:	وایي:	۳٤	۱۲

گڼه	ناسم	سم	مخ	کرښه
١٦	اویې ویل :	اوویې ویل :	٣٥	وروستۍ کرښه
١٧	مسئله	مسله	٣٧	٣
١٨	لیدلی ي	لیدلی وي	٣٧	وروستۍ کرښه
١٩	نه هغه	ته هغه	٣٩	١٢
٢٠	حافظه‌نوکی	حافظه‌مې نوکی	٣٩	١٧
٢١	وه	و	٤٠	١٠
٢٢	کلې	کلي	٤٠	١٥
٢٣	شو	شوو	٤٨	٩
٢٤	ونه وینې	ونه‌وینې	٥٠	٢
٢٥	درسره	ورسره	٥١	٩
٢٦	بیښ	پیښ	٥٢	٨
٢٧	بزگروه	بزگرو	٥٨	١٢
٢٨	ستاسې خوښه‌وي.	ستاسې خوښه‌وي...	٦١	١٥
٢٩	مسئله	مسله	٦٢	٣
٣٠	خواشنۍ	خواشینۍ	٦٨	وروستۍ کرښه
٣١	ووایې	ووایي	٦٩	٩
٣٢	تمبونې	تومبوني	٧٠	١٤
٣٣	تمبلو	تومبلو	٧٠	١٤

گڼه	ناسم	سم	مخ	کرښه
٣٤	وحیژي	وخیژي	٧١	٥
٣٥	منځګړتوب	منځګړتوب	٧١	١٥
٣٦	غاښ	غاښی	٧٢	٣
٣٧	لویږي	لوییږي	٧٥	١٠
٣٨	ګرځو	ګرځوم	٨٢	٥
٣٩	کوردېودان ؛	ـکوردې ودان،	٨٦	٢
٤٠	دغه ښه‌دی	ـدغه‌ښه‌دی	٨٧	١
٤١	موږخوله چاځخه	ـموږ خوله‌چاځخه	٩١	٢
٤٢	زه‌پخپله	زه به پخپله	٩٤	وروستۍ کرښه
٤٣	هیروه	هیرو	٩٥	٧
٤٤	ملکونه‌خوځوي	ملکونه خرځوي	٩٧	١٥

[redacted]

۱۴۱

گڼه	ناسم	سم	مخ	کرښه
۵۲	ددوی دنیا	ددوی پر دنیا	۱۱۱	۱٦
۵۳	شرو	شروع	۱۱۵	۱۷
۵٤	نږی	نږئ	۱۱۷	۱
۵۵	خولې لگوي	خوي لگوي	۱۲۳	۱٤
۵٦	څرکي	بڅرکي	۱۲٤	۱۰
۵۷	پیښیمانه	پښیمانه	۱۲۷	۲
۵۸	واخلی.	واخلئ.	۱۲۷	۱۲
۵۹	بیایې	بیایي	۱۲۸	۳
٦۰	معلومیږې	معلومیږي	۱۲۸	٤

یادونه: په دې درانه اثر کې فعلي ثقیله (ئ) په اکثر و ځایو کې داسمي ثقیلې (ئ) په شکل راغلې ده. هیله ده چې د گرانو لوستونکو به دغې تیروتنې ته پام وي.

PROPERTY OF ACKU 3698

spin

by

nur muhammad tarakay

The Academy of Sciences of Afghanistan

1978

دښوونې اوروزنې مطبعه

ACKU
PK
6816
495ت
1357